

ÖZGÜR YARGI
ADALET MÜLHİNİ MİSAL

ÖZGÜR YARGI BÜLTENİ

ISSN: 3062-4010

Türkiye'nin Yargı Kroniği

OCAK-MART 2025

SAYI 1

TÜRKİYE'NİN YARGI KRONİĞİ

**MAHKEMELERİN KURUMSAL
BAĞIMSIZLIĞI**

SAĞLIKTA EŞİTSİZLİKLER

**İDARE HUKUKUNDA "AÇIK
HATA" KAVRAMI**

**CUMHURBAŞKANINA
HAKARET SUÇU ÜZERİNE**

**MOBBİNG DENİLEN
PSİKOLOJİK TERÖR**

**KIZ ÇOCUKLARIN ÖLÜMDEN
KAYNAKLANAN AYLIK
HAKLARI**

**SİLİVRİ'DE ADALETİN
SESSİZLİĞİ**

ÖZGÜR YARGI BÜLTENİ

Hakemli, mesleki hukuk dergisi

Üç aylık süreli yayın
(Ocak-Nisan-Temmuz-Ekim)

ISSN: 3062-4010

Sahibi

Özgür Yargı Derneği adına
Dernek Başkanı
Kurtuluş Tayanç Çalışır

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Özgür Demirkol

Baş Editör

Kurtuluş Tayanç Çalışır

Özgür Yargı Bülteni

Editörler Kurulu

Doç. Dr. Veysel Dinler
Dr. Güven Dilşen
Dr. Kahan Onur Arslan
Ar. Gör. Hasan Ali Güçlü
Av. Eray Karınca
Celal Çalış

Sekreter

Ateş İsmail Çalışır

Dizgi ve Mizanpaj

Buse Es

Yayıncı

www.ozguryargi.org

Tarsus Reklam

Ofset Matbaacılık

0532 313 69 70

*Dergimizde yayınlanan
yazılarda ileri sürülen
görüşler yazarlarına aittir.
Dergimizi ve Derneğimizi
bağlamamaktadır.*

İletişim

ozguryargiyayin@gmail.com

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU

Yekta Güngör Özden
Prof. Dr. O. Korkut Kanadoğlu
Prof. Dr. Ali Serdar Erdurmaz
Prof. Dr. Hayrettin Ökçesiz
Prof. Dr. Süheyl Batum
Prof. Dr. Halis Dokgöz
Prof. Dr. Doğan Soyaslan
Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu
Prof. Dr. Esra Engin
Prof. Dr. Şebnem Akipek
Prof. Dr. Recep Tayfun
Prof. Dr. Ali Akyıldız
Prof. Dr. Rıza Ayhan
Prof. Dr. Dilek Özcengiz
Prof. Dr. Mualla Yılmaz
Prof. Dr. Caner Özer
Prof. Dr. Ulaş Başar Gezgün
Prof. Dr. Ender Ethem Atay
Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu
Prof. Dr. Nesibe Kurt Konca
Prof. Dr. Özcan Yağcı
Prof. Dr. Kudret Güven
Doç. Dr. Ali Ersoy Kontacı
Doç. Dr. Veysel Dinler
Doç. Dr. Halil Özcan
Doç. Dr. F. Gökçen Taner
Doç. Dr. Mehmet Ali Şuğle
Doç. Dr. Meliha Paksoy
Dr. Av. Neval Yılmaz
Dr. Sibel Gazi
Dr. Güven Dilşen

ÖZGÜR YARGI DERNEĞİ YAYIN KURULU

Doç. Dr. Veysel Dinler
Dr. Kahan Onur Arslan
Dr. Güven Dilşen
Ar. Gör. Hasan Ali Güçlü
Av. Özgür Demirkol
Celal Çalış
Alper Akdemir
Av. Mehmet Boro
C. Savcısı Ayhan Demir
C. Savcısı M. Turan Denizgöçer
Av. Hatice Gök
Av. Ceren Kalay Eken
Av. Eray Karınca
Av. Semihat Karadağlı
Av. Gazi Özdemir
Av. Filiz Polat
Av. Enis Teke
Av. Hakan Topaloğlu
Noter Fehmi Özdemir
Safiye Özşener
Ahmet Uyan

YAYIN KURALLARI

1. Özgür Yargı Bülteninde aşağıdaki türlerde yazılara yer verilir:

- Kamu hukuku alanında özgün akademik araştırma makaleleri
- Yargı kararları incelemeleri ve mevzuat analizleri
- İnsan hakları ve yargı pratiklerine ilişkin vaka değerlendirmeleri
- Demokrasi ve hukuk devleti temalı edebi denemeler
- Mizah, karikatür ve bulmacalar (konuyla bağlantılı olmak koşuluyla)

2. Konu Sınırlaması

Yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler ve demokrasi konularında, kamu hukuku ve bunlarla ilişkili özel hukuk, siyaset bilimi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinden yazılar kabul edilir.

3. Yapısal ve Biçimsel Kurallar

- Makaleler, mutlaka Giriş, Ana Metin, Sonuç ve Kaynakça bölümlerinden oluşmalıdır.
- Yazımda Türk Dil Kurumu imla kılavuzu esas alınır.
- Akademik kaynak gösteriminde tercihen TÜHAS Atıf Sistemi (www.tuhas.com) kullanılmalıdır.
- Referanslar sonnot (dipnot değil) şeklinde düzenlenmelidir.
- Yazılarınızı Word formatında, ozguryargiyayin@gmail.com adresine gönderiniz.
- Makaleler için önerilen kelime uzunlukları: 1500, 2000, 2800 veya 3500 kelime. Daha kısa veya uzun yazılar istisnai olarak değerlendirilir.

4. Hakemli Yayınlar

- Dergide hakemli ve hakemsiz yazılara yer verilmektedir.
- Hakemli yazılar, alanında uzman en az bir hakem tarafından değerlendirilir.
- Yazı gönderiminde bulunan yazarların, metinlerini hakemli ya da hakemsiz yayınlamak istediklerini başvurularında belirtmeleri zorunludur.

5. Etik ve Hukuki Sorumluluk

- Gönderilen yazılar özgün olmalı ve başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır.
- Yazarlar, yazılarının tüm hukuki ve cezai sorumluluğunu kabul ederler.
- Yazılarda hakaret, nefret söylemi, ayrımcılık, tehdit ve kişisel veri ihlali gibi unsurlar bulunamaz.
- Yazısını gönderen her yazar, eserinin tüm yayın hakkını Özgür Yargı Bülteni'ne devretmiş sayılır.

6. Değerlendirme ve Yayın Süreci

- Yazılar, önce editör kurulu ön değerlendirmesine, ardından gerekli görülürse hakem değerlendirmesine tabi tutulur.
- Editör, gerek gördüğünde yazarlardan biçimsel veya içeriksel düzeltmeler isteyebilir.
- Yayınlanan yazılar üzerinde editöryal düzenleme ve sadeleştirme hakkı saklıdır.

Özgürlüğün, Adaletin ve Eşitliğin Olimpiyat Ateşi gibi...

Özgür, adil ve eşitlik içinde bir dünya umudu taşıyan onurlu yüreklere **MERHABA...**

Karl Marx'ın 1845 yılında söylediği: "Filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumladılar; sorun onu değiştirmektir." sözünü kendisine şiar edinmiş devrimci bir düşün, yazın ve hukuk insanı olarak, konu başlıklarını sıralayarak, birkaç cümle ile geçiştirilen klasik bir editör yazısı yazmayı kendime zül; özgürlüğü, adaleti ve eşitliği bilinçle arzulayan okura da saygısızlık sayarım. Dolayısıyla burada büyük anlatılara, büyük düşlere ve büyük umutlara kaynaklık edecek bir ilhamın kıvılcımını olacak ateşi yakmak istiyorum. Bu ateşi özgürlüğün, adaletin ve eşitliğin Olimpiyat Ateşi varsayabilirsiniz.

Hiç bir muktedir kusura bakmasın. Tek sermayemiz vicdan, akıl, bilgi ve cesaretimizdi. Bu sermaye ile bakkal işletecek ya da ticaret yapacak değildik. Bizde düşündük taşındık, bahsettiğim "özgürlüğün, adaletin ve eşitliğin Olimpiyat Ateşi" ni yaktık.

Öncelikle belirtmeliyim ki, Özgür Yargı Derneği ile çıktığımız, dergimiz ile ilerlediğimiz bu yol; özgürlük, eşitlik ve adaletin iyileştirici gücüne inanarak çıktığımız bir yoldur.

Bu yolda, güzel yürekli insanlar olma noktasında düşüncelerimizi ve kalemlerimizi özgür yargı ve özgür hukuk bilimi için bir araya getirdik. Bu bir araya geliş, yitirilmiş bir düşün yasını tutmak için değil, olabirliğinin sınırlarını olabildiğince zorlamak içindir.

Hukuk adaleti kurmaz, korur. O sadece bu koruyuculuk görevini yapmak için adil kurallar içermek zorundadır hepsi bu. Yoksa bize adaleti bahşeden hukuk değildir. Adaleti yaratan güçler, yüreğinde insan sevgisi taşıyan vicdanlı insanlardır. Başka bir deyişle, vicdanın devrimcileridir. Bu yüzden ben, Bültenimizde emeği geçen tüm düşündaşlarımızın "vicdanın devrimcileri" olduğunu düşünüyorum.

Bakmayın siz kadromuzdakilerin kimisinin savcısı, kimisinin akademisyen, avukat, gazeteci, felsefeci vs. olduğuna; aslında hepimiz, özgürlüğün, adaletin ve eşitliğin öğrencileriyiz. Bize engel olmaya kalksalar bile Kaf Dağı'nın ardındaki Anka kuşunu kendimize örnek alarak, tüm zamanların özgürlük, adalet ve eşitlik bilgisine sahip olmak için bütün gücümüzü ortaya koyacağız. Bunun için kutsal yaşam ağacımız olan adalet ilkesine tutunarak, her türlü adaletsizlik hastalığını tedavi edeceğiz. Evet, bu kadar net ve iddialıyız.

Rayından çıkmış bir trenin sürüklendiği kayalıklara hızla yaklaştığını gören yolcuların, içinde bulundukları bu mikro cehennemden atlayarak kurtulmalarının da olanaksızlaştığı akıl almaz zamanın demir kafesinde, ölümden sonrasını düşünmenin kabulleniliği içinde olmayan iflah olmaz iyimser yürekler şunu çok iyi biliyor ve görüyorlar ki, bugünlerde hukuk, bir cesedin boşluklarındaki postmortem pıhtıdan farksız konuma düşürülmüştür. Buna rağmen istisnasız her zaman haklı çıkan iç sesim diyor ki, her ne olursa olsun bizler, Özgür Yargı adına hukukun kalbinde çiçek açtırmak için düşler kurmaktan geri durmayacağız. Kurduğumuz düşleri de dergimizle sulayıp, göz bebeklerimiz gibi koruyup sonuna kadar savunacağız.

Özellikle belirtmek isterim ki, en nitelikli akademik dizinlere dâhil olmak adına çabalarımız her geçen gün artarak devam edecektir. Dergimiz, Derneğimizin

haklı davasından aldığı güç ve ilhamla ilk sayısından itibaren farkını, kalitesini ve değerlerine olan sarsılmaz inancını ortaya koyacaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın!

On binlerce mevzuat hükmüyle dolu bir hukuk sistemi karşısında özgürlüğün, mayınla dolu bir tarlada koşan savunmasız bir insan kadar talihsiz olduğu gerçeğini özümsemiş bir hukuk düşünürü olarak, yolun başında söylemek isterim ki, bizi ancak tarih yargılayabilir. O da ancak felsefe, sosyoloji, psikoloji ve adaletle içkin bütün bilim dallarının yardımı ve ortaklığı ile olabilir.

Çıktığımız yolda birçok engel, birçok kötülük, birçok tiran ve hatta türlü türlü Leviathan ile karşılaşabiliriz. Ancak bu yolda ihtiyacımız olan tek şey, Maksim Gorki'nin de dediği gibi, "bir parça yüreği güzel, samimi insan" dır.

Biz şunu çok iyi biliyoruz ve bundan dolayı hiçbir zaman umudumuzu yitirmeyeceğiz: Dünyanın herhangi bir yerinde Roland Freisler gibi yargıç kılıklı cellâtlar ortaya çıksa da Sophie Scholl ve "Beyaz Gül"ler de olacaktır.

Bu vesileyle özgürlük, eşitlik ve adaletten yana, bilinci açık tüm insanlara sesleniyorum: Artık ölü taklidi yapmanın zamanı değil. Titreyin ve kendinize gelin. Özgürlük türkülerini avazınız çıktığı kadar haykırın. Neden mi böyle diyorum: Var bir bildiğim!

Yine söylüyorum: "Neolitik Devrim/Neolithic Revolution" ve "Kentsel Devrimi/Urban Revolution" u başaran insanlık, özgürlük, adalet ve eşitlik devrimini de gerçekleştirecektir. Bu uğurda denizde damla etkisi de olsa, Özgür Yargı Bülteni'ni oldukça önemsiyorum.

Büyük Devrimci Yazar Maksim Gorki'nin sözünden esinlenerek demek isterim ki, daima özgürlük içinde, daima özgür yaşayın! İnanın bana, dünyada bundan daha iyi, daha güzel hiçbir şey icat edilmemiştir.

Bizler Özgür Yargı ailesi olarak söz veriyoruz: Sözümüz mühürdür, ana sütü kadar temizdir vicdanımız. Halkın çaresiz dokunuşlarında bulutsuz bir kış akşamı yağmuru olur gözyaşlarımız. Gün olur yüreğimizdeki şalter atar haksızlıklar karşısında apansız. Adımız asiye çıkartılarak haktan soyutlanır mücadelemiz. Ama yine de kirletemezler ideallerimizi. Ve biz hak mücadelesi omurgasının en sağlam kemikleri oluruz, ideallerimize sımsıkı sarılarak. O zaman gerçekleşeceğine mutlak bir şekilde inanırız halkın alın teriyle suladığı umut çiçeklerinin açacağına.

İşte bu duygu ve düşünceler içinde Özgür Yargı Bülteni'nin ilk sayısını, sizlerin beğenisine ve değerlendirmesine sunmanın onur ve gururu ile aranızdayız ve meydan okuyan karşı duruşların dik duran çocuklarını doğuran analara bin selam gönderiyoruz.

Bültenimizin, Özgür Yargı Derneği ve Özgür Yargı Bülteni ailesi ile tüm düşündaşlara faydalı ve ışık olmasını umut ediyorum.

Yolumuz ve yolunuz açık olsun.

C. Savcısı Kurtuluş Tayanç Çalışır
Başeditör

EDİTÖRDEN

Özgürlüğün, Adaletin ve Eşitliğin Olimpiyat Ateşi gibi... 3

YARGI KRONİĞİ

2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Yargı Kroniği 6-21

2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Basın Özgürlüğü 22- 23

ANDIKLARIMIZ ve KAYBETTİKLERİMİZ 24-25

MAKALELER

Prof.Dr. Osman Korkut Kanadoğlu/Mahkemelerin Kurumsal Bağımsızlığı 26-29

Av. Zeynep Yılmaz/ Laiklik Meclisi 30

Dr. Ruhsar Uçar/Sağlıkta Eşitsizlikler, Cinsiyete Dayalı Sağlık Eşitsizlikleri 31-35

Av. Filiz Polat/Adalete Erişim Hakkı ve Dezavantajlı Gruplar 36-38

Av.Arb. Metin Kazan/İdare Hukukunda “Açık Hata” Kavramı Üzerine 39-47

Av. Burcu Düzen/Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Üzerine Bir Değerlendirme 48-53

Kurtuluş Tayanç Çalışır/Mobbing Denilen Psikolojik Terör Her Yerde 54-59

Leyla Alkan Uçurum/Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İstedığımız Zaman Uygulayacağımız Bir Metin Değildir 60

Kudret Ulusoy/Yolsuzlukla Mücadele ve Çözüm Yolları 61-66

67_____ Adli Dilbilim: Suçun İzini Sürmek Kelimelerle
Mümkün mü?/Ateş İsmail Çalışır

68-72_____ Sosyal Güvenlik Sisteminde Kız
Çocukların Ölümünden Kaynaklanan Aylık Hakları/Celal Çalış

73-75_____ Antik Roma
Arenası Seyircileri Gibi Olmak veya Olmamak/Dr. Sibel Gazi

76-80_____ Silivri'de Adaletin 79 Günlük Sessizliği:
Ümit Özdağ'ın Tutukluluğunun Arka Planı/Ufuk Baykal Ülger

81_____ Themis, Adalet ve Saray/Sakine Bilgin

HUKUK LİTERATÜRÜNE KATKI

82_____ Kayumandering/Doç. Dr. Veysel Dinler

83_____ TÜİK Aleyhine Açılan Davada "İnsan Kokusu" Talebi

84-85 _____ **HUKUK KİTAPLIĞI**

MEVZUAT DEDEKTİFİ

86-87_____ 2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Mevzuat Kroniği

EDEBİYAT

88-89 _____ Ölü Yasalar/Dursaliye Şahan

90-91_____ Sanat Korkuyu da Yener!/Yaşar Seyman

92_____ Durgun Göllerin Nilüferi; Sevgi.../Safiye Özşener

93_____ Pusu/Prof.Dr. Halil Çivi

94 _____ **ÖZGÜR YARGI MANİFESTOSU**

2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Yargı Kroniği

1 Ocak 2025

1.Gazze Mitinginde Gözaltılar: İktidara yakın sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu “Milli İrade Platformu”nun Gazze mitinginde, “Siyonizme Silah Taşıyan Katil Zim, Katil Maersk Türkiye’den Defol!” pankartı taşıyan üç genç gözaltına alındı.

2 Ocak 2025

1.Sabri Uzun Gözaltına Alındı: Eski İstihbarat Daire Başkanı Sabri Uzun, sosyal medya üzerinden Cumhurbaşkanı’na hakaret ettiği iddiasıyla gözaltına alındı.

2.Elif Bayburt’a Dava Açıldı: ETHA muhabiri Elif Bayburt, İsrail’in öldürdüğü insan hakları savunucusu Ayşenur Ezgi Eygi ve Filistin üzerine yaptığı röportaj nedeniyle “Türklüğe hakaret” suçlamasıyla yargılanacak.

3 Ocak 2025

1.Yenidoğan Çetesi Haberi Sebebiyle Gazetecilere Dava: Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı, “Yenidoğan çetesini çökerten savcıya el çektirildiği” yönündeki haberleri kaldırmadıkları gerekçesiyle gazeteci Dinçer Gökçe

(Halktv.com.tr), Nilay Can (Gazetepencere.com), Hüseyin Dicle (militerdoktrin1 sosyal medya hesabı) ve avukat İrem Çiçek ile Veysi Dünder hakkında “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçlamasıyla dava açtı.

4 Ocak 2025

1.Tahir Elçi Cinayeti Davasında Beraat Kararı: Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi, Tahir Elçi cinayeti davasında yargılanan üç sanık polis hakkında verilen beraat kararını hukuka uygun buldu. Tahir Elçi’nin eşi Türkan Elçi, kardeşleri Ömer Elçi, Mehmet Elçi ile Diyarbakır Barosu ve Türkiye Barolar Birliği’nin yaptığı başvuruyu esastan reddetti. Böylelikle temyiz yolu kapanmış oldu.

5 Ocak 2025

1.Tanju Özcan Hakkında Soruşturma Başlatıldı: Gazeteci Fatih Altaylı’ya konuk olan Bolu Belediye Başkanı Tanju Özcan’ın yaptığı uygulama sebebiyle Bolu’da Arapça tabela kalmadığı söylemi üzerine Bolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldı.

6 Ocak 2025

1.Ahmet Özer, Anayasa Mahkemesi’ne Başvurdu: Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer’in avukatları, örgüt üyeliği suçlamasıyla tutuklanmasının ardından yerine kayyım atanmasını ve özgürlüğünün ihlalini gerekçe göstererek Anayasa Mahkemesi’ne başvurdu. Avukatlar, Özer’in özgürlük ve güvenlik haklarının ihlal edildiğini belirterek, ihlali sonlandırmasını talep etti. Ayrıca, 69 gün sonra iddianamenin hazırlanmamış olmasına tepki gösterildi.

2.Barolar Tahir Elçi Cinayeti Kararına Tepki Gösterdi: 80 baro, Diyarbakır Barosu eski Başkanı Tahir Elçi’nin cinayetinin faillerinin yargılanmasında cezasızlık eleştirisi yaparak, verilen beraat kararının “hakikati karartma girişimi” olduğunu belirtti. Barolar, kovuşturmanın derinleştirilmemesini eleştirdi ve adalet mücadelesine devam edeceklerini vurguladı.

8 Ocak 2025

1.İstanbul’da Kadın Polisi Öldüren Erkeğe Ağırlaştırılmış Müebbet Cezası: 26 ayrı suçtan

sabıkalı Yunus Emre Geçti, İstanbul'da polis memuru Şeyda Yılmaz'ı öldürdüğü için ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Geçti, "görevli memura karşı kasten öldürme" suçlamasıyla yargılandı.

2.MEB ve Ülkü Ocakları Arasındaki Protokol Yargıya Taşındı:

Eğitim Sen, Milli Eğitim Bakanlığı ile Ülkü Ocakları arasında imzalanan protokolün iptal edilmesi için dava açtı. Eğitim Sen Genel Sekreteri Zülküf Güneş, cinayetlerle anılan bu yapının eğitim faaliyetleri yürütmesinin kaygı verici olduğunu belirtti.

10 Ocak 2025

1.Ogün Samast'ın Yargılandığı Davada Zaman Aşımı Kararı:

Hrant Dink cinayetinin faillerinden Ogün Samast'ın yargılandığı davada, mahkeme zaman aşımına karar verdi. Aynı davada, Ali Fuat Yılmaz ve Ramazan Ak-yürek Anayasayı ihlal suçundan müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Adem Sağlar ise örgüt üyeliğinden 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası aldı.

2.Hrant Dink Cinayeti Davasında 15 Kamu Görevlisi Yargılandı:

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Hrant Dink cinayetiyle ilgili olarak iki farklı dava görüldü. Sabah saatlerinde, Yargıtay'ın bozma kararı sonrası yeniden yargılanmaya başlanan 7'si tutuklu 15 kamu görevlisi hakim karşısına çıktı. Öğleden sonra ise daha önce hüküm giyen 5'i polis olmak üzere 12 kişinin "Anayasayı ihlal" suçlamasıyla yargılanmasına devam edildi.

13 Ocak 2025

1.Ayşe Barım'a Yurt Dışına Çıkış Yasağı: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, menajer Ayşe

Barım hakkındaki sosyal medya paylaşımları ve haberlerdeki iddiaları ihbar kabul ederek soruşturma başlattı. Soruşturma kapsamında Barım'a yurt dışına çıkış yasağı getirildi. Ayşe Barım, sektördeki tekelleşme ve kendisine karşı çıkan oyuncuları piyasadan uzaklaştırdığı iddialarıyla gündeme gelmişti.

2.DEM Partili Belediye Başkanları ve Meclis Üyeleri Tutuklandı:

Mersin Akdeniz Belediye Eş Başkanları Hoşyar Sarıyıldız ve Nuriye Arslan ile üç belediye meclis üyesi tutuklandı ve İçişleri Bakanlığı kararıyla belediyeye kayyum atandı.

3.CHP'li Beşiktaş Belediye Başkanı Gözaltına Alındı:

Beşiktaş Belediye Başkanı Rıza Akpolat, gözaltına alındı.

14 Ocak 2025

1.Sahte Alkol Zehirlenmeleri:

İstanbul'da son bir gün içinde sahte alkol alarak zehirlenme şikayetiyle hastaneye başvuran 38 kişiden 11'i hayatını kaybetti. CHP Raporu, içki fiyatlarının artışı bunun sebeplerinden biri olarak gösterdi.

2.Baro Yönetiminin Görevden Alınması İstendi:

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, iki gazetecinin öldürülmesiyle ilgili soruşturmanın takipçisi olacağını açıklayan İstanbul Barosu yönetimi hakkında dava açtı ve görevden alınmalarını talep etti.

3.Amedspor'dan Ümit Özdağ Hakkında Suç Duyurusu:

Amedspor, Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ'ın açıklamaları nedeniyle hukuki süreç başlattı ve Özdağ'ın ifadelerinin kamu barışını bozabilecek nitelikte olduğunu belirtti.

15 Ocak 2025

1.Sahte Alkol Zehirlenmeleri Artıyor: İstanbul'da sahte alkolden zehirlenme vakaları hızla artarak ölü sayısı 23'e ulaştı.

2.İstanbul Barosu Olağanüstü Kurultaya Gidiyor:

İstanbul Barosu, Baro Başkanı İbrahim Kaboğlu ve yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması talebiyle 23 Şubat'ta olağanüstü kurultay düzenleyecek.

16 Ocak 2025

1.Beşiktaş Belediyesi Operasyonu:

Beşiktaş Belediye Başkanı Rıza Akpolat ve diğer belediye yetkilileri, suç örgütünden rüşvet almakla suçlanarak tutuklandı.

2.Sahte Alkol Operasyonu:

İstanbul'da düzenlenen sahte içki operasyonunda 32 bin 862 litre kaçak içki ele geçirildi ve 3 kişi tutuklandı.

3.Rıza Akpolat Görevden Uzaklaştırıldı:

İçişleri Bakanlığı, Beşiktaş Belediye Başkanı Rıza Akpolat'ı görevden uzaklaştırdı.

4.ÇArşı Davasında Beraat:

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, Gezi direnişine katıldıkları için 'darbe teşebbüsü' iddiasıyla yargılanan ÇArşı üyelerine beraat kararı verdi.

5.Emekli Meclisleri Sendikası'na Kapatma Kararı:

Ankara 4. İş Mahkemesi, Emekli Meclisleri Sendikası'nın kapatılması yönünde karar verdi. EMS, karara itiraz edeceğini ve mücadelesine devam edeceğini duyurdu.

18 Ocak 2025

1.BM İnsan Hakları Savunucularını Savundu:

BM İnsan Hakları Savunucularının Durumu Özel Raportörü Mary Lawlor, Türki-

ye'deki insan hakları savunucularının hapiste tutulmalarından kaygı duyduğunu belirtti ve serbest bırakılmalarını talep etti.

19 Ocak 2025

1.Roboski Katliamı Paylaşımı: Urfa'nın Halfeti ilçesinde, Roboski katliamıyla ilgili paylaşım yapan okul müdürüne 10 ay hapis cezası verildi. Mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdi.

20 Ocak 2025

1.Dilek Ekmekçi'nin Zorla Adli Tıp'a Götürülmesi: Avukatı Efe Eldek, Ceza Hukukçusu Dr. Dilek Ekmekçi'nin Bakırköy Cezaevi'nden zorla Adli Tıp Kurumu'na götürüldüğünü ve burada fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını açıkladı. Eldek, Ekmekçi'nin insan hakları ve adil yargılama ilkelerine aykırı bir muamele gördüğünü vurguladı.

2.İmamoğlu Hakkında Soruşturma Başlatıldı: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Akın Gürlek ve ailesine yönelik tehditlerde bulunduğu gerekçeyle soruşturma başlattı.

3.Gazetecilerin Tutuklanması: İstanbul, Mersin ve Van'da 17 Ocak'ta gözaltına alınan altı gazeteci ve gazete çalışanı, "örgüt üyeliği" suçlamasıyla mahkemeye sevk edilip tutuklandı. Gözaltına alınan kişilerden dördü İstanbul'da, diğer ikisi ise Mersin ve Van'dan SEGBİS aracılığıyla ifadeleri alınmadan mahkemeye gönderildi.

21 Ocak 2025

1.Bolu Grand Kartal Otel Yangını: 21 Ocak'ta Kartalkaya'daki Grand Kartal Otel'de çıkan yan-

gında 78 kişi hayatını kaybetti, 51 kişi ise yaralandı. Yangın, otelin mutfak/restoran bölümünde sabaha karşı 03:27'de başladı ve hızla yayıldı. Otelde 238 misafir bulunuyordu. Yangın, ahşap dış kaplama nedeniyle hızla yayıldı. Otel güvenlik önlemlerinin yetersizliği ve yangın alarmlarının devreye girmemesi nedeniyle birçok konuk çıkışı bulmakta zorlandı. Bazı konuklar çarşaf ve battaniye ile aşağı inmeye çalışırken, bazıları ise otelden atladılar. Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, yangınla ilgili olarak aralarında otel işletme sahibinin de bulunduğu 4 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

2.Yargıtay, Reina Saldırısını Masharipov'a Verilen Ceza-yı Onadı: Yargıtay, 2017 yılbaşı gecesi Reina'ya yapılan saldırıda 39 kişinin hayatını kaybetmesine neden olan Abdulkadir Masharipov'a verilen 40 kez ağırlaştırılmış müebbet ve 1368 yıl hapis cezasını onadı. Ancak, saldırının planlayıcısı olduğu iddia edilen İlyas Mamaşirapov'un cezası "delil yetersizliğinden" dolayı bozuldu. Ayrıca, 30 sanığın "silahlı terör örgütüne üye olma" suçundan hapis cezası onandı.

3.Ümit Özdağ Tutuklandı: Zaffer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik ifadeleri nedeniyle "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla gözaltına alındı ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçundan tutuklandı. Özdağ'ın açıklamaları nedeniyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatmıştı.

4.AYM'nin İptal Ettiği Düzenlemeden 7 Kişi Tutuklandı: Akdeniz Belediyesi'ne kayyım

atanmasına karşı yapılan protestolarda gözaltına alınan 7 kişi, Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından iptal edilen "örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına eylem ve faaliyette bulunma" düzenlemesi gerekçe gösterilerek tutuklandı.

5.CHP'li Belediye Meclis Üyesi Gözaltına Alındı: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Manisa Yunussemre Belediye Meclis Üyesi Mertcan Üreten, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na yönelik yapılan tehdit içeren açıklamalar nedeniyle gözaltına alındı. Başsavcılık, sosyal medya paylaşımlarıyla da benzer tehdit içerikli açıklamaları yapan kişilerle ilgili soruşturma başlatıldığını açıkladı.

22 Ocak 2025

1.Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Toplandı: Milli Güvenlik Kurulu (MGK), 22 Ocak'taki toplantısında Milli Güvenlik Siyaseti Belgesi'ni (MGSB) güncelledi. 2020'deki eski versiyonun yürürlükten kaldırılarak MGSB 2025'in yürürlüğe girmesi kararlaştırıldı.

•Toplantıda, Türkiye'de, bölgede ve dünyada meydana gelen gelişmeler değerlendirilmiş, 2024'teki siyasi, askerî, iktisadi ve içtimai gelişmeler ele alınmıştır.

•PKK, FETÖ, DEAŞ gibi terör örgütlerine karşı yapılan operasyonlar hakkında bilgi verildi.

•Suriye'nin yeniden inşasına ve siyasi birliğine destek vurgulandı, PKK'nın Suriye'deki faaliyetlerine karşı tavır sergilendi.

•Gazze'deki ateşkesin kalıcı olması ve Filistin meselesinin çözümü için atılacak adımlar ele alındı.

•Türkiye'nin, Afrika, Orta Doğu ve Balkanlar'daki çatışmaların çözümüne yönelik katkı sağlama kararlılığı ifade edildi.

2.Kartalkaya Yangınında Yeni Gözaltılar: Bolu Kartalkaya'daki otel yangını soruşturmasında gözaltına alınanların sayısı 11'e yükseldi. Gözaltına alınanlar arasında Bolu Belediyesi Başkan Yardımcısı ve İtfaiye Müdür Vekili de bulunuyor.

23 Ocak 2025

1.Grand Kartal Otel Yangını: Bolu Kartalkaya Kayak Merkezi'ndeki Grand Kartal Otel'de çıkan yangında 78 kişi hayatını kaybetti. Yangınla ilgili soruşturma kapsamında 19 kişi tutuklandı ve otel mühürlendi.

24 Ocak 2025

1.Kartalkaya Yangını Ön Raporu Çıktı: Bilirkişi heyeti, belediyeye sorumluluk yüklemeyen, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bolu İl Özel İdaresi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve otel işletmesini sorumlu gösterdi.

2.Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'tan Ön Rapor Açıklaması: Adalet Bakanı Tunç, CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in paylaştığı bilirkişi raporunu "korsan metin" olarak nitelendirdi.

25 Ocak 2025

1.Savcı, Gazeteci Evrim Kepek'in Hapsini İstedi: 'Soruşturmanın gizliliğini ihlal' suçlamasıyla yargılanan bianet kadın ve LGBTİ+ editörü Evrim Kepek'in üç yıla kadar hapis cezası isteniyor.

2.Ayşe Barım, 12 Yılın Ardından Gezi Eylemleri Nedeniyle Gözaltına Alındı: Gezi Parkı protestolarının "planlayıcıların-

dan" olduğu iddiasıyla menajer Ayşe Barım gözaltına alındı. Aynı soruşturma kapsamında oyuncular Dolunay Soysert, Halit Ergeç, Bergüzar Korel, Rıza Kocaoglu ve Mehmet Günsür ifadeye çağrıldı.da ifadeye çağrıldı. Barım'a yöneltilen suçlama "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme".

3.İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Fırat Epözdemir Gözaltına Alındı: İstanbul Barosu Yönetim Kurulu üyesi Fırat Epözdemir, evinde ve avukatlık ofisinde arama yapıldı, UYAP e-imzasına el konuldu. "örgüt üyesi olmak" iddiası ve tutuklama talebiyle sevk edilen Epözdemir tutuklandı.

26 Ocak 2025

1.Kartalkaya'daki Otel Yangınına İlişkin 6 Zanlı Daha Tutuklandı: Kartalkaya'daki otel yangını soruşturması kapsamında tutuklananların sayısı 15'e yükseldi.

27 Ocak 2025

1.İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu Hakkında Soruşturma: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında, "kamu görevlisini hedef gösterme ve yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçlamalarıyla soruşturma başlattı. Soruşturma, İmamoğlu'nun Sarıcahan'deki basın toplantısında, sanık olarak yargılandığı Beylikdüzü Belediyesi davası ve İBB şirketleri ile Esenyurt ve Beşiktaş belediyelerindeki soruşturmalarla ilgili bilirkişi olarak görev yapan S.B.'yi isim vererek hedef göstermesi üzerine açıldı.

2.Ayşe Barım Tutuklandı: Gezi Parkı protestolarının "planlayıcılarından" olduğu iddiasıyla başlatılan soruşturma kapsamında 24 Ocak'ta gözaltına alınan Ayşe Barım, "Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüse yardım" suçlamasıyla tutuklandı.

3.İTEM Ana Davası Düşürüldü: Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi: İTEM'in 1990'lı yıllarda gözaltına alıp kaybettiği kişilere ilişkin davada zamanaşımı nedeniyle davanın düşmesine karar verdi. 1999'da Susurluk Raporu'na dayalı olarak açılan davalar, 2010 yılında birleşerek "İTEM Ana Davası" adı altında devam etmişti. Ancak, kaybolan kişilerin üzerinden 30 yıl geçtiği için mahkeme, davanın zaman aşımına uğradığına hükmetti.

28 Ocak 2025

1.Bariş Pehlivan, Serhan Asker ve Seda Selek Gözaltına Alındı: Ekrem İmamoğlu ve İBB aleyhine görüş oluşturan bilirkişiye ilişkin haberinden sonra kendisine cevap hakkı verilmesi için telefonla arayan gazeteci Barış Pehlivan, ardından Halk TV sorumlu müdürü Serhan Asker ve televizyoncu Seda Selek de gözaltına alındı.

2.Siirt Belediye Eş Başkanı Alağaç'a 6 Yıl 3 Ay Hapis Cezası: Siirt Belediyesi Eş Başkanı Sofya Alağaç, "örgüt üyesi olmak" suçlamasıyla yargılandığı davada, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı. Karar duruşması bugün görüldü.

3.Gazeteci Şirin Payzın'a 'Örgüt Propagandası' Soruşturması: Gazeteci Şirin Payzın, sosyal

medya hesabı üzerinden, hakkında “terör örgütü propaganda-sı” yaptığı iddiasıyla soruşturma başlatıldığını duyurdu. Payzın, açıklamasında 34 yıllık gazetecilik hayatında veremeyeceği bir açıklaması olmadığını belirtti.

4.Uluslararası Hukuk Kuruluşlarından İstanbul Barosuna

Destek: 60’tan fazla uluslararası hukuk ve insan hakları kuruluşu, Türkiye’yi İstanbul Barosuna yönelik tüm soruşturma ve davaları acilen sonlandırmaya çağırırdı. Ayrıca, Avrupa Birliği (AB) ve Birleşmiş Milletler (BM) kuruluşlarına, süreci takip etmeleri ve raporlamaları çağrısında bulundular.

30 Ocak 2025

1.Bariş Pehlivan ve Kürşad Oğuz Serbest: Halk TV Program Koordinatörü Kürşad Oğuz ve gazeteci Bariş Pehlivan, adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

2.Halk TV Genel Yayın Yönetmeni Suat Toktaş Tutuklandı:

Halk TV Genel Yayın Yönetmeni Suat Toktaş, “bilirkişi”nin telefon konuşmasını yayımlamak suçundan tutuklanarak İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliğine sevk edildi.

31 Ocak 2025

1.Savcı, Nevzat Bahtiyar için Müebbet Hapis İstedi: Diyarbakır’ın Bağlar ilçesinde 8 yaşındaki Narin Güran’ın öldürülmesine ilişkin davada, savcı Nevzat Bahtiyar’a verilen 4 yıl 6 ay hapis cezasına itiraz etti. Savcı, istinafa başvurarak Bahtiyar için ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası talep etti.

2.Dilek Ekmekçi Tahliye Edildi: Ceza hukukçusu ve avukat Dr. Dilek Ekmekçi, “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme” suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezası alarak tahliye edildi. Mahkeme, Ekmekçi’nin yurt dışına çıkış yasağı ile serbest bırakılmasına karar verdi.

3.Tarihçi Çiğdem Bayraktar Örgözü Alındı: Tele 1 programcısı ve tarihçi Çiğdem Bayraktar Örgözü, sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek örgözü alındı. Aynı saatlerde, örgözü alınması için götürülen gazeteci İsmet Orhan serbest bırakıldı.

1 Şubat 2025

1.“Mustafa Kemal’in Askerleriyiz!” Yemini Nedeniyle İhraç: 30 Ağustos 2024’te Kara Harp Okulu’nda düzenlenen mezuniyet töreninde kılıklı yemin eden 5 teğmen ve buna izin veren 3 disiplin amiri, Milli Savunma Bakanlığı’nın kararıyla Türk Silahlı Kuvvetleri’nden ihraç edildi. Törenin TSK içindeki hiyerarşi ve disiplin kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle bu cezalar verildi.

2.Dr. Çiğdem Bayraktar Örgözü Tutuklandı: Tarihçi ve televizyoncu Dr. Çiğdem Bayraktar Örgözü, sosyal medya üzerinden yaptığı Erdoğan ve Bahçeli’yi hedef alan eleştirel paylaşımı nedeniyle örgözü alındı. Savcılığa verdiği ifade sonrası tutuklandı; hakkında "kamu görevlisine hakaret" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" iddiaları yöneltildi.

3.Tuncay Özkan’a Soruşturma: CHP İzmir Milletvekili Tuncay Özkan hakkında, cezaevlerinde yaşanabilecek siyasi suikastlara dair ifadeleri nedeniyle TCK 217/A uyarınca "Yanılıcı Bilgiyi

Alenen Yayma" suçundan re’sen soruşturma başlatıldı. RTÜK de söz konusu yayını incelemeye aldı.

2 Şubat 2025

1.Pinar Gültekin Davasında Yargıtay Kararı: Yargıtay, üniversite öğrencisi Pinar Gültekin’i katleden Cemal Metin Avcı’ya İzmir İstinaf Mahkemesi’nce verilen ağırlaştırılmış müebbet kararını bozdu. Ayrıca kardeşi Mertcan Avcı hakkında verilen 4 yıl hapis kararı da yeniden değerlendirilmek üzere bozuldu.

3 Şubat 2025

1.Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne TİHEK’ten Ayrımcılık Sebebiyle Ceza: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Ankara Büyükşehir Belediyesi’ni toplu taşıma araçlarında sesli anons sistemi bulunmadığı için ayrımcılık yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle en üst sınırdan 141.934 TL idari para cezasına çarptırdı.

2.Gezi Yayınlarına 12 Yıl Sonra

İnceleme: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2013’teki Gezi Parkı protestolarına dair yayın yapan medya organlarını araştırmak üzere RTÜK’ten arşiv taraması istedi. Soruşturma, Ayşe Barım dosyasına bağlandı.

5 Şubat 2025

1.Merdan Yanardağ Beraat Etti: TELE1 Genel Yayın Yönetmeni Merdan Yanardağ, Kılıçdaroğlu’na yönelik suikast iddialarına dair yorumları nedeniyle yargılandığı davadan delil yetersizliği gerekçesiyle beraat etti.

2.Ekrem İmamoğlu’na 7 Yıl 4

Aya Kadar Hapis İstemi: İBB Başkanı İmamoğlu hakkında,

İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Akın Gürlek'e yönelik panelde yaptığı konuşma nedeniyle hırzırlanan iddianamede 7 yıl 4 aya kadar hapis cezası talep edildi. Gürlek dosyada "mağdur" sıfatıyla yer aldı.

7 Şubat 2025

1.Sıla Bebek Davasında Karar:

Cinsel istismar ve darp sonucu yaşamını yitiren 2 yaşındaki Sıla bebeğin davasında, anne Bakiye Yeniçeri 27 yıl 9 ay hapse mahkûm edildi. Olayda yer alan iki suça sürüklenen çocuk ise toplamda 27 yıl 6 ay hapis cezası aldı.

2.Hrant Dink Davasında Müebbet:

Gazeteci Hrant Dink'in öldürülmesine ilişkin yeniden görülen davada 8 sanık, anayasal düzeni ortadan kaldırma suçundan müebbet hapse mahkûm edildi. Mahkeme ayrıca bir sanığı kasten öldürmeden müebbetle cezalandırdı.

8 Şubat 2025

1.BirGün Yöneticileri Serbest Bırakıldı:

BirGün gazetesi yöneticileri Berkant Gültekin, Uğur Koç ve Yaşar Gökdemir savcılığa verdikleri ifadelerin ardından serbest bırakıldı. İki yöneticiye adli kontrol şartı uygulandı.

9 Şubat 2025

1.BB Kanal İstanbul Güzergahında Hizmet Vermeyi Reddetti:

İSKİ ve İGDAŞ, Kanal İstanbul güzergahında inşa edilen projelere su, kanalizasyon ve doğalgaz hizmeti vermeyeceğini açıkladı. Gerekçe olarak bu projelerin içme suyu havzalarını tehdit etmesi gösterildi.

2.Astrolog Hilal Saraç Tutuklandı:

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MHP lideri Bahçeli'ye yönelik sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alınan astrolog Hilal Saraç, tutuklanarak cezaevine gönderildi.

10 Şubat 2025

1.CHP Kurultayı Soruşturması:

CHP kurultayında para karşılığı oy kullanıldığı iddiasıyla başlatılan soruşturmada, eski Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu ve Akif Hamzaçebi tanık olarak ifadeye çağrıldı. Soruşturma, Bursa'dan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na devredildi.

11 Şubat 2025

1.Kazdağları'ndaki Maden Projelerine Danıştay Onay Verdi:

Danıştay, Cengiz ve Nürol Holding'e ait Halilağa Bakır ve Lapseki Altın madeni projelerine ilişkin verilen "ÇED olumlu" ka-

rarlarının iptal taleplerini reddetti. Kazdağları Ekoloji Platformu kararı Anayasa Mahkemesi'ne taşıyacaklarını açıkladı.

2.Gezi Davasında Beraat Kararı:

Mücella Yapıcı, Ali Hakan Altınay ve Yiğit Ali Ekmekçi, Gezi davasında "hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçlamasıyla aldıkları 18'er yıllık cezalardan Yargıtay'ın bozma kararı sonrasında beraat etti.

3.CHP'li Cem Aydın'a 5 Yıla Kadar Hapis İstemi:

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Cem Aydın hakkında, "seyyar giyotin" ifadeleri içeren paylaşımı nedeniyle Başsavcı Akın Gürlek'e hakaret ve terörle mücadelede görev yapanı hedef göstermek suçlarından 5 yıl 4 aya kadar hapis istendi.

4.ZSR Patlaması Davasında İddianame Hazır:

Balıkesir'de 11 işçinin hayatını kaybettiği mühimmat fabrikası patlamasında, yöneticiler hakkında "taksirle ölüme neden olmak" suçlamasıyla dava açıldı. İddianamede, çalışan kimyagerin uyarılarına rağmen patlayıcıların taşınması vurgulandı.

12 Şubat 2025

1.İmamoğlu İddianamesi Kabul Edildi: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, Ekrem İmamoğlu'nun Akın Gürlek'e yönelik sözleri nedeniyle hazırlanan iddianameyi kabul etti. 7 yıl hapis ve siyasi yasak talep edilen davanın ilk duruşması 11 Nisan'da yapılacaktır.

2.Can Atalay için Açıklama Yapan Avukatlara Soruşturma: TİP milletvekili seçilmesine rağmen tahliye edilmeyen Can Atalay için Ankara Adliyesi önünde açıklama yapan 13 avukat hakkında "kamu görevlisine hakaret", "tehdit" ve "2911 sayılı yasa muhalefet" suçlamalarıyla soruşturma başlatıldı.

3.Avukat Betül Kozağaçlı Tahliye Edildi: Örgüt üyeliği iddiasıyla yargılanan avukat Betül Vangölü Kozağaçlı, delil durumu ve tutukluluk süresi göz önüne alınarak yurtdışı çıkış yasağı ile tahliye edildi.

4.LGBTİ+ Aktivisti İris Mozalar'a Soruşturma: Sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklanan İris Mozalar hakkında "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla dava açıldı.

13 Şubat 2025

1.Kent Uzlaşısı Operasyonunda Gözaltılar: CHP'li belediyelere yönelik "kent uzlaşısı" operasyonunda gözaltına alınan 10 kişi sağlık kontrolleri sonrası adliyeye sevk edildi. Savcılık, şüpheliler hakkında tutuklama talep etti.

2.İsrail ile ilişkilere tepki gösteren öğrenciye ceza: Marmara Üniversitesi'nde İsrail'in Hayfa Üniversitesi ile iş birliğini pro-

testo eden bir öğrenciye, "yöneticilerin haysiyetini zedelediği" gerekçesiyle bir ay uzaklaştırma cezası verildi.

3.Gazeteci Furkan Karabay'a Dava: GazeteDuvar muhabiri Karabay, Esenyurt Belediyesi ve başkanıyla ilgili haberleri nedeniyle, üç ayrı suçtan yargılanmak üzere mahkemeye sevk edildi. Mağdurlar arasında Akın Gürlek ve iki savcı daha yer aldı.

14 Şubat 2025

1.Kent Uzlaşısı Gözaltılarına Tutuklama: İstanbul'da 9 CHP'li belediyeye yönelik soruşturma kapsamında gözaltına alınan 10 kişi, terör örgütüyle bağlantılı oldukları iddiasıyla tutuklandı. Meclis üyelerinin HDK faaliyetlerine katılmaları delil sayıldı.

2.BİRTEK-SEN Başkanı Gözaltına Alındı: Antep'te tekstil işçilerini örgütleyen Mehmet Türkmen, sabah evinden çıkarken gözaltına alındı. Sendikanın etkinliği, özellikle taşeron işçilere yönelik hak arayışıyla biliniyordu.

3.DEM Parti, DBP ve ÖHD'lilere Operasyon Yapıldı: İstanbul, İzmir, Mersin ve Şırnak'ta DEM Parti, DBP üyeleri ve ÖHD'li avukatların evlerine baskın düzenlendi. Çok sayıda kişi darp edilerek gözaltına alındı; dosyalara avukat kısıtlaması konuldu.

4.TÜSİAD Başkanlarına Soruşturma: Başsavcılık, Ömer Aras ve Orhan Turan hakkında "adil yargılamayı etkileme" ve "gerçeğe aykırı bilgi yayma" suçlarından soruşturma açıldığını duyurdu. TÜSİAD'ın açıklamaları nedeniyle bu adım atıldığı bildirildi.

15 Şubat 2025

1.Van'da Kayyım Protestoları Sert Bastırıldı: Van'da Abdullah Zeydan'ın görevden alınarak yerine kayyım atanmasını protesto eden yurttaşlara polis müdahale etti. Van Eşbaşkanı Neslihan Şedal yaralanarak hastaneye kaldırıldı; yüzlerce kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında Diyarbakır, Van ve Özalp belediye eşbaşkanları da yer aldı.

17 Şubat 2025

1.Ankara'da Sahte İçkiden 54 Kişi Öldü: Ankara'da sahte içki tüketimi nedeniyle 54 kişi hayatını kaybetti, 40 kişi yoğun bakımda. Toksikoloji raporları ölümle rin sahte içkiye bağlı olduğunu doğruladı. Soruşturmada 28 kişi tutuklandı, 25 kişi adli kontrolle serbest bırakıldı.

2.Ayşe Barım Yeniden Tutuklandı: Gezi Eylemleri nedeniyle TCK 312 kapsamında tutuklanan Ayşe Barım hakkında tahliye kararı verildi ancak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazı üzerine karar kaldırıldı. İstanbul 20. Ağır Ceza Mahkemesi, Barım'ın yeniden tutuklanmasına karar verdi.

3.Birleşik Metal-İş'te Cinayet: Birleşik Metal-İş Sendikası Anadolu Şube Başkanı Deniz Ilgan, Şube Sekreteri Erdinç Koç'u silahla öldürdü. Ardından intihar girişiminde bulundu.

4.Afyon'da Köpek Dövüştüren 48 Kişi Yakalandı: Sandıklı ilçesindeki yasa dışı köpek dövüşüne jandarma baskın yaptı. Dövüştürülen 12 köpek barınağa teslim edildi.

5.Mehmet Türkmen Tutuklandı: Antep Başpınar'da süren işçi

eylemleri sırasında BİRTEK-SEN Genel Başkanı Mehmet Türkmen gözaltına alındı ve tutuklandı.

6.Ümit Özdağ'a 4 Yıl 8 Aya Kadar Hapis İstemi: Cumhurbaşkanı'na yönelik ifadeleri nedeniyle Zafer Partisi lideri Ümit Özdağ hakkında 4 yıl 8 aya kadar hapis cezası talep edildi.

18 Şubat 2025

1.HSK'dan Gezi Yargısına Müdahale: Ayşe Barım'ın tahliyesine karar veren İstanbul 8. Asliye Ceza Mahkemesi hakimi hakkında HSK soruşturma başlattı. Ayrıca, Gezi Davası'nın ilk heyeti dosyadan alınıp ikinci heyete kaydırıldı.

2.Kanal İstanbul Davasında Süreç Uzayacak: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, çevre düzeni planı değişikliği ile rezerv yapı alanı kararlarının ayrı ayrı dava konusu edilmesi gerektiğine hükmetti. Böylece Kanal İstanbul projesine ilişkin yargı süreci daha da karmaşık hale geldi.

3.Özlem Gürses'e 2 Yıla Kadar Hapis İstemi: Gürses, TSK-SMO yapılanmasıyla ilgili yorumları nedeniyle TCK 301 uyarınca yargılanacak. İddianamede "askeri teşkilatı alenen aşağılama" suçu yer aldı.

19 Şubat 2025

1.TÜSİAD Yöneticilerine Yurt dışı Yasağı: Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eleştirileri sonrası İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, TÜSİAD Başkanı Orhan Turan ve YİK Başkanı Tuncay Özilhan hakkında adli kontrol ve yurt dışına çıkış yasağı kararı aldı.

(Genişletilmiş) Bu karar, TÜSİAD'ın iktidarla karşı karşıya geldiği nadir dönemlerden biri ola-

rak değerlendirildi. İş dünyasının ifade özgürlüğü sınırlarının da-raldığı eleştirileri kamuoyunda yankı buldu.

2.RTÜK'ten Sinan Ateş Yayınlarına Ceza: RTÜK, Sinan Ateş cinayetiyle ilgili yayın yaptıkları gerekçesiyle Halk TV, NOW TV, SZC TV ve Tele1'e idari para cezası uyguladı.

3.Büyükkada Davası Kapandı: Yargıtay, Taner Kılıç'ın beraat kararını onayladı. Böylece insan hakları savunucularına açılan dava tamamen sona ermiş oldu.

4.HDK Soruşturmasında 52 Kişi Gözaltına Alındı: İstanbul merkezli yürütülen operasyonlarda gazeteci ve yazarların da aralarında olduğu 52 kişi gözaltına alındı.

20 Şubat 2025

1.Şebnem Korur Fincancı Beraat Etti: TCK 301'den yargılanan Fincancı hakkında savcı, suç unsuru oluşmadığını belirtti. Mahkeme beraat kararı verdi.

2.Aydın Aydoğan'a Sembolik Tazminat: Gözaltında kötü muamele gören insan hakları savunucusu Aydoğan, sadece manevi tazminat kazanabildi. Maddi tazminat talebi delil yetersizliği nedeniyle reddedildi.

3.DEM Partili Mehmet Alkan'a 6 Yıl 3 Ay Ceza: Kağızman Belediye Eş Başkanı Mehmet Alkan, geçmiş HDP dönemine ilişkin yargılandığı davada savunma hazırlığı yapılmadan cezaya çarptırıldı.

21 Şubat 2025

1.Kartalkaya Otel Yangını Raporu Açıklandı: TMMOB'ye bağlı

odaların hazırladığı teknik rapor, 78 kişinin öldüğü yangının temel nedeninin mevzuat ihlalleri ve denetim eksiklikleri olduğunu ortaya koydu. Otelde yangın merdiveni, kapılar ve güvenlik holü eksikliği dikkat çekerken; iç mekânda kullanılan yanıcı malzemeler ve dış cephe kaplaması yangının hızla yayılmasına neden oldu. Ayrıca, itfaiyenin bina-ya tam erişememesi ve otomatik söndürme sistemlerinin bulunmaması facianın boyutunu artırdı.

2.Ahmet Özer'e 15 Yıla Kadar Hapis İstemi: Tutuklu Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer hakkında "örgüt üyeliği" suçlamasıyla hazırlanan iddianamede, siyasi yasak da talep edildi.

3.HDK Soruşturmasında 11 Kişi Tutuklandı: Gözaltına alınan 51 kişiden 35'i mahkemeye sevk edildi. 5. Sulh Ceza Hakimliği'nde yargılanan 11 kişi tutuklandı.

22 Şubat 2025

1.İmamoğlu'na Sahte Diploma Soruşturması Açıldı: İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında diplomasının sahte olduğu iddiasıyla resmi belgede sahtecilik suçundan soruşturma başlatıldı.

23 Şubat 2025

1.İstanbul Barosu Olağanüstü Kurultayı Yapıldı: İstanbul Barosu, Haliç Kongre Merkezi'nde olağanüstü genel kurul düzenledi. Baro Başkanı İbrahim Kaboğlu, konuşmasında Türkiye'de en çok ihlal edilen hakkın "adil yargılanma hakkı" olduğunu vurguladı ve ortak hukuk mücadelesi çağrısında bulundu. Toplantıya TBB Başkanı Erinç Sağkan, çok

sayıda baro başkanı, avukat ve uluslararası hukuk temsilcisi katıldı. Yargı bağımsızlığının yeniden inşası için barolar arası dayanışma mesajı verildi.

24 Şubat 2025

1.Yenidoğan Çetesi Davasında 4 Sanık Tahliye Edildi: İstanbul'da bebek hastalarını anlaşılmaz özel hastanelere sevk ederek ölümle sonuçlanan skandalla ilgili davada, dört tutuklu sanık adli kontrolle tahliye edildi. 25'i tutuklu 46 sanığın yargılandığı davada, mahkeme Emine Avcı, Funda Özen, Serdar Yüksel ve Hüseyin Gündü'nün adli kontrolle serbest bırakılmasına karar verdi. Savcılık, sanıkların bilinçli şekilde hastanelerle işbirliği yaparak haksız kazanç sağladığını, bazı bebeklerin ölümüne neden olduklarını iddia ediyor. Dava, 21 Nisan'da devam edecek.

2.Ümit Özdağ Dosyası Antalya'ya Gönderildi: İstanbul Mahkemesi, "yetkisizlik" gerekçesiyle Ümit Özdağ hakkındaki iddianameyi Antalya Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi.

3.Dr. Çiğdem Bayraktar Örtahliye Edildi: Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla 25 gündür tutuklu bulunan tarihçi ve programcı Dr. Ör, çıkarıldığı duruşmada tahliye edildi.

4.Evrin Kepenek Beraat etti: 6 Şubat depremlerinden sonra yaptığı bir paylaşım nedeniyle "halkı yanıltıcı bilgi yaymak" suçlamasıyla yargılanan gazeteci Evrim Kepenek, ikinci duruşmada beraat etti.

5.Borsa İstanbul Haberlerine Soruşturma Başlatıldı: SPK'nın yaptığı açıklamanın ardından, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı

ğ olağanüstü fiyat hareketlerine dair haber yapan kişiler hakkında soruşturma başlattı.

25 Şubat 2025

1.İstanbul Barosu Yöneticilerine Hapis İstemi: İstanbul Barosu'nun Suriyeli gazetecilerle ilgili açıklaması nedeniyle Baro Başkanı İbrahim Kaboğlu dahil 11 yönetici hakkında iddianame hazırlandı. Savcılık, baronun açıklamasının "terör propagandası" ve "halkı yanıltıcı bilgi yayma" suçlarını oluşturduğunu ileri sürdü. Eğer dava açılırsa yöneticiler 3 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası istemiyle yargılanacak. Baro, açıklamanın ifade özgürlüğü çerçevesinde olduğunu savunuyor. açıklamanın ifade özgürlüğü çerçevesinde olduğunu savunuyor.

2."Oy'una Geldik" Filmine Yasak Getirildi: Kazım Öz'ün yönettiği ve Ovacık'ta çekilen "Oy'una Geldik" filminin gösterimi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yasaklandı. Yönetmen, filmin kamuoyuna ulaşmasını engelleyen bu kararın sansür anlamına geldiğini belirterek hukuki yollara başvuracağını açıkladı. Filmin vizyona girmesi, "eser işletme belgesi"nin verilmemesi nedeniyle ertelenmişti. Yasak kararı, ifade özgürlüğü ve sanatsal üretime müdahale tartışmalarını yeniden alevlendirdi.

3.Serap Avcı'ya Yine Tahliye Çıkmadı: Kendini ve oğlunu korumak için öldürdüğünü savunan Serap Avcı'nın duruşmasında kadın örgütleri mahkeme salonuna alınmadı. Avcı'nın tutukluluğu devam etti.

26 Şubat 2025

1.Bilirkişi S.B. Hakkında Disiplin Soruşturması Başlatıldı: Ekrem İmamoğlu'nun başvuru-

su üzerine, İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu, bilirkişi Satılmış B. hakkında disiplin soruşturması başlattı.

2.İklim Kanunu Teklifi: Yeşil Yıkım Mı?

İklim Adaleti Koalisyonu, Meclis'e sunulan İklim Kanunu Teklifi'nin doğayı değil sermayeyi koruduğunu açıkladı. Teklifte kamu yararı yerine şirketlerin çıkarlarının gözetildiği vurgulandı. Yerel yönetimlerin ve bağımsız uzmanların süreçlere katılımının da sınırlı tutulduğu eleştirildi.

3.Ruhi Karadağ'a 1 Yıl 3 Ay Hapis Cezası: Gazeteci Ruhi Karadağ, 2013'te yazdığı bir kitabın tanıtımını sosyal medyada paylaştığı için "örgüt propagandası" suçlamasıyla 1 yıl 3 ay hapse çarptırıldı. Ceza ertelendi.

27 Şubat 2025

1.Kartalkaya Yangını Meclis'te: Bakan Gelmedi, Muhalefet Salonu Terk Etti: TBMM'de Kartalkaya'daki otel yangınına ilişkin düzenlenen toplantıya Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy katılmadı. CHP, DEM Parti, İYİ Parti ve Yeni Yol milletvekilleri Bakan'ın yokluğunu protesto ederek toplantıyı terk etti. Muhalefet, Bakanın yangındaki sorumluluğunun araştırılmasını engelleyen tutumu eleştirdi. Komisyon çalışmalarının üçüncü kez bakanın yokluğunda yapılması tepkilere neden oldu.

28 Şubat 2025

1.Sivas Katliamı Sanıkları Tahliye Edildi: Anayasa Mahkemesi kararıyla, Sivas Katliamı'nda müebbet cezası alan 17 hükümlü tahliye edildi.

Aileler ve kamuoyu, AYM'nin yıllarca beklettiği dosyayı, bir hükümlünün başvurusuyla hızla

gündeme almasını “barbarları sokağa salmak” olarak nitelendirdi. Açıklamalarda, “şariat sloganlarıyla insanlar diri diri yakıldı, şimdi o sorumlular sokakta” vurgusu yapıldı. 24 hükümlünün tamamı tahliye edildi, kalan 6 kişinin de serbest kalması bekleniyor.

2.CHP İstanbul Gençlik Kolları Başkanı İfadeye Çağrıldı: Çağlayan Adliyesi önünde yaşanan arbede sonrası, CHP İstanbul Gençlik Kolları Başkanı Erdem Kara ve bazı partililer Vatan Caddesi’ndeki Emniyet’e ifadeye çağrıldı.

1 Mart 2025

1.Zorlu Holding CEO’su Gözaltında: Cem Köksal, Ramazan ayı nedeniyle kurum içi gönderdiği “dinden bağımsız kurumsal duruş” mesajı nedeniyle, “inanç özgürlüğünü engelleme” suçlamasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gözaltına alındı. Vestel CEO’sunun tebrik mesajına bu şekilde yanıt vermesi kamuoyunda tepki çekti.

2 Mart 2025

1.Zorlu CEO’su Serbest Kaldı, İstifa Etti: Cem Köksal adli kontrolle serbest bırakıldı ve Zorlu Grubu’ndan istifasını sundu. Grup kamuoyundan özür diledi.

2.Tahliye Kararının Bedeli: Ayşe Barım’ı tahliye eden İstanbul 8. Asliye Ceza Hakimî Fatih Kapan, HSK tarafından tüketici mahkemesine atandı. Hakkında ayrıca disiplin soruşturması başlatıldı.

3 Mart 2025

1.CHP İl Başkanı’na Soruşturma: CHP İstanbul İl Başkanı Özgür Çelik hakkında, 31 Ocak’ta Ekrem İmamoğlu’na adliye de eşlik ettiği gerekçesiyle “toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununa muhalefet” suçlamasıyla soruşturma başlatıldı.

2.Beykoz Belediye Başkanı Mahkemeye Sevk Edildi: Beykoz Belediye Başkanı Alaattin Köşeler, “ihaleye fesat karıştırma” ve “görevi kötüye kullanma” suçlamasıyla tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edildi.

3.Sendikal Hakkı Engelleyen Yöneticilere Hapis: Konya Biyogaz Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürü Ali Şahin ve İdari İşler Müdürü Egemen Uzak, sendikali üç işçiyi işten çıkardıkları gerekçesiyle 7 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı.

4 Mart 2025

1.CHP İl Kongresi’ne Soruşturma: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, CHP İstanbul İl

Kongresi’ne dair “seçime hile karıştırıldığı” ve “seçim kanununa muhalefet edildiği” iddialarıyla soruşturma başlattı.

2.Beykoz’da 13 Kişi Tutuklandı: Beykoz Belediye Başkanı Alaattin Köşeler’in de aralarında bulunduğu 13 kişi hakkında tutuklama kararı verildi. İçişleri Bakanlığı, Köşeler’in görevden uzaklaştırıldığını duyurdu.

3.Nimet Tanrıkulu Tahliye Edildi: İHD kurucularından, sosyalist feminist Nimet Tanrıkulu, “örgüt üyeliği” suçlamasıyla yargılandığı davada tahliye edildi. Karar mahkeme salonu dışında alkışlarla karşılandı.

4.İstanbul Barosu Davasında Ara Karar: İstanbul Barosu yönetiminin görevden alınması talebiyle açılan davada, mahkeme norm denetimi istemini reddetti. Yalnızca TBB’nin müdahillik talebi kabul edildi.

5.Halk TV 'Bilirkişi' Davasında Beraat: “Yargı görevini yapanı etkileme” suçundan yargılanan tüm sanıklar beraat etti. Diğer suçlamalar uzlaşma prosedürü kapsamında uzlaşma bürosuna gönderildi.

5 Mart 2025

1.İmamoğlu İfade Verdi: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, üniversite diplomasıyla ilgili usulsüzlük iddiaları hakkında İstanbul Adliyesi'nde savcılığa ifade verdi.

2.Kürtçe Eğitim Kitabı Yazmak Suç Sayıldı: Kürt yazarlar Mevlüt Aykoç, Sami Tan ve Ronayi Önen, 2010'da yayımladıkları Kürtçe eğitim kitabı "Hînger" nedeniyle 15 yıl sonra gözaltına alındı.

6 Mart 2025

1.Siber Güvenlik Kanunu Meclis'te Kabul Edildi: Genel Kurul'da kabul edilen ilk 13 madde arasında yer alan arama ve el koyma yetkisi çıkarıldı. Ancak savcılık emriyle konutta arama yapılabilmesi hükmü kabul edildi.

2.Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Üniversiteler Birliği'nden Çekildi: Rektör Naci İnci'nin kararıyla üniversite, Avrupa Üniversiteler Birliği'nden ayrıldı. Birlik daha önce kayyım atamalarına karşı açıklamalar yapmıştı.

7 Mart 2025

1.KESK Üyelerine Tutuklama: İzmir merkezli operasyonda gözaltına alınan 21 kişiden 5 KESK üyesi "örgüt üyeliği" ve "örgüte finansman sağlama" iddiasıyla tutuklandı. Sorgulamada depremzedeler ve KHK mağdurlarına destek konusu gündeme geldi.

2.TÜSİAD Yöneticilerine Dava: TÜSİAD Başkanı Orhan Turan ve Ömer Aras hakkında "basın yoluyla yanıltıcı bilgi yayma" suçlamasıyla 5 yıl 3 aya kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı.

3.Deniz Gider Tutuklandı: İnşaat-İş Sendikası yöneticisi Deniz Gider, TekYol Plus Yapı direnişi nedeniyle yürütülen dava sonucu tutuklandı.

4.Vedat Milor Hakkında Açıklama Talebi: İBB Kent Lokantası'nın tanıtıldığı bir video nedeniyle Vedat Milor'dan "örtülü reklam" gerekçesiyle Bakanlık yazılı açıklama istediğini duyurdu.

8 Mart 2025

1.İstanbul Barosu'ndan Yürüyüş Yasağına Dava: Baro, 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü'ne getirilen yasağı "temel hakların keyfi ihlali" olarak nitelendirdi ve iptal talebiyle dava açtı.

2."Hînger" Yazarları Serbest: Kürtçe eğitim kitabı nedeniyle adliyeye sevk edilen üç yazar, Sulh Ceza Mahkemesi'nce adli kontrolle serbest bırakıldı.

3.Feminist Gece Yürüyüşü Sonrası Gözaltılar: 23. Feminist Gece Yürüyüşü sonrasında gözaltına alınan 112 kadın ve LGB-Tİ+ birey serbest bırakıldı.

9 Mart 2025

1.Kadıköy Belediye Meclisi Başkanvekili Gözaltına Alındı: Ahmet Kurtuluş, AKP'li meclis üyesi Elif Lale Bilgili'ye yönelik sözleri nedeniyle "ifade özgürlüğünü engelleme" ve "kamu hizmetinden yararlanma hakkının engellenmesi" suçlamalarıyla gözaltına alındı.

11 Mart 2025

1.Ayşenur Arslan Hakkında 7.5 Yıl Hapis İstemi: Halk TV programcısı Arslan, İçişleri Bakanlığı önündeki saldırıyla ilgili yaptığı yorumlar nedeniyle "örgüt propagandası" suçlamasıyla hâ-

kim karşısına çıktı. Mahkemeye "Soru sormayı unutursak gazeteci olamayız" diyerek savunma yaptı.

12 Mart 2025

1.Şükrü Genç Gözaltında: Sarıyer'in eski belediye başkanı Şükrü Genç, DHKP/C'ye finans sağlama iddiasıyla yürütülen soruşturma kapsamında teslim oldu. Aynı soruşturmada 34 kişi gözaltına alındı.

2.Halit Ergenç ve Rıza Kocaoğlu'na Dava: Gezi davasında ifade veren sanatçılar Ergenç ve Kocaoğlu, "yalan tanıklık" yaptıkları iddiasıyla 4 yıla kadar hapis istemiyle yargılanacak.

3.Gazete Duvar Kapanıyor: Ekonomik koşullar nedeniyle yayını durdurma kararı alan Gazete Duvar, kararı çalışanlarına tebliğ etti. Gazeteciler sosyal medyadan veda mesajları paylaştı.

13 Mart 2025

1.Yeni Şafak Yazarı Hakkında Suç Duyurusu: DEM Parti, Suriye'deki Alevi katliamını savunan köşe yazısı nedeniyle İsmail Kılıçarslan hakkında suç duyurusunda bulundu.

2.Siber Güvenlik Kanunu Yasalaştı: Tüm itirazlara rağmen yasa 246 oyla kabul edildi. Kanun, başkana mahkeme denetimi dışında müdahale yetkileri veriyor.

14 Mart 2025

1.Şükrü Genç ve 11 Kişi Tutuklandı: "Terörizmin finansmanı" suçlamasıyla aralarında Şükrü Genç'in de bulunduğu 12 kişi tutuklandı. Diğer 14 kişi adli kontrole serbest bırakıldı.

2.Cumartesi Anneleri Beraat Etti: 700. hafta eylemine katıldıkları gerekçesiyle yargılanan 46 kişi hakkında beraat kararı verildi.

3.Flash TV'ye Bahis Operasyonu: Flash TV, Pozitifbank ve Payfix'in de içinde olduğu 23 şirkete el konuldu. Erkan Kork gözaltına alındı.

4.Cengiz Holding 26 Gazeteciden Şikâyetçi Oldu: Mehmet Cengiz, şirket hakkında çıkan 174 haber nedeniyle 26 gazeteciye çeşitli suçlamalarla dava açtı.

15 Mart 2025

1.İsmail Saymaz'a Yurtdışı Yasası: Gazeteci İsmail Saymaz, ailesiyle birlikte Yunanistan'a gitmek isterken pasaportuna el konuldu. Hakkında yurtdışı çıkış yasağı bulunduğu belirtildi.

18 Mart 2025

1.İmamoğlu'nun Diploması İptal Edildi: İstanbul Üniversitesi, 28 mezunun diplomasını "açık hata" ve "yokluk" gerekçesiyle iptal etti. Ekrem İmamoğlu da bu liste arasında yer aldı.

2.Nebiye Merttürk'e Soruşturma: Halkevleri Genel Başkanı Nebiye Merttürk hakkında, Artvin'de yaptığı konuşma nedeniyle "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla soruşturma açıldı.

3.Ece Üner Adli Kontrolle Serbest Bırakıldı: Ece Üner hakkında, sosyal medyada yaptığı paylaşım nedeniyle soruşturma açıldı. Mevcutlu olarak götürüldüğü savcılıkta ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

4.Açlık Grevi Yapan Yurttaşlar Serbest: Zorla evlerinden çıkarıldıkları için açlık grevine başlayan 7 kişi, gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldı.

5.İzdemir Termik Santrali Yeniden Açıldı: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin mühürlediği termik santral, ÇED olumlu kararı ve mahkeme kararıyla yeniden faaliyete geçti. Ekoloji örgütleri karara tepki gösterdi.

19 Mart 2025

1.Ekrem İmamoğlu'na Gözaltı Kararı: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, "suç örgütü lideri" olarak nitelediği İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında gözaltı kararı verdi. Aralarında Medya AŞ Başkanı Murat Ongun, Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan ve İBB'nin üst düzey yöneticilerinin de bulunduğu toplam 100 kişi gözaltına alındı. Gözaltı kararının ardından Borsa İstanbul devre kesmek zorunda kaldı. Dolar 41,64 TL, Euro 44,88 TL ve gram altın 4 bin TL'yi aşarak tarihi rekorlara ulaştı.

2.Sosyal Medyada Sansür Uygulandı: İmamoğlu'nun gözaltına alınmasıyla birlikte X, YouTube, Instagram, Facebook, TikTok, Telegram ve Signal'e erişim kısıtlandı. Yurttaşlar bu platformlara yalnızca VPN ile erişebildi.

3.Charlie Hebdo haberi nedeniyle 10 yıl sonra ceza: Sendika. Org yayın kurulu üyesi Ali Ergin Demirhan'a, 2015 yılında yayımlanan Charlie Hebdo haberi nedeniyle "dini değerleri alenen aşağılama" suçundan 3 ay 22 gün hapis cezası verildi. AYM daha önce aynı haberin erişime engellenmesini hak ihlali saymıştı.

20 Mart 2025

1.İmamoğlu'nun Şirketine El Konuldu: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebiyle sulh ceza hakimliği, Ekrem İmamoğlu'nun ortakları arasında yer aldığı İmamoğlu İnşaat'a el koydu. Söz konusu el koyma, İmamoğlu hakkında yürütülen "yolsuzluk" ve "terör örgütüne yardım" suçlamalarına dayandırıldı. Aralarında İmamoğlu, Murat Ongun, Beylikdüzü Belediye Başkanı Murat Çalık, Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan ve sanatçı Ercan Saatçi'nin bulunduğu 87 kişinin ifadesi alınmaya başlandı.

2.Üniversite Gençliği Ayakta: İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne yönelik operasyon ve İmamoğlu'nun gözaltına alınması, birçok ilde protesto edildi. Özellikle üniversite kampüslerinde kitlesel eylemler gerçekleşti.

3.Marmaris Belediye Başkanı'na Soruşturma: Protestolara destek veren Marmaris Belediye Başkanı Acar Ünlü hakkında, "kamu görevlisine direnme" ve "gösteri kanununa muhalefet" suçlamalarıyla soruşturma başlatıldı.

4.RTÜK'ten İmamoğlu Cezası: RTÜK, Ekrem İmamoğlu'nun gözaltı haberlerini yayımlayan NOW TV, Sözcü TV, Halk TV ve TELE1'e yüzde 3 idari para cezası verdi. Ayrıca Halk TV ve Sözcü TV'ye üçer yayın durdurma cezası uygulandı.

5.Gazeteci Eylem Babayiğit'e Ceza ve Tahliye: Medya Haber sunucusu Eylem Babayiğit, "örgüt propagandası" suçlamasıyla 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası aldı. Mahkeme ayrıca tahliyesine karar verdi.

21 Mart 2025

1.Gözaltındaki Ekrem İmamoğlu'na Yeni Bir Soruşturma: Ekrem İmamoğlu, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin açtığı kreşlerle ilgili hakkında bir soruşturma daha başlatıldığını duyurdu.

2.Ankara ve İzmir'de Eylem Yasağı: İmamoğlu'nun gözaltına alınmasını protesto eden eylemlerin yayılması üzerine iki büyükşehirin valilikleri, beş gün süreyle tüm toplantı, gösteri ve basın açıklamalarını yasakladı. Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından yaşanan ekonomik dalgalanma sürerken, Borsa İstanbul günü ikinci kez devre keserek tamamladı. Aralarında İletişim, Metis, Can, Ayrıntı ve Varlık'ın da bulunduğu 44 yayınevi, İmamoğlu'nun gözaltına alınmasına karşı ortak bildiri yayımladı: "Yurttaşların seçme ve seçilme hakkını savunuyoruz."

3.Sosyal Medyaya Operasyon: İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, "hal-ki kin ve düşmanlığa tahrik" ve "suç işlemeye tahrik" suçlamalarıyla son 48 saatte toplam 74 sosyal medya kullanıcısının gözaltına alındığını duyurdu. Operasyonların sürdüğü belirtildi.

4.İstanbul'da Raylı Sistemler İBB'den Alındı: Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın imzasıyla yayımlanan karar doğrultusunda, İstanbul'daki bazı metro ve raylı sistemlerin yönetimi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden alındı. Kararın dayanağı 2010 tarihli Bakanlar Kurulu kararı olarak gösterildi.

5.İstanbul Barosu Yönetimi Görevden Alındı: İstanbul 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, baro başka-

nı ve yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmasına karar verdi. Dava ilk duruşmasında karara bağlandı. Salonun yetersizliği nedeniyle pek çok avukat içeri giremedi.

6.Gazeteci İsmail Saymaz'a Ev Hapsi: Sabah saatlerinde adliyeğe sevk edilen gazeteci İsmail Saymaz, savcılıktaki ifadesinin ardından ev hapsi kararıyla serbest bırakıldı.

22 Mart 2025

1.İmamoğlu Protestolarında 343 Kişi Gözaltına Alındı: Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasını protesto eden eylemler 4. gününde devam etti. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, ülke genelinde toplam 343 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

Gözaltında çıplak arama ve darp uygulandı: Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Ankara'da 23, İzmir'de en az 170 kişinin gözaltında olduğunu ve bazı yurttaşların çıplak aramaya maruz kaldığını duyurdu. İzmir Valiliği hekimlere gözaltı muayenelerini karakolda yapmaları yönünde genelge gönderdi.

Protestolarda Şiddet: Plastik mermi ve biber gazı kullanıldı: İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer illerde protestolara müdahale eden polis, yurttaşlara biber gazı ve plastik mermiyle müdahale etti. Sabah saatlerinde bazı evlere baskınlar düzenlendi.

2.Özgür Özel'den Yandaş Medyaya "Penguen" Tepkisi: CHP Genel Başkanı Özgür Özel, Sıraçhane'de düzenlenen basın açıklamasında, İmamoğlu eylemlerini görmezden gelen medya kuruluşlarına Gezi eylemleri dönemini hatırlatarak "penguen belgeseli" göndermesi yaptı. Özel, bu medyanın sponsarla-

rına ve reklam verenlerine karşı boykot çağrısında bulundu.

23 Mart 2025

1.Ekrem İmamoğlu Silivri Cezaevi'ne Gönderildi: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan ve diğer bazı isimlerle birlikte toplam 51 kişi tutuklandı. İmamoğlu'nun "terör örgütüne yardım" suçlamasından değil, mali suçlar gerekçesiyle tutuklandığı açıklandı.

2.Üç Belediye Başkanı Görevden Alındı, Şişli'ye Kayyım Atandı: İçişleri Bakanlığı, Ekrem İmamoğlu, Resul Emrah Şahan ve Beylikdüzü Belediye Başkanı Murat Çalık'ı geçici olarak görevden aldı. 'Terör' suçlamasıyla tutuklanan Şişli Belediye Başkanı Şahan'ın yerine kayyım atandı.

3.323 Kişi Daha Gözaltına Alındı: İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, İmamoğlu protestoları nedeniyle bir günde 323 kişinin daha gözaltına alındığını açıkladı. Protestolar başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere ülke genelinde gece boyunca sürdü.

4.İzmir'de Avukatlara da Gözaltı: İzmir Barosu, AKP İl Binası önüne yürüyen öğrencilerin gözaltına alınmasına müdahale eden görevli avukatlarının da polis tarafından darp edilerek gözaltına alındığını duyurdu.

5."Her Şey Çok güzel Olacak" Diyen Berkay Gezgin Gözaltında: 2019'daki yerel seçim kampanyasında Ekrem İmamoğlu'na "Her şey çok güzel olacak" diyen Berkay Gezgin, Sıraçhane'deki protestoların ardından gözaltına alındı.

6. Van Barosu, Mansur Yavaş Hakkında Suç Duyurusunda Bulunacak: Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'ın, Newroz mitinginde kullanılan simgelere ilişkin "paçavra bayraklar" ifadesi tepki çekti. Van Barosu, bu sözlerin barışçıl gösterileri suç gibi göstermeye çalıştığını belirterek suç duyurusunda bulunacaklarını açıkladı.

24 Mart 2025

1. Üniversitelerden İmamoğlu Protestolarına Boykot: Türkiye genelinde pek çok üniversitede öğrenciler boykota gitti. Öğrenciler, tüm gözaltı ve tutuklamaların serbest bırakılmasını, akademiye yönelik baskıların ve polis şiddetinin son bulmasını talep etti. Boykota İstanbul, Ankara, İzmir ve Eskişehir'den birçok üniversite destek verdi.

2. Siyasi Parti ve Sivil Toplum Örgütlerine Operasyon: TKP İstanbul İl Başkanı Ahmet Dince, SOL Parti MYK üyesi Av. Deniz Demirdöğen, SGDF eski başkanı Şükran Yaren Tuncer gibi birçok isim İmamoğlu protestolarına destek verdikleri gerekçesiyle gözaltına alındı.

3. Saraçhane'de Sert Müdahale: Gün boyunca devam eden Saraçhane eylemlerine polis plastik mermi ve biber gazıyla müdahale etti. Çok sayıda kişi darp edilerek gözaltına alındı, bazı yurttaşlar fenalaştı.

4. Türkiye Talep Etti, X 700 Hesabı Sansürlendi: Elon Musk'a ait sosyal medya platformu X, Türkiye'nin talebi üzerine aralarında gazeteci Erk Acarer, Veli Saçılık, Çağdaş Hukukçular Derneği ve Umut-Sen gibi birçok isim ve kurumun yer aldığı 700 hesabı sansürlendi.

5. Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne Konser Soruşturması: Ankara Valiliği, Mansur Yavaş döneminde düzenlenen 130 konserden 33'ü hakkında "kamu zararı" iddiasıyla soruşturma izni verdi. Yavaş, daha önce kendisine yönelik hamleler beklediğini açıklamıştı.

6. Lütfü Savaş'tan Kurultay İptali Davası: CHP'li Lütfü Savaş, Levent Çelik ve Hatip Karaaslan ile birlikte CHP kurultayının iptali için Ankara 31. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurdu.

7. BİRTEK-SEN Başkanı Mehmet Türkmen Tahliye Edildi: Antep'teki işçi direnişini örgütlediği gerekçesiyle tutuklanan Mehmet Türkmen, 36 gün sonra tahliye edildi. Sendika, bu sonucu dayanışma ve mücadelenin eseri olarak değerlendirdi.

8. Amasra Davasında Cezasızlık Eleştirisi: Savcının 840 yıl hapis istediği Amasra maden faciası davasında, mahkeme sanıkları "bilinçli taksir" suçundan cezalandırdı. Tutuklu sanıklara 15 ile 16 yıl 6 ay arasında değişen cezalar verildi; karar, kamuoyunda "cezasızlık" tepkisiyle karşılandı.

9. Şişli Kayyımı Belediye Personelini Engelledi: Şişli Belediyesi'ne atanan kayyım Cevdet Ertürkmen, belediye başkan yardımcılarının belediyeye girişini engelledi. Başkan yardımcılarını Ozan Özgür Doğru ve Fatma Özlem İzol görevlerinden istifa etti.

25 Mart 2025

1. Saraçhane'de Gazetecilere Tutuklama: Saraçhane eylemlerini takip eden gazeteciler Yasın Akgül, Ali Onur Tosun, Bülent Kılıç, Zeynep Kuray, Kurtuluş

Arı, Gökhan Kam ve Hayri Tunç, önce adli kontrolle sevk edildikleri mahkemede tutuklandı. Sulh ceza hâkimliği, savcılığın talebini kabul ederek gazetecilerin cezaevine gönderilmesine karar verdi.

2. Eğitim Sen'e Soruşturma: Eğitim-Sen'in iş bırakma eylemine ilişkin sosyal medya çağrısı nedeniyle, sendika yönetimi hakkında "suç işlemeye alenen tahrik" suçlamasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen soruşturma başlatıldı. Sendika Başkanı Kemal Irmak, eylemin toplumsal tepkileri yansıttığını ve demokratik bir hak olduğunu vurguladı.

3. Beyoğlu Belediye Başkanı İfadeye Çağrıldı: CHP'li Beyoğlu Belediye Başkanı İnan Güney, İstanbul İl Kongresi'ne ilişkin "seçime hile karıştırıldığı" ve "Siyasi Partiler Kanunu'na muhalefet edildiği" iddialarıyla yürütülen soruşturma kapsamında "şüpheli" sıfatıyla ifadeye çağrıldı.

4. CHP'den Boykot Çağrısı: CHP Genel Başkanı Özgür Özel, Saraçhane'de yaptığı konuşmada TRT ve bazı özel şirketleri hedef alarak kamuoyuna boykot çağrısında bulundu. "Espressolab'tan kahve içmeyin" çağrısı sosyal medyada geniş yankı buldu. Özel'in ismini andığı şirketlerin başında Turkuvaz Müzik Kitap AŞ'ye bağlı D&R ve Sütiş markasıyla tanınan Esat Kocadağ'ın sahibi olduğu Espressolab yer aldı.

26 Mart 2025

1. Beş Günde 447 Gözaltı, 177 Tutuklama: İstanbul Barosu'nun açıklamasına göre, 21 Mart'tan itibaren İstanbul'da toplam 447 kişi gözaltına alındı. Bu kişiler

den 177'si tutuklandı; gözaltına alınanlar arasında 20 çocuk da bulunuyor. Polis sabah saatlerinde İstanbul ve Bursa'da birçok adrese baskın yaptı. Eğitim Sen üyesi akademisyen Levent Dölek'in de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alındı.

2.Halkevleri Yöneticisi Tutuklandı: Antalya Halkevi Yönetim Kurulu üyesi Kutay Meriç, İmamoglu protestolarına destek veren sosyal medya paylaşımları nedeniyle "suç işlemeye teşvik" suçlamasıyla tutuklandı. Avukatları, Meriç'in siyasi gerekçelerle hedef alındığını belirtti.

3.Lütfü Savaş'ın Kurultay Davası Reddedildi: Ankara 31. Asliye Hukuk Mahkemesi, CHP'nin olağanüstü kurultay kararının iptali yönündeki başvuruyu reddetti. Mahkeme, Savaş'ın iddialarını yaklaşık ispat kuralına göre yeterli bulmadı.

4.Şişli Kayyımı Meclisi Askıya Aldı: Tutuklanan Şişli Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan'ın yerine atanan kayyım Cevdet Ertürkmen, belediye meclisinin ve komisyonların yetkilerini encümenin memur üyelerine devretti.

5.AKP'li Hüseyin Kocabıyık Partiden İhraç Edildi: Ekrem İmamoglu'nun gözaltına alınmasına tepki göstererek "Bu darbeyi kendine yaptın" diyen AKP'li eski milletvekili Hüseyin Kocabıyık, partisinden ihraç edildi.

27 Mart 2025

1.Polis Tacizine Uğrayan Kadın için Suç Duyurusu: Saraçhane protestolarında gözaltına alınan bir kadın, polis tarafından tacize uğradığını ifade etti. İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi ve CHP'li avukatlar, polis hakkında

suç duyurusunda bulundu; kadının ev hapsine yapılan itiraz da süreçle birlikte takip ediliyor.

2.1.879 Gözaltı, 260 Tutuklama: Ali Yerlikaya, Ekrem İmamoglu'nun tutuklanmasının ardından düzenlenen protestolarda toplam 1.879 kişinin gözaltına alındığını, 260 kişinin ise tutuklandığını açıkladı.

3.Levent Dölek Tutuklandı: Eğitim Sen İstanbul 6 No'lu Üniversiteler Şubesi Sözcüsü, araştırma görevlisi Levent Dölek'in yalnızca 25 Mart'taki bir eyleme ait fotoğraf gerekçe gösterilerek tutuklandı.

4.Protestolar Sebebiyle Gözaltılar: İstanbul ve Ankara'da yapılan şafak operasyonlarında çok sayıda kişi gözaltına alındı. Ankara'da gözaltına alınanlar arasında sosyolog Veli Saçılık da yer aldı. ODTÜ eylemleri 7. gününde 30 gözaltı. ODTÜ öğrencileri eylemlerine devam ederken, İstanbul'da Cevahir AVM önünde Maçka Parkı'na yürümek isteyen üniversiteliler gözaltına alındı.

5.BBC Muhabiri Sınır Dışı Edildi: Ekrem İmamoglu protestolarını izlerken gözaltına alınan BBC muhabiri Mark Lowen, 17 saat gözaltında tutulduktan sonra Türkiye'den sınır dışı edildi. Lowen, "Gazetecilik suç değildir" diyerek kararı eleştirdi.

6.Tutuklu Gazetecilere Tahliye Kararı: 25 Mart'ta tutuklanan ve çoğu polis şiddetini görüntüleyen 7 gazeteci hakkında tahliye kararı verildi. Sendika.Org muhabiri Zişan Gür adli kontrole serbest bırakıldı.

7.CHP'li Vekile "Sahte Tanık" Soruşturması: İstanbul Cum-

huriyet Başsavcılığı, Ekrem İmamoglu hakkında "sahte tanık aranıyor" diyen CHP Milletvekili Turan Taşkın Özer hakkında resen soruşturma başlattı.

8.RTÜK'ten Televizyonlara Ağır Cezalar: RTÜK, İmamoglu protestolarını yayınlayan Sözcü TV, TELE1, Halk TV ve NOW TV'ye para cezası, program durdurma ve ekran karartma yaptırımları uyguladı. Başkan Ebubekir Şahin'in "en ağır cezayı vereceğiz" açıklaması eleştiri konusu oldu.

9.X, Sansürü Anayasa Mahkemesi'ne Taşdı: BTK kararıyla erişime engellenen Metin Cihan, Hayko Bağdat ve Artı Gerçek gibi 126 hesabın engellenmesine karşı sosyal medya platformu X, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yaptı.

10.İlker Canikligil Tutuklandı: Flu TV'nin kurucusu İlker Canikligil, bir yayında sarf ettiği "alt sınıfa yönelik Star Wars göndermeli" ifadeleri nedeniyle "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla tutuklandı. 25 Mart'ta gözaltına alınan Canikligil, 26 Mart'ta adliyeye sevk edilerek tutuklandı.

11.Uludağ'daki Otel Yangınının Üç Can Kaybı: Bursa Uludağ'da daha önce ruhsatsız olduğu için kapatılan bir otelde çıkan yangında eski milli kayakçı Yahya Usta, eşi Fikriye Usta ve oğulları milli sporcu Berkin Usta hayatını kaybetti. Yangın kontrol altına alındı.

28 Mart 2025

1.11 Milletvekili Hakkında Fezleke Hazırlandı: DEM Parti Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve CHP Grup Başkanvekili Ali Mahir Başarır'ın da aralarında

bulunduğu 11 milletvekili hakkında dokunulmazlıklarının kaldırılması talebiyle hazırlanan fezlekeler TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Fezlekeler Karma Komisyon'a sevk edildi.

2.İmamoğlu'nun Avukatı Gözaltına Alındı, Sonra Serbest Bırakıldı: Ekrem İmamoğlu'nun avukatı Mehmet Pehlivan, Perşembe gecesi evinde gözaltına alındı. Mahkemeye çıkarılan Pehlivan, yurt dışı yasağı şartıyla serbest bırakıldı. Pehlivan, gözaltı gerekçesinin daha önceki savunmaları olduğunu belirtti.

3.İsveçli Gazeteci Joakim Medin Tutuklandı: İsveç'in Dagens ETC gazetesinin muhabiri Joakim Medin, İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra Ankara Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla tutuklandı. Medin'e yöneltilen suçlamalar "terör örgütü üyeliği" ve "Cumhurbaşkanına hakaret."

4.BİRTEK-SEN Üyesi Halil Kara Tutuklandı: Saraçhane eylemlerine katıldığı gerekçesiyle gözaltına alınan sendika üyesi Halil Kara, "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla tutuklandı.

5.Veli Saçılık'a Ev Hapsi: Ankara'da şafak operasyonuyla gözaltına alınan sosyolog Veli Saçılık, iki ay ev hapsiyle serbest bırakıldı. Saçılık, "Susturulmak isteniyoruz ama susmayacağız" açıklaması yaptı.

6.Üç Gazeteciye Gözaltı: Evrensel muhabiri Nisa Sude Demirel ve ETHA muhabiri Elif Bayburt, İstanbul'da evlerinden gözaltına alındı. Ayvalık'ta gözaltına alınan 1+1 Express çevirmeni Çiğdem Öztürk ise adli kontrolle serbest bırakıldı.

7.CHP'nin Boykot Sitesi Engellendi: CHP'nin Özgür Özel'in çağrısıyla başlattığı boykot kampanyası kapsamında kurulan "boykotyap.com" adlı web sitesi, Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla erişime engellendi.

29 Mart 2025

1.İmamoğlu Protestolarına Katılan 74 Kişi için Hapis Talebi: İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasının ardından düzenlenen protestolara katılan 74 kişi hakkında iddianame hazırladı. Şüphelilere, "Kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşe silahsız katılmak" suçlamasıyla 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası istendi; ayrıca seçme-seçilme hakkı gibi bazı haklardan yoksun bırakılmaları da talep edildi.

2.Boğaziçi Üniversitesi Öğrencisi Tutuklandı: Boğaziçi Üniversitesi Öğrenci Temsilciler Konseyi, ÖTK Başkanı Yağmur Taylan'ın 28 Mart tarihinde tutuklandığını duyurdu. Tutuklama gerekçesi hakkında resmi açıklama yapılmadı.

3.İzmir'de Kimya Fabrikasında Patlama: 1 işçi öldü: Aliğa'da faaliyet gösteren bir kimya fabrikasında meydana gelen patlamada bir işçi hayatını kaybetti, yaralı işçiler hastaneye kaldırıldı. Olayla ilgili soruşturma başlatıldı.

30 Mart 2025

1.Cumhurbaşkanı Erdoğan 10 Mahpusun Cezasını Affetti: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, aralarında Hizbullahçılar, PKK ve FETÖ hükümlülerinin de bulunduğu 10 hasta mahpusun kalan cezalarını kaldırdı. Af kararları Adli Tıp Kurumu'nun "sürekli hastalık", "sakatlık" ve

"kocama hali" raporlarına dayandırıldı.Cezası kaldırılan hükümlüler arasında dikkat çeken isimler:

- **Şehmus Alpsoy** ve **Hamit Çöklü**, Hizbullah bağlantısıyla anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs suçundan müebbet hapis cezası almıştı.
- **Hulki Nas**, PKK üyeliğinden 11 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmıştı.
- **Gülden Aşık**, FETÖ üyeliğinden 6 yıl 3 ay ceza almıştı.
- **Ali Dinç**, **Ayhan Kaba**, **Kenan Karataş** ve **Abdulkadir Ekingen**, kasten öldürme ve benzeri ağır suçlardan ceza almıştı.
- **Uğur Eper**, yağma, uyuşturucu ticareti, silah bulundurma ve yaralama dahil birçok suçtan hüküm giymişti.
- **Ziya Yılmaz**, 1929 doğumlu ve silah suçlarından hüküm giymişti.

31 Mart 2025

1.İBB Operasyonunda Tutuklama Vermeyen Hâkimin Yeri Değiştirildi: 23 Mart'ta İstanbul Sulh Ceza Hâkimi, tutuklama talebiyle sevk edilen 8 kişiyi "delil yetersizliği" gerekçesiyle adli kontrolle serbest bırakmıştı. CHP Grup Başkanvekili Gökhan Günaydın'ın duyurduğuna göre, bu karar sonrası hâkim, Adalet Komisyonu kararıyla sulh ceza hâkimliğinden alınarak genel yetkili hâkim olarak görevlendirildi. İtiraz üzerine 8 kişiden 4'ü hakkında daha sonra tutuklama kararı verildi.

Editör: V.D.

2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Basın Özgürlüğü

Ocak 2025

•75 gazeteci hâkim karşısına çıktı.

•19 gazeteci gözaltına alındı, 9'u tutuklandı.

•Halk TV Genel Yayın Yönetmeni Suat Toktaş tutuklandı; Barış Pehlivan ve Kürşad Oğuz adli kontrolle serbest bırakıldı.

•Dr. Çiğdem Bayraktar ÖR sosyal medya paylaşımı nedeniyle tutuklandı.

•Depremle ilgili paylaşımı gerekçesiyle gazeteci Yüstra Batuhan 10 ay hapis cezası aldı.

•Anadolu Ajansı'nın Gazze'deki kameramanı 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü'nde İsrail saldırısında yaşamını yitirdi.

•RTÜK, Bolu Kartalkaya'daki otel yangını haberlerine yayın yasağı getirdi; Now TV, SZC ve Tele1'e idari para cezaları uyguladı.

•RTÜK, Sözcü TV'ye Ümit Özdağ haberleri nedeniyle; Tele 1'e Ferdi Tayfur eleştirisi nedeniyle; Now TV'ye Nun Vakfı haberi nedeniyle yaptırım uyguladı.

•Halk TV'ye, Barış Pehlivan'ın İmamoğlu dosyasındaki bilirkişiye dair ses kaydını yayınladığı gerekçesiyle yüzde 3 para cezası verildi.

•Mustafa Bildircin'e Diyanet İşleri Başkanı ile ilgili haberleri nedeniyle soruşturma başlatıldı.

•Fırat Fıstık, Şirin Payzın ve Barış Yarkadaş hakkında sosyal medya paylaşımları nedeniyle soruşturma açıldı.

•Siber Güvenlik Kanunu'nun, hâkim kararı olmadan veri toplama ve el koyma yetkisi tanıyarak ifade özgürlüğünü tehdit ettiği vurgulandı.

Şubat 2025

•45 gazeteci hâkim karşısına çıktı.

•18 gazeteci gözaltına alındı, 8'i tutuklandı.

•İlke TV'den Ercüment Akdeniz ve Elif Akgül, haberleri nedeniyle tutuklandı.

•Gazeteci Yıldız Tar, cezaevine gönderildi.

•2013 tarihli bir dava gerekçesiyle Bursa Muhalif Yayın Yönetmeni Ozan Kaplanoğlu hapis cezası aldı.

•Artı TV muhabiri Sibel Hürtaş hakkında, yargı eleştirisi içeren paylaşımı nedeniyle soruşturma açıldı.

•Mezopotamya Ajansı muhabirleri Gülistan G. ve Aydın B., Van'da gözaltına alındı.

•RTÜK, Halk TV, Tele 1, Sözcü TV ve Now TV'ye toplamda beş ayrı dosyada yayın durdurma ve para cezaları verdi.

•RTÜK, Ceza İnfaz Sistemindeki sorunları konu alan haberler nedeniyle Tele 1'e üst sınırdan idari ceza uyguladı.

•Evrensel gazetesi, hedef gösterilen bir köşe yazısı nedeniyle savcılık tarafından ifadeye çağrıldı.

•BirGün gazetesi hakkında üç ayrı haber nedeniyle toplu soruşturma başlatıldı.

•İfade Özgürlüğü Derneği'nin (İFÖD) raporuna göre, 2025 başından itibaren en az 550 içerik erişime engellendi.

•Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), Şubat ayı sonu itibarıyla basın kartı almayan gazetecilere karşı ayırımcı uygulamalarda artış olduğunu açıkladı.

Mart 2025

•70 gazeteci hâkim karşısına çıktı.

•20 gazeteci gözaltına alındı, 8'i tutuklandı.

•Ekrem İmamoğlu'nun gözaltı süreci sonrası başlayan protestoları takip eden gazeteciler darp edildi, gözaltına alındı.

•Kadıköy'deki gösterilerde Mezopotamya Ajansı muhabirleri plastik mermiyle vuruldu.

•SCZ TV'ye 10 gün ekran karartma cezası verildi; protestoları yayımlayan diğer televizyonlara da para cezaları kesildi.

•Sosyal medya hesapları üzerinden haber paylaşan en az 12 gazeteciye BTK tarafından “gizli yürütülen soruşturmalar” gerekçesiyle erişim engeli getirildi.

•190'dan fazla X (eski Twitter) hesabı kapatıldı; bu hesapların çoğu gazeteci ve bağımsız haber platformlarına aitti.

•T24, Bianet ve Gazete Duvar'a yönelik hedef gösterici kampan-

yalar sosyal medyada yoğunlaştı.

•RTÜK, Gezi davasına dair röportaj yayımlayan Now TV'ye “yargıyı etkileme” gerekçesiyle üst sınırdan ceza verdi.

•Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Türkiye'deki gelişmeler nedeniyle Mart ayı başında “Basın Özgürlüğü Alarmı” verdi.

•Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği, basına yönelik gözetim ve tutuklamalar hakkında Ankara'dan resmi açıklama talep etti.

•Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC), Mart sonunda yayımladığı bildiride “gazeteciliği suç sayan iktidar tutumunun ülkeye zarar verdiğini” vurguladı.

Cumhurbaşkanlığına Bağlı "Siber Güvenlik Başkanlığı" Kuruldu

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Siber Güvenlik Başkanlığı kuruldu. Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren düzenlemeye göre, başkanlık kamu tüzel kişiliğine haiz, özel bütçeli bir kurum olacak ve merkezi Ankara'da bulunacak. Başkanlık, Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında faaliyet gösterecek Siber Güvenlik Kurulunun kararlarını uygulayacak.

Yeni başkanlık, yurt içinde başkan tarafından; yurt dışında ise başkanın teklifi ve Cumhurbaşkanı kararıyla temsil edilebilecek. 135 kişilik kadroya sahip olacak kurumun bünyesinde şu hizmet birimleri yer alacak: Siber Savunma Genel Müdürlüğü, Siber Mukavemet Genel Müdürlüğü, Ekosistem Geliştirme Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Basın-Halkla İlişkiler Müşavirliği.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin açıklamasına göre, Başkanlık, kamu kurumları ve kritik altyapılara yönelik siber güvenlik politikalarının geliştirilmesi, ulusal düzeyde strateji ve eylem planlarının uygulanması, yerli ve milli siber güvenlik çözümlerinin desteklenmesi gibi görevleri üstlenecek.

Ayrıca Başkanlık, kamu-özel sektör ve üniversiteler arasında işbirliğini teşvik ederek, ulusal siber güvenlik ekosisteminin güçlendirilmesine katkı sağlayacak. Kurum, belirli kuruluşları siber güvenlikle ilgili düzenlemelerin kapsamı dışında bırakma konusunda da öneri sunabilecek.

Metin Göktepe'yi 8 Ocak'ta, gözaltına alındığı karakolda polislerce dövülerek öldürülüşünün yıldönümünde andık. Evrensel gazetesinin genç muhabiri, haber alma hakkı ve gazetecilik etiği uğruna yaşamını yitirmişti. "Ben mutlaka o haberi yapacağım" sözünü bir ilke haline getiren Göktepe, bugün hâlâ hakikat mücadelesinin sembolü.

Hrant Dink'i 19 Ocak'ta andık. Ermeni kimliğini barışçıl bir dille savunan, Agos gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeni Dink, 2007 yılında gazetesinin önünde suikasta uğradı. Onun ölümü, Türkiye'de farklılıklara tahammülsüzlüğün ve hedef göstermenin acı sonucuydu. Her yıl binlerce kişi "Hepimiz Hrant'ız" diyerek onu unutmadığını haykırıyor.

Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993'te arabasına yerleştirilen bomba ile katledildi. Gazeteci, hukukçu, araştırmacı ve Cumhuriyet aydını olarak Türkiye'nin karanlık ilişkiler ağını ifşa eden yazılarıyla hafızalarda yer etti. "Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz" sözünü, yalnızca bir uyarı değil, bir sorumluluk olarak bıraktı ardında. Onu her 24 Ocak'ta, yalnızca bir isim olarak değil bir ilke olarak anıyoruz.

Ali Gaffar Okkan da 24 Ocak'ta anıldı. Diyarbakır Emniyet Müdürü olarak görev yaptığı dönemde halkla güçlü bir gönül bağı kurmuş, barışçıl duruşuyla takdir toplamıştı. 2001 yılında beş korumasıyla birlikte bir suikasta kurban gitti. Onu unutmayan Diyarbakırlılar, her yıl olduğu gibi bu yıl da Gaffar Baba'sına vefasını gösterdi.

Mustafa Suphi, 28 Ocak 1921'de Karadeniz'de yoldaşlarıyla birlikte katledildi. Türkiye Komünist Partisi'nin kurucu lideri ve bir hukukçu olarak, düşünce özgürlüğü uğruna çıktığı yolda hayatını kaybetti. Onun ölümü, Türkiye siyasi tarihinin en erken ve en kanlı susturuluşlarından biri olarak hatırlanır. Her yıl sol çevrelerde adına adalet ve yüzleşme talebi dile getirilir.

Muammer Aksoy, 31 Ocak 1990'da evinin önünde uğradığı suikastla hayatını kaybetti. Atatürkçü Düşünce Derneği'nin kurucularından ve laik hukuk devleti ilkesinin yılmaz savunucusuydu. Bilgiye, bilime ve halk iradesine duyduğu inancı, onu karanlık güçlerin hedefi haline getirdi. Her 31 Ocak, onun anısına bir suskunluk değil, bir direniş günü olmalıdır.

Abdi İpekçi, 1 Şubat 1979'da İstanbul Maçka'da suikasta uğradı. Milliyet Gazetesi'nin genel yayın yönetmeniydi ve diyalogdan, sağduyudan yana bir yayıncılık anlayışını temsil ediyordu. Ölümü, sadece basın dünyasına değil; uzlaşının, modernliğin ve barışçıl yaklaşımın kaybı olarak derin izler bıraktı. Bugün adı sokaklara, ödüllere ve vicdanlara kazınmış durumda.

Doğan Öz, 24 Mart 1978'de Ankara'da suikasta kurban gitti. Cumhuriyet Savcısıydı ve devlet içindeki yasa dışı yapılanmaları araştırıyordu. Kontrgerilla raporu, onun ölümünden sonra ortaya çıkan en net göstergelerden biri oldu. Onun adı, yargının cesaretle adalet arayışına giriştiği ender anların sembolüdür.

Edip Akbayram, 2 Şubat 2025'te aramızdan ayrıldı. Türkiye'nin en güçlü protest müzik yorumcularından biri olarak, sesiyle zulme karşı çıkanların, umudu büyütenlerin yanında yer aldı. 12 Eylül sonrası yasaklara rağmen halkın gönlünde silinmez bir yer edindi. "Bekle Bizi İstanbul" artık yalnızca bir şarkı değil, bir hatıra.

Volkan Konak, 31 Mart 2025'te bir konser sırasında geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını yitirdi. "Kuzeyin Oğlu" lakabıyla tanınan Konak, Karadeniz'in kültürel dokusunu evrensel bir müzik diliyle buluşturdu. "Efulim"le yürek dağladı, "Cerrahpaşa"yla dert anlattı. Onu uğurlayan binler, sadece bir sanatçıyı değil, bir halk sesini kaybetmenin hüznünü yaşıadı.

Mahkemelerin Kurumsal Bağımsızlığı

Prof.Dr. Osman Korkut Kanadoğlu/ İstanbul Gedik Üniversitesi

Mahkemelerin bağımsızlığı ilke olarak yargıçların dış etkilerden uzak olmalarını gerektirir. Öncelikle diğer devlet organlarına (yasama ve yürütme), ikinci olarak da hukuki uyumsuzluğun taraflarına karşı geçerli olan bağımsızlık, mahkeme kararlarının meşruluğuna da hizmet eder. Yargı bağımsızlığı ile demokrasi ve hukuk devletinin varlığı için zorunlu bir unsur olan vatandaşın mahkemeye güveni arasında ayrılmaz bir bağ bulunmaktadır.

Mahkemelerin örgütsel bağımsızlığı ve özerk yönetimi, yargının gerçek bağımsızlığının temel koşullarındandır. Yargı alanında, Anayasa'nın 159. maddesinde düzenlenen Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK), bağımsız

bir devlet erki olan yargının özerk yönetimine ilişkin önemli unsurlardandır.

1-Genel olarak

Ne 2010 ne de 2017 Anayasa değişiklikleri yargının bağımsızlığını sağlama noktasında olumlu bir katkı sağlamıştır. Her iki Anayasa değişikliği de iktidar partisinin tek taraflı girişimiyle başlamış ve bugüne değin yoğun çekişme ve gerilimlere neden olmuştur. Oysa bir anayasa değişikliği, içerdiği kurallar ve öngörülen kurumların yanı sıra yeni fren ve denge mekanizmalarıyla toplumsal, siyasal ve anayasal sorunları çözüme kavuşturmak amacıyla yapılır. Yargı bağımsızlığı konusunda kurumsal güvence sağlamak üzere oluşturulan,

yargıç ve savcılarının özlük işlerinden sorumlu Kurul'un anayasal statüsü ise bu noktada olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Kurumsal anlamda yargı bağımsızlığının olup olmadığına, yargıçların atanma şekil ve usulleri, görev süreleri, dış etkilere karşı garantilerin varlığı ve dış görünüşü gibi belirli ölçütler kullanılarak karar verilebilir¹:

2-Korporatizm – demokratik meşruluk tartışması

Bu tartışmayı sona erdirecek bir formül olarak Avrupa kurumlarınca benimsenen metinlerde [Yargıçların Hukuki Konumu Hakkında Avrupa Şartı, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2010) 12 sayılı Yargıçların Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorum-

lulukları Hakkında Tavsiye Kararı, Avrupa Yargıçları Danışma Kurulu'nun Yargıçların Bağımsızlığı ve Azledilmezliği Hakkındaki 1 (2001) ve 10 (2007) sayılı Görüş ve Venedik Komisyonu'nun Yargı Sisteminin Bağımsızlığı Hakkında Rapor] üye ağırlığının yargıçlarda olması kaydıyla karma yapılı kurullara yer verilmektedir.² Avrupa Birliği çapında yargıda yüksek kurullara yer veren 14 üye devletin 11'inde, hakim-savcı olmayan üyeler bulunsun da çoğunluğun yargı mensubu olmasına özel önem verildiğini ve meclislerin de uzlaşmayı gerektirecek nitelikli çoğunlukla aldığı kararlarla yargı dışı üyelerin seçimine katıldığını ayrıca belirtmekte yarar bulunmaktadır.

1961 Anayasası'nın uygulandığı ilk dönemde Yüksek Hakimler Kurulu'na yasama tarafından üye seçimi, lobcilik, politik destek arama, yürütme organı temsilcilerine yaranma gibi siyasallaşmaya da yol açan olumsuz sonuçlar vermiştir. 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında da HSK'nın çoğu üyesinin Meclisteki siyasi parti ittifaklarının uzlaşmasına dayanan (RTÜK modeli) bir seçimle belirlenmesi benzer bir deneyimin yaşanmasına neden olmuştur.³ Tüm bu olumsuzluklara rağmen Meclisin, yargı mensupları dışında, sınırlı sayıda, gösterilen adaylar arasından, nitelikli bir çoğunlukla, bir takvime bağlanarak kurul üyesi seçmesi, salt demokratik meşruluğun bir gereği olmasa da kurul bileşiminin zenginleşmesi ve toplumsal güveni artırması bakımından yine de kabul edilebilir.⁴

4 üyesi cumhurbaşkanı, 7 üyesi ise cumhurbaşkanı ile aynı gün seçilen ve dolayısıyla partili cumhurbaşkanının partisinin çoğunluğu oluşturacağı tahmin

edilebilen TBMM tarafından 3/5 çoğunlukla seçilen Kurul'un diğer 2 doğal üyesi ise atama ve görevine son verilmesi tamamen cumhurbaşkanının takdirinde olan Adalet bakanı ve Adalet bakanlığı müsteşarıdır (Anayasa m. 159).

Getirilen tüm bu düzenlemeler, yargı erkinin oluşumunda cumhurbaşkanının başat aktör olarak ortaya çıkacağını göstermektedir. Yargıyı, yürütmeye bağımlı kılacak bu düzenlemeler, Anayasa'daki ifadesiyle bağımsız ve tarafsız mahkeme kavramıyla bağdaşmamaktadır.⁵ Nitekim Venedik Komisyonu'nun HSK'nın yapısına ilişkin 9.12.2024 tarihli raporunda; yürütmenin başının HSK üyelerinin neredeyse yarısını atamasının ve diğer üyelerden de bir kısmının parlam entoda cumhurbaşkanının partisince seçilmesinin, yargının bağımsızlığını sağlaması gereken bir organın yürütme tarafından kontrol edilmesine yol açtığı tespit edilerek, bu olgunun yargı bağımsızlığını tehlikeye sokacağı ifade edilmiştir.⁶

3-Adalet bakanının HSK içindeki konumu

Adalet bakanının konumu HSK'nın yürütmeye bağımlılığını pekiştirmektedir. 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında da Adalet bakanı, Kurulun yöneticisi ve temsilcisidir. Oysa AB üyesi devletler arasında Adalet bakanının yargı kurulu içinde yer aldığı yalnızca üç devlet kalmıştır. Adalet bakanının Kurul içindeki konumunun değerlendirilmesinde, bu bağlamdaki yetkileri de göz önünde bulundurulmalıdır:

a) Gözetim yetkisi: Anayasa m. 140/6'ya göre, "yargıçlar ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar". AB istişari ziyaret raporlarında

yargıcı yönetsel işlevi bakımından açıkça yürütmeye bağlayan bu hükmün, yargı bağımsızlığına zarar verdiği belirtilmiştir.

b) Denetim yetkisi: Kurul bünyesinde bir teftiş kurulu oluşturulması ve denetimin bu kurula bağlı müfettişlerce yaptırılmasına yönelik değişiklik olumlu karşılsan da hakim ve savcılar hakkında soruşturma açılması yine Adalet Bakanı'nın iznine bağlı kılınmaktadır (Anayasa m. 159/9).

Adalet Bakanının, yargıçlar ya da savcılar hakkında inceleme ve soruşturma izni verme yetkisine sahip olması Venedik Komisyonu tarafından da eleştirilmiştir. Komisyon, bu yetkinin kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Venedik Komisyonuna göre, bu tür bir yetki, Bakana, Hükümeti rahatsız eden soruşturma ve davaları engelleme olanağı tanımaktadır.⁷

c) Genel sekreteri atama yetkisi: Anayasa'da, Genel Sekreterin, birinci sınıf yargıç ve savcılar arasından, HSK'nın göstereceği üç aday içinden Kurul başkanınca atanacağı öngörülmüştür (m. 159/11). Genel sekreter, Adalet bakanı tarafından atanmakta ve sekreterliğin bakanlıktan özerk bir yapıda olmasına ilişkin bir güvence bulunmamaktadır. Çok eleştirilen bu yetkinin korunması, Bakanlığın Kurul üzerindeki vesayetini sürdürme eğilimini yansıtmaktadır.

d) Bir mahkemenin kaldırılması ya da yargı çevresinin değiştirilmesi konusunda HSK'ye öneride bulunma yetkisi: Anayasa'nın 159/8. maddesinde düzenlenen bu yetki, yargı mensupları üzerinde etki ve baskı yapma potansiyeli taşımaktadır. Bu yetkinin kaldırılması, mahkemelerin kanuna dayanması ku-

ralı ve yargı bağımsızlığı ilkesinin zorunlu kıldığı bir sonuçtur.

e) Merkez görevine atama yetkisi: 2010 Anayasa değişikliğiyle getirilen ve bugün de yürürlükte olan düzenlemeyle Adalet bakanının, yargıç ya da savcılarını, onaylarını alarak, Bakanlığın merkez kuruluşunda çalıştırmak üzere atama yetkisinin kapsamı daha da genişletilmiştir.⁸ Adalet bakanına Bakanlıkta görevlendirilen yargıç ya da savcılarını atama yetkisinin verilmesi Venedik Komisyonu tarafından da eleştirilmiştir. Komisyona göre “*Bu usul, yürütmeye, yargıyı etkileme ya da denetleme, en azından, her bir yargıcın bağımsızlığına müdahale edebilme olanağı tanımaktadır.*”⁹

Yukarıda belirtilen yetkileri ve karşılaştırmalı hukuk verileri dikkate alındığında Adalet bakanı ve Adalet bakanlığı müsteşarı HSK üyesi olmamalıdır.¹⁰

4-Yargıçların mesleğe kabulü

Yargıçların mesleğe kabulü ve mesleklerinde ilerlemesine ilişkin uluslararası belgelere göre usulün şeffaf, koşulların nesnel olması gerekmektedir [Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2010) 12 sayılı Yargıçların Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Tavsiye Kararı, Avrupa Yargıçları Danışma Kurulu’nun Yargıçların Bağımsızlığı ve Azledilmezliği Hakkındaki 1 (2001) sayılı Görüş].

Bu konuda Anayasa Mahkemesi’nin birbiriyle çelişen iki kararından söz edebiliriz. İlk karar, yukarıda belirtilen uluslararası standartlara uygun, yargı bağımsızlığını güvenceleyen ve Anayasa’da Kurul’a tanınan hakimlik mesleğine kabul ve atama yetkisini somutlaştıran bir içeriğe sahipken¹¹; adaylığa kabul ile mesleğe kabul arasında ayırım gözeterek ilk statü bakımından

Adalet bakanlığına yetki verilmesini Anayasa’ya uygun bulan 2007 yılında verdiği bir diğer karar¹², aday seçiminde siyasi etkenlerin ve kayırmacılığın rol oynamasına engel olmamaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin sonraki iki ayrı kararında yargı bağımsızlığı açısından olumlu bir gelişmeden söz edilebilir. Bu kararlarında, 2007 tarihli yargıç bağımsızlığını zedeleyen karara atıfta bulunmayan Anayasa Mahkemesi, “Anayasa’nın, hâkimlik ve savcılık mesleğine verdiği özel önemin gereği olarak bu mesleğe girecekleri adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak güvenceye kavuşturmak istediğini”¹³ belirtmiştir.

Ancak mülakat kurulumun, Adalet bakanı ile hiyerarşik ilişkide olan 6 üst düzey bürokrat ve Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Kurulu’nun her sınav için kendi üyeleri arasından belirleyeceği 1 üyeden oluşmasını ön-

SON NOTLAR

1. Bkz. İHAM, Olujic v. HRV, 5.2.2009, Nr. 22330/05.
2. Ayrıntılı bilgi için bkz. Burak Çelik, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu: Yapısal Açından Karşılaştırmalı Bir İnceleme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 76-88.
3. Bkz. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-57186006> (Erişim tarihi: 14.03.2025).
4. Aynı yönde bkz. Sibel İnceoğlu, “Yeni Anayasada Bağımsız Yargı İçin Ne Yapmalı?”, TBB Dergisi, 2011 (95), s. 243.
5. Korkut Kanadoğlu/Mert Duygun, Anayasa Hukukunun Genel Esasları, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 409.
6. Venedik Komisyonu’nun HSK’nın yapısına ilişkin bu raporuna ulaşmak için bkz.

- [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2024\)041-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2024)041-e) (Erişim tarihi: 14.03.2025). Raporun Türkçe özet çevirisi için bkz. https://ayhed.org.tr/wp-content/uploads/2024/12/Venedik-komisyonu-rapor-kopya_20241220_081103_0000.pdf (Erişim tarihi: 14.03.2025)
7. Venice Commission, Interim Opinion on the Draft Law on the High Council of Judges and Prosecutors (of 27 September 2010) of Turkey, CDL-AD(2010)042, p.47.
8. Bir Yargıtay üyesinin kızları ve damadının Ordu ve Şırnak İdil’deki hakimlik ve savcılık görevlerini sadece bir ay yaptıktan sonra Adalet bakanlığı tarafından Ankara’da görevlendirilmeleri hakkında bkz. [https://www.birgun.net/haber/cocuklari-ihya-olan-yargi-](https://www.birgun.net/haber/cocuklari-ihya-olan-yargi-tay-uyesi-konustu-62701)

- [tay-uyesi-konustu-62701](https://www.birgun.net/haber/tay-uyesi-konustu-62701) (Erişim tarihi: 14.03.2025).
9. Venice Commission, Opinion on the Draft Law on Judges and Prosecutors of Turkey, CDL-AD(2011)004, p. 49.
10. Aynı yönde bkz. Mehmet Fatih Hüner M, Demokrasinin İşleyişinde Yargının Rolü ve Meşruiyeti, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 103; karşı yönde bkz. Faruk Bilir, Yeni Anayasa Yeni Mutabakat, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 324.
11. Anayasa Mahkemesi’ne göre “Nitelik saptamadan mesleğe kabul kararı verilemeyeceğine göre, hakim ve savcılarının nitelikleri, mesleğe kabulden önceki dönemde yani, adaylığa atanma ve adaylık süresi içinde belirlenecektir. Bu nedenle, hakim ve savcılarının diğer özlük haklarının yanı sıra niteliklerinin de mahkemelerin bağımsızlığı

gören mevcut düzenleme (Hakimler ve Savcılar Kanunu m. 9/a) mesleğe kabulde nesnelliği sağlamamakta¹⁴ ve yargı bağımsızlığını ihlal etmektedir.¹⁵

5-Görevden alınamama ve başka bir göreve atanama-güvencesi

Anayasa m. 139/1'e göre hakim ve savcılar azlolunamazlar, kendileri istemedikçe Anayasa'da gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamazlar. Ancak Madde'nin 2. fıkrasında yer alan "meslekte kalmaları uygun olmadığına karar verilenler hakkında" getirilen belirsiz istisna, 2802 sayılı Kanun'da da somutlaştırılmamıştır. Yargı bağımsızlığını tehdit eden içeriği belirsiz bu istisna, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2010) 12 sayılı Yargıçların Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Tavsiye Kararı'na da aykırıdır.

Yargıçların Hukuki Ko-

numu Hakkında Avrupa Şartı ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (2010) 12 sayılı Yargıçların Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Tavsiye Kararı'na göre belirli istisnalar dışında hakim ve savcılar kendi iradeleri dışında başka bir yargısal makama ya da başka bir göreve kendi iradeleri dışında atanamaz. Buna karşılık Türkiye'de hakim ve savcılar, kendi iradeleri dışında başka görevlere rahatlıkla atanabilmektedir. Hakim ve savcılar üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılan bu uygulamaya son verecek anayasal güvencelerin mutlaka getirilmesi gerekmektedir.

6-Sonuç olarak

Yargı bağımsızlığının kurumsal güvencesi olarak işlemesi gereken bir yargı kurulunun oluşumunda yürütmenin etkin bir role sahip olmaması gerekir. Ancak ülkemizde uygulanan te-

mel denge ve denetim araçlarından yoksun ve ABD tipi başkanlık sisteminin yozlaştırılmış bir türevi olan bu hiper başkanlık rejiminde partili cumhurbaşkanı HSK'nın yapısı üzerinde belirleyicidir. Bu yapı değişmeden mahkemelerin kurumsal bağımsızlığından söz edilemeyecektir.

ve hakimlik teminatı esaslarına göre yasa ile düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 140. maddesinde belirtilen "hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları" ile 159. maddesindeki "adli ve idari yargı hakim ve savcılarının mesleğe kabulü ve atanması"nın "mahkemelerin bağımsızlığı" ve "hakimlik teminatı" esaslarına göre yürütüleceği yolundaki kuralın adaylığa kabul dönemini de kapsadığının kabulü gerekir. Anayasa, hakimlik ve savcılık mesleğine verdiği özel önemin gereği olarak bu mesleğe girecekleri adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak güvenceye kavuşturmak istemektedir. Bu da hakimlik ve savcılık mesleğine girmek isteyenlerin (ister adaylıktan, isterse avukatlıktan geçiş yoluyla olsun) yeterli sınav-

larının yürütmenin etkili olmayacağı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nca belirlenecek bir sınav kurulu tarafından objektif ölçme ve değerlendirme esaslarına göre yapılmasını zorunlu kılmaktadır.", E. 1995/19, K. 1995/64, 14.12.1995.

12. E. 2005/47, K. 2007/14, 7.2.2007.
13. E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 30; E.2023/145, K.2024/201, 04/12/2024, § 14.
14. İncoğlu'nun aktardığı verilere göre 24.10.2004 tarihinde yapılan adli yargı hakim adaylığı yazılı sınavında ilk 100'e giren 41 kişi sözlü sınavda başarısız olurken, son 10'da yer alanlardan yalnızca 2'si elenmiştir, Sibel İncoğlu, Devlet'te Etikten Etik Devlete: Yargıda Etik, TÜSİAD 2012, s. 26, http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/yargida-etik-raporu.pdf.

15. Nitekim Avrupa devletlerinde hakimlerin işe alınmaları, yargı konseyleri ya da yine bağımsız özel bir konsey tarafından gerçekleştirilmektedir, bkz. Avrupa Yargı Sistemleri, Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu, Avrupa Konseyi Yayınları, 2010 Basımı, s. 217.

Laiklik Meclisi

Av. Zeynep Yilmazer

Çocukların ve gençlerin akıl ve bilim yoluyla, sorgulayan kuşaklar haline gelmesinin ve dünyayı değiştirme iradesi kazanabilmesinin koşulunun ancak ve ancak laik ve bilimsel bir eğitim sistemiyle mümkün olduğunu savunan Laiklik Meclisi, eğitimde laik ve bilimsel bir yapı kurulması çalışmalarının ilk adımı olarak “Karma Eğitim Komisyonu” ve “ÇEDES İzleme Komisyonu” kurmuştur.

Laiklik Meclisi, 8 ekim 2023 tarihinde, eşit ve özgür bir ülke için laiklik bildirgesini yayınlamaya bir araya gelen 90 akademisyen, hukukçu ve aydının katılımıyla cumhuriyetin temel değeri Laiklik ilkesine karşıt uygulamalara karşı çalışmalarına başlamıştır.

Egemenliğin Ortaçağ kalıntısı olan tarikat ve cemaatlara değil, halka ait olduğu, yurttaş ve evrensel insan haklarının, özgürlüklerin, hukukun, toplumun ve bütün kurumların ileri doğru gelişiminin güvencesi olan laik bir anayasanın niteliklerini ortaya koymak, Laiklik Meclisi’nin en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Hukukun temelinin laiklik olduğu, yasama, yürütme, yargının birbirinden bağımsız güçler olarak işlemesi gerektiği düşüncesinden hareketle laik hukuk sisteminin niteliklerini ortaya koymak Laiklik Meclisi’nin bir diğer görevidir.

Bu komisyonlar her iki başlık üzerinden laiklik karşıtı atılan adımlar ile ilgili çalışmalar yürütmekte, basın açıklamaları yaparak raporlar hazırlamaktadır. Bu kapsamda meclis, anayasa ve kendi kuruluş yasasına aykırı Diyanet İşleri Başkanlığı Stratejik Plan 2024-2028 Belgesi’ne karşı suç duyurusunda bulunmuştur.

Laiklik Meclisi, Diyanet

İşleri Başkanlığı ve Diyanet Vakfı’nın laiklik karşıtı faaliyetleri, istihdam sayıları, bütçe ve kaynaklarını takip ederek hazırlanan raporları kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Laiklik Meclisi yine amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla Medeni Kanunu hedef alan uygulamalara karşı Medeni Hukuk Komisyonu’nu oluşturmuştur. Toplumsal yaşamın tebaa değil, yurttaşlık esaslı kurulduğu; yurttaşlığın haklar mücadelesi anlamına geldiği; kadın-erkek eşitliğinin mutlak ve temel insan hakkı olduğu bilinciyle hayatı ileri doğru değiştirme iradesinin ortaya koyulabileceği; aklın ve iradenin özgür olabileceği koşulları savunan Laiklik Meclisi, Medeni Kanun’un hedef alınmasına hayır demektedir.

Laiklik karşıtı karanlık kuşatmayla mücadele etmek için laiklik ihlallerinin tespit edilerek bütünlüklü bir mücadelenin örgütlenmesine katkı sunmak, Laiklik Meclisi’nin önemli görevlerinden biridir. Bu nedenle öncelikle Laiklik İhlalleri İhbar Hattı ve Laiklik İhlalleri İzleme Merkezi kurulmuştur.

Laiklik Meclisi 8 Ekim 2023’te ilan ettiği bildirgesinin hedefler ve mücadele başlıkları bölümünde belirttiği, 26 Kasım 2023 tarihinde Ankara’da yaptığı

toplantısında da güçlendirilmesi yönünde karara bağladığı İzleme Merkezi çalışmaları kapsamında laiklik ihlalleri raporunu düzenli olarak kamuoyunun bilgisine sunmaktadır.

2024 yılı Ocak ayı itibarıyla aylık olarak yayımladığı raporların ilki yıllık olarak 2023’ü kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Aylık yayımlanan Laiklik İhlalleri Raporları, meclise ait laiklik.org platformu üzerinden kamuoyu ile düzenli bir şekilde paylaşılmaktadır.

Hilafet Makamının Kaldırılmasına Dair Kanun’un TBBM tarafından kabul edildiği tarih olan 3 Mart 1924 tarihini “Laiklik Günü” olarak kabul eden meclis bileşenleri, kul değil yurttaş olmanın, ümmet değil halk olmanın günü olan bu önemli tarihi, her yıl çeşitli etkinliklerle anma kararı almıştır.

İlki 3 Mart 2024 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen Laiklik Günü’nde bir araya gelen aydınlar, laiklik mücadelesinin öznesi olarak, ülkemizdeki karşı devrim sürecine ve bölgemizdeki emperyalist tuzaklara karşı en geniş barikatı oluşturmak üzere, tüm yurttaşları ve demokratik itle örgütlerini işbirliği içinde laik Cumhuriyet için mücadeleye çağırmıştır.

Sağlıkta Eşitsizlikler, Cinsiyete Dayalı Sağlık Eşitsizlikleri

Dr. Ruhsar Uçar/ Toros Devlet Hastanesi Hemodiyaliz Ünitesi Sorumlu Hekimi

1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. Maddesi: "Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır " diyerek en temel hak olan "Yaşam Hakkı" çerçevesinde "SAĞLIK HAKKI"na yer vermiştir.

1965'te yürürlüğe giren Avrupa Sosyal Şartı'nda 11. maddede "Sağlığın Korunması Hakkı" başlığı altında; sağlığın bozulmasına yol açan nedenleri ortadan kaldırmak, sağlığı geliştirmek ve sağlık konularında kişisel sorumluluğu artırmak üzere eğitim ve danışma hizmetlerine erişimi sağlamak, salgın hastalıkları önlemek ve tedbir almak şeklinde düzenlemeler getirmiştir.

Türk Hukuk sisteminde 1961 Anayasası'nın 49. Maddesinde, "Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini sağlamakla ödevlidir" şeklinde sağlık hakkına devlet açısından pozitif yükümlülük doğuracak şekilde yer verilmiştir. "Yurttaşlık bağıyla" devlete bağlı olan herkesin, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gereği insan olmaları sıfatıyla "SAĞLIK HAKKI"na sahip oldukları açıktır.

Dünya tarihi, insan hak ve özgürlük arayışının mücadele örnekleri ile doludur ve kazanımların yolu bu sayede açılmıştır. En önemli örnek 1789 Fransız Devrimi'dir. Geldiğimiz noktada yol kat edilmiş olmasına rağmen, gerek ülkemizde ve yaşadığımız coğrafyada gerekse dünyanın birçok ülkesinde yaşanan eşitsizlikler, sağlıksız toplumsal ya-

pılanmaya neden olmaktadır. Bireysel başarımızın ilk önceliği sağlık olduğuna göre, toplumların sağlıklı yapıda olmasının da belirleyicisi sağlık parametrelerindeki iyileşmelerdir.

Dünya tarihi, eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarının insanın doğuştan sahip olduğu ve insan olma ön koşulu ile herkese eşit ve adil sunulması gerektiğine dair arayışların mücadelelerine şahit olmuşsa da, günümüz dünyasında uluslararası sözleşmeler ve anayasalar ile güvence altına alınmıştır.

Devletlerin yapması gereken, ideolojilerden sıyrılıp sosyal devlet anlayışını en temel felsefe olarak benimsemeleridir. Böylece eşitsizlik ve sebep olduğu tüm sosyal sorunlar çözülmüş olur.

1-Sağlıkta Eşitsizlik

Sağlıkta eşitsizlik; toplumsal nedenlerden kaynaklanan, önlenabilir ve tam da bu nedenden dolayı kabul edilmesi mümkün olmayan; bireysel değil, toplumbilimin argümanları kullanılarak ekonomik, sosyolojik ve politik olarak değerlendirilmesi ve müdahale edilmesi gereken, toplumsal gruplar arasında sağlıkla ilgili parametrelerde yaşanan olumsuz farklılıklardır. Sağlıkta eşitlik, her bireyin sağlık hizmetlerine adil bir şekilde erişimini ifade etmektedir. Bu bağlamda sağlık hizmetlerine erişimde göz önünde bulundurulmuş kriterler arasında kişi başına düşen sağlık harcamaları, hizmetlerden yararlanma oranları, gereksinim duyduğu hizmetlere eşit erişim, sağlanan faydalar ve karşılanan temel ihtiyaçlar yer almaktadır. Sağlık hizmetlerinin dağılımı, kişisel maliyet-fayda dengesi üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla tüm bireylerin sağlık hizmetlerinden eşit şartlarda faydalanabilmesi önem taşımaktadır.

Sağlık alanındaki eşitsizlikler, toplumsal, ekonomik ve siyasi sebeplerle meydana gelmekte olup kabul edilemez nitelikte fakat önlenabilir durumlar olarak değerlendirilmektedir. Bu eşitsizliklerin artması, beklenen yaşam süresi, karşılaşılan halk sağlığı sorunları ve sağlık hizmetlerine erişim gibi alanlarda toplumsal farklılıklar yaratmaktadır. Sağlıkta eşitsizlik araştırmalarında ele alınan değişkenler arasında sosyoekonomik durum, sınıf, eğitim durumu ve gelir gibi ana bağımsız değişkenlerin yanı sıra risk faktörleri, algılanan sağlık ve hizmet kullanımı da bağımsız değişken olarak sıralanmaktadır.

Hastalık, hastalık yükü, beklenen yaşam süresi, ölüm ve intihar ise bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır.

Temel insan hakları arasında yer alan sağlık hakkı, eşitsizliklerin derinleşmesi göz önüne alındığında bir ütopya gibi görünmektedir. Tarihten günümüze süregelen eşitsizlikler, sağlık hizmetlerine odaklanılarak çözüm arayışları gündeme getirmiş ve bu süreçte sağlık düzeyi göstergelerinde önemli iyileşmeler kaydedilmiştir.

Sağlıkta eşitsizliğin belirgin göstergeleri arasında beklenen yaşam süresi, anne ölüm hızı, bebek ve çocuk ölüm hızları gibi değişkenler bulunmaktadır. Sağlık sistemi, sağlık politikaları ve finansman ise eşitsizliklerin yansımaları belirten diğer önemli etmenler arasında yer almaktadır. Özellikle özel sektörün hâkim olduğu sağlık sistemlerinde yaşlılara yönelik harcamaların artması ve koruyucu hizmetlerin sınırlı olması, sağlık düzeyi göstergelerinin ideal seviyelerde olmamasıyla ilişkilendirilmektedir. Sağlık sisteminin sosyal devlet ilkelerine uygun bir yapıda olmasının eşitsizliklerin azalmasına katkıda bulunacağı gözlemlenmektedir.

Sağlık harcamaları, eşitsizliklerle ilişkilendirilen önemli bir göstergedir; 38 OECD ülkesi için sağlık harcamalarının GSYİH'daki oranı %9,7 olarak gerçekleşirken, yayınlanan 2022 TÜİK verilerine göre Türkiye'de sağlık harcamaları GSYİH'ye oranı %4,6 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliğinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (AİFD, 2022). İkinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinin ağırlıklı olarak

özel sektör tarafından sunulması, eşitsizliklerin ve sağlık harcamalarının artmasına neden olmaktadır. Türkiye ve dünya genelinde yapılan bazı araştırmalar, sağlıkta adalet ve eşitliği sağlamanın önündeki en büyük engellerin sosyal belirleyiciler olduğunu göstermektedir. Ekonomik olarak daha düşük sosyal sınıflardaki bireyler göz önünde bulundurularak mevcut kaynakların adil bir şekilde dağıtılması ve vergi sisteminin gelire göre düzenlenmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca sosyal ve fiziksel çevre koşullarının iyileştirilmesi, eğitim düzeyleri, sağlık hizmetleri ve sosyal aktivitelerin tüm toplum için adil ve eşit olması gerektiği vurgulanmaktadır.

2- Cinsiyete Dayalı Sağlık Eşitsizlikleri

Kadınlar ve erkekler arasındaki biyolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar, sağlıkla ilgili deneyimlerinde önemli ayrılıklar yaratmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı analizler, güç farklılıklarını tespit ederken kadınların sağlık üzerindeki etkilerini de değerlendirmektedir. Sağlıkliklarını koruma ve kontrol etme konusunda kadınların daha az etkili oldukları görülürken, aynı zamanda evde ve toplumda temel sağlık hizmetlerinin çoğunlukla kadınlar tarafından sağlandığı gözlemlenmektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamındaki eşitsizlikler, kadınların sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları zorlukları ve bu durumun onların sağlık durumlarını nasıl olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Kadınların ihtiyaçlarının biyolojik, etnik, yaş, sosyal sınıf ve sosyal konum gibi faktörlerle değerlendirilmesi gerek-

mektedir. Ayrıca sağlık hizmeti sunan bireylerin kadınlara yönelik tutumları da toplumsal cinsiyet tarafından etkilenebilmektedir.

Kadınların erkeklere kıyasla daha uzun yaşam sürelerine sahip olmaları, mutlaka daha kaliteli bir yaşam sürdürükleri anlamına gelmemekte; birçok toplumda kadınların daha fazla stres ve sağlık sorunları yaşadıkları bilinmektedir. Hem kadınlar hem de erkekler, yaşamları boyunca cinsiyete özgü çeşitli hastalıklar açısından risk altında olmaktadır. Örneğin, kadınlar meme ve rahim ağzı kanseri için, erkekler ise prostat kanseri için özel taramalara ihtiyaç duymaktadırlar. Üreme sorunlarına baktığında, bu yüklerin daha çok kadınlar tarafından taşındığı ve üreme çağındaki kadınlarda bu oranın daha da arttığı gözlemlenmektedir.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, kadınların hastanelere eşlerinden izin almadan gide-memeleri, kadın doktor bulunmadığı takdirde muayene olamamaları ve aile planlaması gibi pek çok hizmetten yararlanamamalarına neden olmaktadır. Medikal müdahalelerde ise kadınlar erkeklerden farklı tepkiler verebilmekte; örneğin, anjiyoplasti uygulamalarında kadınların daha küçük arter yapıları nedeniyle daha yüksek risk taşımakta ve başarı oranları düşük olabilmektedir. Bu durum, sağlık hizmetlerinin her iki cinsiyet için tam olarak aynı şekilde sunulamayacağını göstermektedir.

Kadınların toplumdaki konumu, sağlık algısından başlayarak hizmetlere erişim, cinsellik ve üreme davranışlarına kadar tüm yönleriyle kadın sağ-

lığını şekillendirmektedir. Jinekolojik problemler, kısırlık, doğum kontrolü ve güvenli annelik gibi alanlarda kadınlar, üreme sağlığı hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadırlar. Erişkinlik dönemi veya üreme çağı olarak bilinen 15-49 yaş arası, gebelik ve doğum komplikasyonlarının en yoğun yaşandığı zaman dilimi olarak bilinmektedir. Bu dönem içinde istenmeyen gebelikler, kasıtlı düşüklükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi ciddi üreme sağlığı sorunları yaşanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak bazı toplumlarda cinsellik yalnızca evlilikle sınırlı görülürken, bu norm erkekler için geçerli değildir. Kadınlara atfedilen "namus" rolü, haksız yere suçlanmalarına yol açmaktadır. Bu tür baskılar, kıskık zarı kontrolle-ri, ergen gebelikleri ve sağlıksız şartlarda gerçekleşen düşüklükler gibi bir dizi sağlık sorununu beraberinde getirmektedir. Üreme sağlığı hizmetlerinin kadın ve erkeğin ihtiyaçlarına uygun şekilde sunulması gerekmektedir. Fakat üreme ile ilgili sağlık sorunlarının sonuçları, cinsiyetler arasında büyük farklılıklar göstermekte ve doğrudan kadınların yaşamlarını etkilemektedir. Bu durumun sebepleri arasında yalnızca kadınların gebelik ve doğum sorunlarıyla karşı karşıya kalması, cinsel yolla bulaşan hastalıkların kadınlarda daha kalıcı zararlar bırakması, infertilite durumlarının genellikle kadınlara atfedilmesi, kadınların daha fazla kontraseptif kullanması ve bu yöntemlerin yüksek risk taşıması sayılabilir.

Kadınlar arasında yaşanan başka bir sorun ise genital mutilasyon, yani kadın sünnetidir. Bu uygulama, kadınların dış

genital organlarının kültürel veya dini nedenlerle değişen derecelerde kesilmesini içermekte ve genellikle Afrika'da sağlıksız koşullarda ve sağlık personeli olmayan kişiler tarafından yapılmaktadır. Bu işlem sonucunda kadınlar, ağrı, kanama, genital enfeksiyonlar, doğum sırasında sorunlar ve psikolojik sağlık problemleriyle karşılaşabilmektedir. Akyüz ve diğerlerinin yaptığı araştırma, üreme çağındaki kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında üreme sağlığı hizmetlerinden faydalanma üzerindeki etkilerini incelemiştir. Düşük eğitim düzeyine sahip kadınların evde erkeklerin son sözü söylediği, rızasız evliliklerde bulunan ve ev ekonomisine katkısı olmayan kadınların sağlık hizmetlerine erişirken eşlerinden izin alma zorunluluğu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ekonomik durumu iyi olan ailelerin doğumlarını hastane ortamında gerçekleştirdiği görülmüştür. Sonuç olarak toplumsal cinsiyet ayrımcılığının kadınların üreme sağlığına ve sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına olumsuz etkileri olduğu rapor edilmiştir.

Sağlıkta yaşanan eşitsizliklerin temel nedenleri arasında, eğitimsizlik ve düşük sosyoekonomik durum öne çıkmaktadır. Eğitimsizlik, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kısıtlamakta ve sağlıkla ilgili karar alma süreçlerinde aktif rol almalarını engellemektedir. Öte yandan düşük sosyoekonomik durum, kadınların sağlık hizmetlerinden yararlanma oranını düşürmekte ve sağlıklı yaşam koşullarına erişimlerini sınırlandırmaktadır. Ayrıca kültürel ve toplumsal baskılar da kadınların sağlık üzerindeki kontrolünü

azaltmakta ve erken yaşta evlilik, cinsel şiddet ve istenmeyen gebelikler gibi sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır.

Baştarcan ve Oskay'ın (2022, 48-57) yapmış olduğu çalışma, özellikle ekonomik fırsatların eksikliği, eğitim ve gelir düzeyindeki sınırlamalar, sağlık hizmetlerine erişimde cinsiyete dayalı engellerin, kadınların sağlık durumunu doğrudan ve dolaylı yollarla olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Eğitimli kadınların, sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlandığı, üreme sağlığı ve genel sağlık durumlarının daha iyi olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitimin kadın sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini desteklemektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kadın sağlığı üzerindeki etkileri hem sosyoekonomik statü hem de coğrafi konumla yakından ilişkilidir. İngiltere'de yapılan araştırmalar,

farklı mahallelerde yaşayan kadınlar arasında yaşam süresi ve sağlıklı yaşam süresinde belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Kadınlar, hayatlarının farklı evrelerinde çocukluktan yaşlılığa kadar ekonomik ve sosyal faktörlerden etkilenmektedirler. Özellikle düşük sosyoekonomik gruptan gelen kadınlar, sağlık hizmetlerine erişimde önemli engellerle karşılaşmakta ve genellikle daha kötü sağlık sonuçlarıyla yüz yüze kalmaktadırlar.

Sağlık sektöründe çalışanların büyük bir çoğunluğunu oluşturan kadınlar, pandemi sırasında aşırı iş yükü, stres ve tükenmişlik gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bununla birlikte, sağlık ve sosyal bakım sektörlerindeki yapısal eşitsizlikler, özellikle alt sosyoekonomik gruptan gelen kadınlar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Kadın sağlığı üzerine yapılan araştırmalar, İskoçya'daki cinsiyet temelli sağlık eşitsiz-

liklerini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Engender'in sağlık eşitsizlikleri üzerine hazırladığı rapora göre kadınlar ve kız çocukları, fiziksel ve zihinsel sağlık alanlarında erkeklere kıyasla daha fazla engelle karşılaşmaktadır. Bu eşitsizlikler, gelir düzeyi, etnik köken ve engellilik gibi çeşitli faktörlerle daha da derinleşmekte; özellikle azınlık gruplarındaki kadınlar daha yüksek sağlık riskleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Rapor, sağlık hizmetlerinde cinsiyet eşitsizliklerinin sadece kadınların üreme sağlığı gibi belirli alanlarda değil, genel sağlık hizmetlerinin yapısında da ciddi sorunlar yarattığını belirtmektedir. İskoçya'da kadın sağlığını iyileştirmek için bütüncül ve kesişimsel bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği vurgulanmakta; cinsiyete duyarlı politikalar ve sağlık stratejileri geliştirilmesinin yanı sıra kadın sağlık çalışanlarının karşılaştığı zorlukların ve cinsiyet temelli önyargıların üstesinden gelinmesi

KAYNAKÇA

1. Aba, G., & Ateş, M. (2015). Sağlıkta eşitsizlikler (1. Basım). İstanbul: Beta Yayıncılık.
2. Abel, T. (2008). Cultural capital and social inequality in health. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 62(7), 1-5.
3. Akın, A. (2010). Kadın sağlığında eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet. İçinde 13. Halk Sağlığı Kongresi (pp. 73-82). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
4. Akın, A., & Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), Özel Eki.
5. Akın, A., & Özvarış, Ş. B. (2006). Dünyada ve Türkiyede kadın sağlığının durumu. Güler Ç, Akın L. (Ed.). *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. içinde Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
6. Akın, A., & Türkçelik, E. (2018). Sağlık hizmetlerine erişimde toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme çalışması. Ankara: Elma Teknik Basım Matbacılık.
7. Akyüz, A., Şahiner, G., & Bakır, B. (2008). Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığının Kadınların Üreme Sağlığına ve Hizmetlerinden Faydalanmasına Etkileri. 1. Kadın Sağlığı Kongresi "Kadına Yönelik Şiddet".
8. Bairey Merz, C. N., Andersen, H., Sprague, E., et al. (2017). Knowledge, attitudes, and beliefs regarding cardiovascular disease in women: the women's heart alliance. *Journal of the American College of Cardiology*, 70, 123-132.
9. Bartz, D., Chitnis, T., Kaiser, U. B., et al. (2020). Clinical advances in sex- and gender-informed medicine to improve the health of all: a review.
10. Başar, F. (2017). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Kadın Sağlığına Etkisi." *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3):131-137.
11. Başar, F. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Kadın sağlığına etkisi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*.
12. Baştarcan Ç. ve Oskay Ü., (2022). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi: Sistematik İnceleme, Derleme, Sağlık ve Toplum;32 (3) 48-57.
13. Belek, İ. (1998). Sosyoekonomik konumda ve sağlıkta sınıfsal eşitsizlikler: Antalya'da beş

gerektiği önerilmektedir. Bu bağlamda Covid-19 pandemisinin kadınlar üzerindeki etkileri, bu sorunları daha da görünür kılmış ve cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirmiştir.

3- Sonuç

Türkiye'de sağlık hizmetlerinde ulusal düzeyde gözlemlenen eşitsizlikler, hem geçmişteki hem de günümüzdeki sağlık politikalarının etkililiğini belirleyici unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle gelir dağılımındaki adaletsizlikler, cinsiyet ayrımcılığı, coğrafi ve sosyoekonomik faktörler gibi etmenler, sağlık hizmetlerine erişimde ciddi dengesizliklere neden olmaktadır. Bu eşitsizlikler özellikle kırsal ve kentsel alanlar arasında sağlık hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliği açısından belirgin farklılıklar yaratmaktadır.

Cumhuriyet tarihinin erken dönemlerinden itibaren sağlık hizmetlerinin modernizasyonu ve daha geniş kitlelere ulaştırılması için çeşitli çabalar

gösterilmiş olmasına rağmen, bu çabaların sürdürülebilir ve kapsayıcı bir etki yaratmada yetersiz kaldığı görülmektedir. Sağlık alanında yapılan yatırımlar, özellikle bulaşıcı hastalıklarla mücadele, aşı üretimi ve halk sağlığı eğitimi gibi alanlarda bazı iyileştirmeler sağlasa da, sağlık hizmetlerinin adil ve eşit bir şekilde dağıtılması konusunda önemli eksiklikler devam etmektedir. Bu bağlamda, sağlık hizmetlerinde eşitliği sağlamak adına gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi, eğitim ve istihdam fırsatlarının artırılması, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki sağlık hizmeti farklılıklarının azaltılması ve cinsiyet eşitliği politikalarının güçlendirilmesi gibi kapsamlı stratejilerin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca sağlık hizmetlerine yönelik ulusal politikaların bütüncül ve multidisipliner bir yaklaşımla ele alınması, sağlık hizmetlerindeki eşitsizlikleri azaltmada ve toplumun genel sağlık düzeyini yükseltmede büyük rol oynamaktadır.

Türkiye'de kadınlara yönelik sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizlikler ve bu eşitsizliklerin sosyoekonomik, cinsiyet ve coğrafi konum gibi faktörlerle nasıl şekillendiği ele alındığında, özellikle kırsal ve kentsel bölgeler arasında sağlık hizmetlerinin kalitesinde gözlemlenen farklılıklar, kadınların sağlık hizmetlerine erişiminde ciddi engeller oluşturmaktadır. Sağlık politikalarının sadece hizmetlerin genişletilmesine değil, aynı zamanda kalitenin artırılması ve erişilebilirliğin kolaylaştırılmasına odaklanması gerektiği açıktır. Bu bağlamda kadın sağlığı üzerine yapılan analizler, cinsiyet, etnik köken ve coğrafi bölge gibi faktörlerle iç içe geçmiş karmaşık sosyal ilişkilerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Kadın sağlığının iyileştirilmesi ve sağlıkta eşitliğin teşvik edilmesi için politika yapıcıların sağlık hizmetlerini yeniden yapılandırma ve bu hizmetlere adil erişim sağlama konusunda daha etkin rol alması gerekmektedir.

yıllık bir araştırma. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayını. 14. Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. KASHED, 1, 15-28. 15. Engender, (2022). Scottish Parliament Health, Social Care and Sport Committee inquiry on health inequalities, Engender briefing on women's health inequalities, 16. Eroğlu K. (2012). Kadın ve üreme sağlığına genel bakış. İçinde: AM Coşkun, editör. Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği el kitabı. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. 17. Fine, C. (2010). Toplumsal cinsiyet yanılması: Zihnimiz, toplum ve nörocinsiyetçilik nasıl fark yaratıyor (K. Tanrıyar, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.	18. Kaya, E., Güngör, S., & Erdoğan, E. (2021)ç Sağlıkta Eşitsizlik Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Toplumsal Yansımaları. 19. Kutlu, İ. (2020). Toplumsal tabakalaşma ve sağlık/hastalık ilişkisi. 20. Özvarış, Ş. B. (2008). "Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık." Hacettepe Tıp Dergisi , 39:168-174. 21. Şimşek, H. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Üreme Sağlığına Etkisi: Türkiye Örneği." DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 25/2, 119-126. 22. Şimşek, H., & Kılıç, B. (2012). Sağlıkta eşitsizliklerle ilgili temel kavramlar. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi, 10(2), 116-127. 23. Yıldız, Ö. (2008). Küreselleşme, sağlık ve toplum. Gaziantep Tıp	Dergisi, 14(1), 30-34. 24. Yılmaz S., (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği, İmgelem, Sayı: 2 İMGELEM ISSN: 2602-4446. 25. Yolcuoğlu, İ. (2012). Türkiye'de sosyal politika ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 149.

Adalete Erişim Hakkı ve Dezavantajlı Gruplar

Av. Filiz Polat / Ankara Barosu

Bir ülkede engellilerin, adalet binalarına ve hizmetlere erişime ilişkin asgari standart ve rehber ilkeler geliştirilip, kurumsal olarak içselleştirilmeden; yeni adliye binalarının inşasında engellilerin ulaşılabilirliği her açıdan dikkate alınmadan; adliye personelinin engellilerin karşılaştığı ulaşılabilirlik sorunlarıyla ilgili olarak eğitilmesi gerçekleştirilmeden adalete erişimin fiziksel ve zihinsel olarak içselleştirildiği söylenemez.

Adalete erişimin amacı genel olarak, herkes için adalete erişim imkânlarının sağlanması, adalete erişim hakkından hiç ya da gereği gibi yararlanamayan kişilerin bu haklarını ileri sürmelerinin önündeki engellerin ortadan kaldırılarak hukuki mekanizmaların herkes için kullanılabilir hale getirilmesini sağlamaktır.

Adalete erişim hakkı, kişilerin yargı organları önünde dava açmak için gerekli imkânlara sahip olabilmek hakkıdır. Bu hak, adil yargılanma hakkının en önemli ilkelerindendir ve Anayasa, AİHM ve Yüksek Yargı organları kararları ile de güvence altına alınmış olmakla birlikte, bu hakkın etkin kullanımı için tüm imkânların sağlanması devletin sorumluluğu altındadır. Adalete erişim hakkının olmadığı yerde temel hak ve özgürlüklerin güvende olduğundan bahsetmek mümkün değildir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, "Hakların Korunması" kapsamında düzenlenen Hak Arama Hürriyeti başlıklı 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğunu belirtirken; 141. maddesi ise adalet

hizmetlerinin hızlı, güvenilir ve ekonomik olarak yürütülmesinin yargının görevi olduğunu düzenlemektedir.

AİHM, adalete erişim hakkını, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne götürülmesi ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme hakkını da kapsayan bir hak olarak değerlendirmiştir. AİHM, mahkeme kararlarının uygulanmasını, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsur olarak görmektedir.

Görüldüğü üzere, kişiler mahkemeye/adalete erişim hakkı kapsamında hem ulusal hem de uluslararası mevzuatın güvencesi altına alınmışlardır.

Bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelen adalete/mahkemeye erişim hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesi, verdiği çeşitli kararlar ile kişilerin mahkemeye başvurmasını engelleyen, mahkeme kararlarını anlamsız hale getiren, başka bir deyişle mahkeme kararını etkisizleştiren uygulamaları da mahkemeye erişim hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir. Örneğin, bir kararında hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan tarafların, redde-

dilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali ve olgusunu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da imkânsız kılma riski taşıdığını; bu çerçevede davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makul ve orantılı olmasının mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil ettiğini; taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine ve aleyhine mahkeme masraflarına hükmedilmesine yönelik düzenlemelerin mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturduğunu; böyle bir sınırlamanın meşru görülmesi için kamu yararı ile birey arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bir başka kararında, dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yüklenen harç ve yargılama masraflarını ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığını; ilgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklar bulunduğunu; yargılama

gideri ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale olduğunu belirtmiştir. Yine başka bir kararında, yargı kararlarının uygulanmasının mahkeme hakkı kapsamında olduğunu; yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermesinin yeterli olmadığını; ayrıca bu kararın etkin bir şekilde uygulanmasının da gerekli olduğunu ileri sürerek, hukuk sisteminde nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hale getirecek düzenlemeler bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde de mahkeme hakkının anlamını yitireceğini ifade etmiştir.

Günümüzde mahkemeye erişimin önünde en büyük engelin yargılama giderleri olduğu bir gerçektir. Başvurma, karar ve ilam harçları, dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderleri, keşif, bilirkişi, tanık, avukatlık ücreti de bu giderler kapsamın-

dadır. Ülkemizde asgari ücret ve altında çalışanların oranı %42, asgari ücret civarında çalışanların ise %65 olduğu gerçeği karşısında, hukuk sistemimizde dava açılırken başvuru tarafından karşılanması zorunlu olan giderlerin daha en başta mahkemeye erişim ve hak arama hürriyetinin önünde bir engel oluşturduğu; uzun süren yargılamalar sonucunda enflasyon ve paranın alım gücünün düşmesi neticesinde hüküm altına alınan alacak miktarlarının bir anlamının kalmadığı; adli yardım koşullarının herkes tarafından sağlanamadığı; bu nedenle bireylerin haklı oldukları durumlarda dahi dava açma haklarından vazgeçtiği görülmektedir.

Adalet erişim hakkı yalnızca hukukun soyut haklar kategorisini ilgilendiren bir şey değil, aynı zamanda adliyelerin fizikî ortamları bakımından da söz konusu olabilmektedir. Bu iki türlü olabilmektedir. Bunlardan birincisi, engelli bireyler için fizikî engeller; diğeri de engelli olmayan

bireyler için fizikî engellerdir. Bindiği üzere, engelli bireyler için fizikî engeller birçok unsurdan oluşmaktadır. Bunlara kısaca, hak arama yol ve yöntemlerine erişerek onları etkin bir şekilde kullanabilmenin önündeki fizikî engeller de diyebiliriz.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarih ve A/RES/61/106 sayılı kararıyla kabul edilip, Türkiye'nin 30 Mart 2007 tarihinde imzaladığı ve Türkiye bakımından 28 Ekim 2009 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 5/1. maddesinde, "Taraflar herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve huktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder." denilerek, Sözleşmeye taraf devletlere bütün yurttaşların adalet erişiminde eşit haklara sahip olması gereğinden bahsedilmiş; aynı maddenin 3. fıkrasında ise, "Taraflar Devletler eşitliği sağlamak

ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar." denilerek Sözleşmeye taraf devletlerin, engellilerin adalete erişimi önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmak için bir takım pozitif yükümlülükleri bulunduğu hatırlatılmıştır. 4. fıkrasında ise, "Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez." denilerek de engellilerin adalete erişimini sağlamak amacıyla fiili eşitliği hızlandırmak veya sağlamak için yapılacak bir takım pozitif ayrımcılıkların, ayrımcılık olarak nitelendirilemeyeceği özel olarak hüküm altına alınmıştır.

Konumuza bu açıdan baktığımızda, aynı Sözleşmenin 9/1. maddesinde Taraf Devletlerin engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fizikî çevreye, ulaşma, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri almasını bir görev olarak öngörmesine rağmen, başta adliyelerde olmak üzere hemen hemen hiçbir kamu kurum ve kuruluşunda engellilere yönelik ciddi bir pozitif ayrımcılık yapıldığına tanıklık edilmediği gibi, engellilerin hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirlerin alınmadığı gözlenmektedir. Dolayısıyla buradan şu sonucu çıkarmak mümkündür: Henüz engellilere yönelik herhangi bir ciddi adım atılmayan adalete erişim alanında, diğer yurttaşla-

rın adalete erişimi için ciddi bir çabaya tanıklık etmek ne yazık ki mucize olarak görünmektedir.

Bir ülkede engellilerin, adalet binalarına ve hizmetlere erişime ilişkin asgari standart ve rehber ilkeler geliştirilip, kurumsal olarak içselleştirilmeden; yeni adliye binalarının inşasında engellilerin ulaşılabilirliği her açıdan dikkate alınmadan; adliye personelinin engellilerin karşılaştığı ulaşılabilirlik sorunlarıyla ilgili olarak eğitilmesi gerçekleştirilmeden; görme engelliler için Braille alfabesi ve anlaşılması kolay nitelik taşıyan işaretlemelerin yapılması sağlanmadan; çeşitli canlı yardımların ve araçların sağlanmadan; engellilerin bilgiye erişimi yönünde etkin adımlar atılmadan; onların internet dâhil yeni bilgi ve iletişim teknolojilerine ve sistemlerine erişimi sağlanmadan ve bütün bu hizmetlerin ücretsiz olarak yerine getirilmesi sağlanmadan, bir ülkede adalete erişimin fiziksel ve zihinsel olarak içselleştirildiği söylenemez.

Adalete erişimin önünde çeşitli engeller olan diğer bir önemli toplumsal kesim de kadınlardır. Birkaç küçük kabile toplumunu saymazsak eğer, ne yazık ki yeryüzünün bütün toplumlarında ataerkil toplumsal düzen egemen konumdur. Gerek eril dil ve gerekse de toplumsal üretim ilişkilerinin bin yıllardır belirlediği koşullar, ataerkil toplum yapısını kurmuş, güçlendirmiş ve sürekli yeniden üretimini sağlayarak bugüne kadar gelmiştir. Bu durum, erkekler lehinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla meydana gelen sonuç, bütün üst yapı kurumlarını etkisi altına alarak erkeği ve onun haklarını ön plana çıkarmış, kadını

ikinci sınıf insan yerine koyarak kadının insan haklarını ikinci plana atmıştır. En nihayetinde meydana gelen toplumsal cinsiyet eşitsizliği dolayısıyla kadınların adalete erişimi de yetersiz düzeyde kalmış ve hatta birçok alanda kadınların adalete erişimini engelleyen temel sebep olmuştur. Örneğin, kadınların tecavüze uğradığı durumlarda yargılama süjeleri, uzun yıllar kadının giydiği kıyafetleri tahrik edici neden olarak görmüş ve ne yazık ki hâlâ da buna benzer mahkeme kararlarına rastlandığı görülmektedir. Kadınlara yönelik bu ve benzeri eril bakış açısı, kadınların adalete erişmesinin önünde ciddi bir engel olarak durmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli bu engel, kadınların adil yargılanma hakkının ihlalinden başka bir şey değildir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; bireylerin içinde yaşadıkları topluma eşit bir insan olarak katılabilmeleri, eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Eşitlik ve özgürlük temelli bir hukuk devletin tesisi ve bu temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olan devletin, adalete erişimin önündeki eşitsizlikleri; bu haktan hiç ya da gereği gibi yararlanamayan kişilerin, farklı dezavantajlı grupların bu haklarını ileri sürmelerinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak yükümlülüğü bulunmaktadır. Adalete erişim bir ayrıcalık değil, hak olarak ele alınmalıdır.

İdare Hukukunda “Açık Hata” Kavramı Üzerine

Av.Arb. Metin Kazan/ Ankara Barosu

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen Hukuk Devleti kavramı, “İnsan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlet” şeklinde geniş anlamda tanımlanır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri arasında belirtilen hukuk devletinin temel ilkelerinden olan “hukuki güvenlik” ve “belirlilik” ilkeleri, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde Devlete güven duyabilmesini, Devletin de yaptığı düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Diğer bir deyişle, hukuki güvenlik ilkesi, kişilerin hukuksal ilişkiler kurarken tabi olacakları hukuk kurallarını önceden bilmeleri anlamına gelir. “İdari istikrar ilkesi” ise, bu kurallara dayanılarak kazanılan hakların korunacağı güvencesinin kişilere verilmesini ifade eder.

Hukukî güvenlik ilkesinin bir unsuru ise idarî tasarrufların geçmişe etkili olmamasıdır. Bu ilke de müesses vaziyetlerle, müktesep hakları korumak ve hukukî münasebetlerde istikrar sağlamak ihtiyaç ve zaruretinden

doğmuş sosyal bir hayat kaidesidir. İdarî işlemin geriye yürütülmesi prensibi, genel olarak yapıldıkları zaman yürürlükte olan hukuk kurallarına uygun olarak yapılmış işlemleri ve yaratılmış hukukî durumları, daha sonra yapılacak işlemlerle tartışmalı yapmanın hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmaması ve zaman itibarıyla yetki prensibini çiğnememek gerektiği fikirlerine dayanmaktadır.

İdarî işlem ve kararların “geri alınması” ya da “kaldırılması” konusunda en başta göz önünde tutulan husus, bunların doğurduğu birel ve özgül sonuçların değişmezliğidir. Hukukun genel ilkelerinden olan bu kurala göre, hukukî güven ve kararlılık gereğince, işlemin ve kararların bireyler lehine meydana getirdiği durumlara uymayı zorunlu kılmaktadır.

Hukuka aykırı bir işlemin ise kazanılmış hak doğurabileceğini söylemek zordur. Ancak makul süreler sonrasında, ilgili lehine yaratılan hukukî durumun, her zaman tartışma konusu yapılması da uygun değildir. Dolayısıyla belirli bir sürenin geçmesi sonucu, bu hukukî durumların korunmasında meşru yararları olan ilgililerin faydası vardır. Yani bu hukukî durumların dokunulmazlığını kabul etmek gerekir. İşte bu durumda, kişisel işlemlerin sonuçlarının dokunulmazlığı belirgin bir şekilde ortaya çıkar.

Burada “kazanılmış hakların” genel olarak kamu düzeninin sınırları içerisinde saygıya değer olduklarını, dolayısıyla kazanılmış hakkın hukuka uygun durumun varlığına bağlı olduğunu, ancak hukuka uygun olmayan işlemlerin hak dayanağı olamayacaklarından, hukuka aykırı işlemlerin kazanılmış hak doğurabileceklerini kabul etmenin hukuken mümkün olmadığını hatırlamak gerekir. Bunun modern devlet idaresinin temeli olan “hukuka bağlılık” prensibine aykırı düşeceği belirgindir. Bununla beraber hukuka aykırı işlemlerin de bazı durumlarda varlığını koruyabileceği kabul edilmektedir.

İdare, hukuka uygun olan ve müktesep hak teşkil eden birel tasarrufları ile hukuka aykırı da olsa müesses vaziyet doğuran (kazanılmış durumu) ve dava müddeti geçmiş bulunan muamelelerini geri almamalı, yani geçmişe etkili olarak iptal veya kısmen tadil, taşıyır, tashih ve ıslah etmemelidir. Bu husus Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun, 26.09.1952 tarihli 1952/15 Esas, 1952/244 Karar sayılı kararında “müesses durum” tanımı ile açıklanmıştır:

“İdarece her zaman geri alınabileceğini kabul etmek, ... kanunsuzluğu dolayısıyla bunun tesir ve neticelerini tehdit eden müphemiyet ve kararsızlığın hutsuz bir şekilde devamına yol açmak olur ki bu hal idare huku-

ku sahasında da tatbik yeri bulan istikrar esası ile telif edilemez.” İdarenin hukuka aykırı işlemlerinin ilgilileri lehine subjektif birtakım hak veya kazanımlar sağladığı her durumda, bu işlemlerin dava açma süresi geçtikten sonra (veya dava açılmış ise davanın karara bağlanmasına kadar geçecek süreden sonra) geri alınmazlığının mutlak bir şekilde uygulanıp uygulanamayacağı hususunda bir ayırım yapmak gerekir. Genel olarak yok hükmünde olan işlemler, hileyle yapılmış işlemler, açık hataya dayalı tesis edilen işlemler ile gerçek anlamda bir hak doğurmaya elverişli olmayan olumsuz işlemler ve geçici işlemler ile tespit edici işlemlerin idarece her zaman geri alınabilecek iken, hak doğurucu nitelikteki hukuka aykırı işlemlerin ise dava açma süresi içerisinde ve yahut söz konusu işleme dava açılmış ise karar verilene kadar geri alınabileceği kabul edilmiştir.

Şu halde, “idari işlemlerde devamlılık ve istikrarın bulunması” idare hukukunun ilkelere rindendir. İdareler ancak yokluk, açık hata, gerçek dışı beyan veya hile hallerinde, süre aranmaksızın hatalı işlemi her zaman geri alacaktır. Belirtilen bu istisnalar dışındaki hatalı işlemlerin geri alınması ancak dava açma süresi içinde mümkündür. Bu hâliyle hukuka aykırı ve hak doğurucu idari işlemlerin geri alınmasında idarenin sınırsız bir yetkiye sahip olmadığı, idari işlemin ancak belli bir süre içinde geri alınabileceği kabul etmek gerekir.

İdari işlemler, idare tarafından “kaldırma” veya “geri alma” şeklindeki idari işlemlerle kaldırılır. İşlemin kaldırılmasında, işlem anına dek doğurduğu hukuki sonuçlar korunarak, geleceğe etkili olacak şekilde iş-

lem hukuk âleminde çıkarılır iken; geri alma işleminde, idari işlemin yapıldığı andan itibaren hukuk âleminde çıkarılması, başka bir deyişle işlemin hiç yapılmamış duruma getirilmesi söz konusudur.

Peki geri alma işleminde belirli bir süre koşulu var mıdır? Danıştay’ın “makul süre” ölçütünü belirleyerek, “Hukuka aykırı terfi işleminden sonra aynı memur hakkında tekrarlanmış terfiler varsa, hukuka aykırı terfi işlemi geri alınamaz”¹, demiştir. Yine Danıştay, “İdarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hâllerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödendiği meblağı her zaman geri alılabileceğine”² karar vermiştir. Temel ilkeye esas iş bu içtihadında şu vurgu yapılmıştır:

“İdarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı terfi veya intibak işlemine idare edilenin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebep olmuşsa veyahut geri alınan idarî tasarruf yok denilebilecek bir illetle mâlülse yahut bir terfi veya intibakta idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata mevcutsa ve idareyi haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye imkân yoktur. Binenaleyh bu kararlara dayanılarak yapılan kanunsuz ödemeler için süre düşünülemez ve her zaman istirdat olunabilir.” denilmiş, anılan kararın gerekçesinde istikrar, kanunilik ve kamu yararı kuralları yanında, iyi niyet kuralı üzerinde de önemle durulmuş ve “İdarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık

bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülelemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği...”³

İdarenin işlemi geri alma konusunda, Yargıtay da İçtihadı Birleştirme Kararı (E.1972/6 ve K.1973/2 sayılı kararı) ile hukuka aykırı idari işlemin dava açma süresi içinde, eğer iptal davası açılmışsa dava sonuçlanana kadar geri alınabileceğine, dair karar vererek; “...Burada, yanlış bir idare tasarrufunun geri alınmasındaki kamu yararı ile bu yanlış tasarrufun kişiler yararına yarattığı hukuki durumların korunması (istikrar prensibi) çatışma halindedir. Ancak bu çatışma görünüştedir, zira yanlış bir idare tasarrufunun geri alınması kamu yararı bakımından zorunlu gibi görünmekte ise de, istikrarın korunmasında da kamu yararı vardır. Yerleşmiş (müesses) durumlar hataen de doğmuş olsalar ve hak teşkil etmeseler bile, her zaman geriye yürür şekilde ortadan kaldırılabilmeleri, istikrarı ve toplumun güven hissini sarsar, kamu düzenini zedeler. Hukuka aykırı işlemin, ilgili kişi lehine yarattığı hukuki durumların ilelebet tartışma konusu yapılması sakıncalıdır. Dolayısıyla belirli bir süre geçtikten sonra bu hukuki durumların korunmasında, meşru yararları olan ilgililerin korunmasını, yani hukuki durumların dokunulmazlığını, kabul etmek gerekir.” denilmek suretiyle mü-

esses duruma ve istikrar ilkelerine değinilmiştir. Yine, ilgili Y.İ.B. kararında müesses durum ile kazanılmış hak arasındaki farka da dikkat çekilerek: : *“Kazanılmış hak hukuka uygun bir işlem-den doğar ve bu işlem geri alınsa bile, ilerisi için de devam eder. Yerleşmiş, kazanılmış durum kavramı ise, hukuka aykırı bir işlemin belirli süre geçtikten sonra geri alınması üzerine artık ilerisi için işlemin hüküm ifade etmeyeceğini, fakat geçmişte kalan durumun da tanınması gerektiğini ifade eder, yani işlemin ilerisi için değiştirildiği, düzeltildiği anlamına gelir. Onun için, hukuka aykırı (yanlış) işlem, yukarıda açıklanan süreler geçtikten sonra geri alınırsa sonrası için kişiye bir hak bahsetmez, yalnızca geçmişteki durumun, parasal da olsa, tanınması sonucunu doğurur.”* denilmiştir.

Diğer taraftan, idare hukukunda temel esasların belirlenmesine hizmet eden Fransız hukukuna bir göz attığımızda ise, geri alma idari işlemin sonuçları konusunda, 1922 tarihine kadar hiçbir süre düşünülmezsizin sakat tasarrufların her zaman geri alınabileceğini karara bağlamış Fransız Danıştay’ı “Dame Cachet” kararıyla geri almada makul süreyi belirleme yoluna gitmiş ve en son “Ternon kararı” ile de dört aylık süreyi idari işlemlerin geri alınmasında genel kural kabul etmiştir.⁴

Türk hukuku, doktrini ve yargı kararlarında kabul edilen durum ise ilgilinin hilesi sonucu tesis edilen veya yoklukla malul idari işlemler süre sınırı olmaksızın geri alınabilecek işlemlerden dir. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu’nun, (06.07.1987 Tarihli, 1987/1-2-4 Esas, 1987/2 Karar sayılı) kararında şunlar yer almıştır:

“Her ne kadar yanlış idari işlemlerden dolayı kişi yararına hak veya korunması gereken yerleşmiş (müesses) bir durum doğmuş ise idari işlemlerin ancak iptal davası süresi içinde geri alınabileceği; bu sürenin geçmiş olması halinde idare için de işlemin kesinleşmiş olacağı yabancı ve yerli doktrin ve içtihatlarda kabul edilmekte ise de; bu kural iyi niyetli kişiler için geçerli olup, yokluk ve mutlak butlan halleri ile kişinin gerçek dışı beyan ve hilesinin yanlış işlem tesisine neden olduğu hallerde idare yanlış işlemini böyle bir süre şartına bağlı kalmaksızın geriye doğru yürür şekilde geri alabilir.”

Yine, Danıştay kararında *“Ağır hukuka aykırılık halleri olarak nitelenen açık hata, ilgilinin hilesi ve yokluk hallerinde hiçbir süreye bağlı kalmaksızın idari işlemin geri alınabileceği”*⁵ vurgulanmıştır.

Bu kararlarda da kazanılmış hak kavramına da değinilerek, kazanılmış haktan söz edilebilmesi için, bu hakkın hukuka uygun olarak kazanılmış olması gerekli olduğu, hukuka aykırı elde edilmiş bir hakkın, hukuk düzeni tarafından korunmasının düşünülmemeyeceği beyan edilmiştir. Nitekim mahkeme kararlarında, 22.12.1973 gün ve E: 1968/8, 1973/14 sayılı İçtihatları Birleştirme Kurulu kararına atfen, ilgisinin gerçek dışı beyanı ve hilesi durumunda, süre sınırı aranmaksızın yapılan ödemenin geri alınabilmesi mümkündür.

O halde kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak bir hak sağlamaya elverişli, nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunması ile ilgili olup, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleş-

miş ve kişisel niteliğe dönüşmüş bir hak olmalıdır. Hukuk güvenliğinin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması, kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılıkla mümkün olduğundan, kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan uygulamaların hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı söylenmelidir.

Danıştay’ın emsal kararlarında şu sonuçlara varılmıştır:

*“Uyuşmazlıkta, idarenin açık hatası ile işlem tesis edilmiş olması ihtimali söz konusu olabilir ise de, açık hatanın varlığının yoruma ihtiyaç olmayacak kadar açık bir mevzuat hükmüne aykırılık ve/veya herhangi bir ek inceleme ve araştırma yapılmaksızın hukuka aykırı olduğu belirlenen işlemler ya da ilgisinin dahi fark edebileceği nitelikte açık hukuka aykırılıklar durumunda kabul edilebileceği, somut olay safahatı göz önüne alındığında, teşvik indiriminin başlangıcından 12 yıl sonra Kurul kararıyla uygulamanın nasıl olması gerektiği netleştirildiğinden, işlemin açık hataya dayalı olarak tesis edildiği de kabul edilemez. Bu itibarla, davacının herhangi bir hilesi veya yanıltıcı beyanının bulunmadığı ve idarenin açık hatasına dayalı olarak tesis edilmediği, geleceğe etkili olarak bir ilga işlemiyle tüketim yönlü teşvik indiriminin hukuk âleminden kaldırılabilirliği, ancak davacı açısından elde edilen menfaatlerin korunması gerektiği anlaşıldığından, davacı lehine oluşan durumların yok sayılması sonucunu doğuracak şekilde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı”*⁶

“Olayda; davalı idareden izin alınmadan açılan yüksek lisans programına kaydı yapılan davacının herhangi bir hatasının ya da hilesinin bulunmadığı, söz

konusu programın açılması ve denetiminin yapılması işlemlerinin tamamen davalı üniversite ile davalı idare arasında olduğu açık olup davacının hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkeleri gereğince yapılan düzenlemeden olumsuz olarak etkilenmemesi gerekmektedir. Yukarıda yapılan açıklamalar karşısında, davalı idarenin ... tarih ve ... sayılı dava konusu kararında; kamu yararına, mevzuata ve hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmışsa da somut olay bağlamında, davacının mezun olduğu tarih itibarıyla kazanılmış hakkının bulunduğu açıktır.”⁷

“Uyuşmazlıkta; davacının 2016 yılında Ukrayna Uluslararası Beşeri Bilimler Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde eğitime başladığı, 2018 yılı Mart ayında girdiği SAT sınavında başarılı olduğu, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın ...kararı uyarınca davalı İstanbul Aydın Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ne 2209/2020 tarihinde yatay geçiş yaptığı görülmekle birlikte; yukarıda yer verilen düzenlemeler uyarınca, davacının eğitime başladığı yıl ÖSYM tarafından yapılan sınav sonucu veya muadil belgelerden birine sahip olması gerektiği hald, SAT sınavına Mart 2018 yılında girdiği, dolayısıyla davacının yatay geçiş hakkının bulunmadığı, açık hata ile üniversite kaydının yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda; tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunu reddeden temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.”⁸

Şu halde, dava açma süresi içinde, hukuka aykırı tüm işlemlerini geri almaya yetkili

olan idarenin, dava açma süresi geçtikten sonra ancak, “yok hükmündeki idari işlemler” ile “ilgilerinin gerçeğe aykırı beyanı veya hilesi nedeniyle” veya “açıkça hataya düşerek” tesis ettiği idari işlemlerini, süre kaydı aranmaksızın geri alınması mümkün hâldedir. Çünkü bu tür işlemlerin ilgililer lehine hak doğurması mümkün bulunmadığı gibi bu nitelikleri itibarıyla istikrar yaratmaları da mümkün değildir. Zira kazanılmış hak, objektif bir hukuk kuralının kişilere uygulanmasıyla, objektif ve genel hukuki durumun kişisel bir işlemle özel hukuki duruma dönüşmesidir. Bu itibarla, idarelerce tesis edilen işlemlerin, kanunun açık hükmüne aykırı olması halinde, “açık hata” nedeniyle idarelerce her zaman geri alınabileceği 22/12/1973 tarih ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı gereğidir. “İdarenin hukuka aykırı ve açık hata bulunan işlemlerinin belirli bir süre ile sınırlı olmaktan her zaman geri alınabileceği açıktır.”⁹ denmiştir.

İdare hukukunda, yok hükmündeki işlemler, kurucu öğelerinde “derhal fark edilebilir nitelikte ağır ve açık sakatlıkları bulunan işlemler” olarak tanımlanmaktadır. “Bilindiği gibi bir işlemin geçerli olabilmesi için asli ve tamamlayıcı öğeleri taşınması gerekir. Bu öğelerden birisinin bulunmaması işlemi sakat duruma getirir. Bir işlemin tamamlayıcı öğelerindeki eksiklikler de bu işlemi değişik derecelerde sakatlar. Tamamlayıcı öğelerdeki eksiklikler nedeniyle sakat olan idari işlemler usulüne uygun biçimde idarece geri alınmaya veya aleyhine açılan bir dava sonucu iptal edilmeye kadar hukuk âleminde yürürlüğünü

sürdürür. Ancak bir idari işlemin asli öğelerinde eksiklik varsa, bu durum işlemin “yok” sayılmasına neden olur. Bu bağlamda, yargısal içtihatlarda ve öğretide, yokluk halinin ancak, işlemin asli kurucu öğesi olan yetki öğesi yönünden incelenmesinde fonksiyon veya yetki gaspı hallerinin saptanması veya yasanın açıkça yasakladığı bir konuda yapılması halinde mümkün olabileceği kabul edilmektedir. Bu gibi durumlarda, işlemin varlık koşulları oluşmamış olduğundan bizzat işlemin yokluğu sonucu doğmakta, işlem hiç doğmamış, var olmamış sayılmaktadır,”¹⁰ şeklinde konu açıklanmıştır.

Danıştay İ.D.D. Kurulu'nun 2021/30 Esas ve 2021/173 sayılı kararında ise “açık hata” şöyle tanımlanmıştır:

“Açık hatanın, kanunun açıkça yasakladığı bir işin yapılmasını, diğer bir deyişle herkes tarafından kolayca anlaşılabilir kadar açık olan kurala aykırı davranılmasını ifade ettiği, kanunların yorumlanmasının bazen teknik bir değerlendirmeyi gerektirdiğinden, her kanuna aykırılık halinin, açık hata olarak değerlendirilmesine olanak bulunmadığı, kanunda öngörülen koşullara ve işlemin unsurlarına göre somut olayda açık hata olup olmadığının değerlendirilmesinin gerektiği, somut olayın özelliklerine göre, kanuna aykırılık halinin, ilk bakışta farkedilebilecek ve herkes tarafından kolayca anlaşılabilir nitelikte olması durumunda açık hatadan bahsetmenin mümkün olduğu” ifade edilmiştir. Başka bir yargı kararında, “Açık hata, mevzuat hükmünün yoruma ihtiyaç göstermeyecek kadar açık olduğu, idare edenlerin kasıt ya da ihmal içinde olmadıkları sürece, hük-

mü uygularken hataya düşmele-
rinin beklenemeyeceği hallerde,
maddi olaya ve mevzuatın açık
hükmüne aykırı davranılmış ve
bu durum da işlemi yok denile-
cek kadar sakatlamış ise söz edi-
lebilir.”¹¹

Danıştay, “mevzuata ay-
kırılık” ifadesini dar yorumla-
yarak yalnızca mevzuatın açık
hükmüne aykırılık hallerini bu
kapsamda değerlendirmektedir.
Şu halde mevzuat yoruma veya
bir incelemeye ihtiyaç göster-
meyecek açıklıkta ise açık hata
vardır:

“Açık hata ile yapılan öde-
mede, ödemenin muhatabı olan
kişinin (idare edilenin) kolayca
anlayabileceği kadar açık bir ha-
tanın mevcudiyetini ifade ettiği
kabul edilmektedir. Uygulamada
bu çoğu kez ilgili mevzuata aykırı
bir şekilde ve hiç gereği yokken
yapılan ödemeler şeklinde orta-
ya çıkmaktadır.”¹²

“Mevzuat hükmünün yo-
ruma ihtiyaç göstermeyecek ka-
dar açık olduğu, idare edenlerin
kasıt ya da ihmal içinde olmadık-
ları sürece, hükmü uygularken
hataya düşmelerinin beklene-
meyeceği hallerde, maddi ola-
ya ve mevzuatın açık hükmüne
aykırı davranılmış ve bu durum
da işlemi yok denilecek kadar
sakatlamış ise, idarenin açık ha-
tasından söz edilebilir.”¹³

Bir başka geri alma kara-
rında, Danıştay, davacının yatay
geçiş hakkı olmadığına vurgu
yapmıştır:

“Dava konusu işlemle de,
davacının 2012-2019 tarihle-
ri arasında öğrenim gördüğü ve
aktif öğrenci olmadığından ba-
hisle ilişkisinin kesilmesi üzerine
bakılmakta olan davanın açıldığı
anlaşılmaktadır. Uyuşmazlıkta,
alınan bilgi ve belgelerde davacı-
nın Ukrayna Sumy State Üniver-

sitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim
görmekte iken, 27/06/2019 tari-
hinde anılan okuldan kaydının
silindiği, yatay geçiş sürecinde
davacının aktif öğrenci olmadığı
anlaşılmaktadır. Bu durumda;
davacının yatay geçiş hakkı ol-
madığından, tesis edilen dava
konusu işlemde hukuka aykırılık,
aksi yöndeki İdare Mahkemesi
kararına yönelik istinaf başvu-
rusunu reddeden temyize konu
Bölge İdare Mahkemesi kararın-
da hukuki isabet bulunmadığı
sonucuna ulaşılmaktadır.”¹⁴

Yine, “İzinsiz açıldığı an-
laşılın doktora programına açık
hata kapsamında yapılmış olan
kaydın, kazanılmış hak olarak
kabulünün mümkün olmadığı
ve süre sınırlamasına tabi ol-
maksızın her zaman kayıt silme
işleminin tesis edilebileceği, do-
layısıyla dava konusu işlemler-
de hukuka ve mevzuata aykırılık
bulunmadığı”¹⁵ kararlarda ifade
edilmiştir.

Kanuna karşı hile ve ya-
nıltıcı beyanla hak kazanmak
istenen bir davada davanın red-
dine karar verilmiştir:

“2547 sayılı Kanunun
45f. maddesi gereği ortaöğreti-
min tamamının yurtdışında oku-
yan öğrencilerin Yükseköğretim
kurumlarına kabul edileceği ve
düzenleme yapma hususunda
Kanunla yetkili kılınan Yüксе-
köğretim Kurumu Başkanlığınca
belirlenen ilkenin de ortaöğreti-
min tamamının yurtdışında ta-
mamlanması olduğu, bu ilkenin
14/11/2013 yılından beri bulun-
duğu ve halen yürürlükte oldu-
ğu, davacı ve davacı gibi ulusla-
rarası öğrenci kontenjanından
faydalanmak isteyen kişilerle
ilgili düzenlemelerin 2547 sayılı
Kanunun 45f. maddesi ile Yüксе-
köğretim Kurulu'nun belirlediği
ilke ve esaslar olduğu gözönüne

alındığında; bu kanun maddesi-
nin gerekçesine ve getiriliş ama-
cına da bakılması gerektiği, 2547
sayılı Kanun'un 45f. maddesinde
değişiklik yapan 6287 sayılı Ka-
nun'un gerekçesinin; yabancı
uyruklu öğrenciler ile ortaöğre-
timin tamamını yurtdışında oku-
yan öğrencilerin yani yabancı
uyruklu olmamakla birlikte T.C.
vatandaşı olan ya da çifte va-
tandaşlığı olan bir öğrencinin de
ortaöğretiminin tamamını yurt-
dışında okuması halinde Tür-
kiye'de üniversite sınavına tabi
tutulmaksızın üniversite eğitimi
alabilmesini sağlamak olduğu,
2547 sayılı Kanun'un 45. mad-
desinde yapılan düzenleme ile
Türkiye'de yaşayarak Türkiye
Cumhuriyeti'nin ortaöğretim ku-
rumlarında eğitim görmesi neti-
cesinde lise diploması almış bir
öğrenci açısından uluslararası
öğrenci statüsü verilmesi gibi
bir hakkın söz konusu olmadığı;
aksine bunun diğer kişiler için ta-
nınan hakkın kötüye kullanılmak
istenilmesi anlamına geldiği, (...) ayrıca davacıya uygulanmaması
gerektiği iddia edilen Yönetme-
lik hükmünün davacının hukuka
uygun olarak kazanılmış hakkı-
nı yok eden bir madde olmadığı
gibi temelinde açık hata ve yanıltıcı
beyan kapsamında tesis edi-
len bir işlemin her zaman geri alı-
nacak nitelikte olması sebebiyle
işlemin sebep unsuru yönünden
de hukuka aykırı bulunmadığı,
dava konusu olayda davacının
12.06.2015... Lisesinden mezun
olduğu, bu mezuniyete dayalı
olarak 03.09.2015 tarihinde Bey-
kent Üniversitesi Meslek Yüксе-
kokulu Dış Ticaret Bölümüne
yerleştiği, buradan kendi isteği
ile 08.10.2015 tarihinde ayrıldığı,
akabinde Ukrayna'da bulunan Ki-
rovohrad Ekonomi ve Hukuk Ko-
operatif Kolejinde 22.06.2018

tarihinde mezun olduğu, yurtdışından aldığı diplomanın Türkiye'deki eğitimine üstün sayılmasını gerektiren ya da böyle bir hak veren bir düzenleme olmadığı halde bu haktan faydalandığının ve üstelik bu haktan faydalana bilmek için denklik belgesi talebi sırasında da Türkiye'de bitirdiği ortaöğretimle ilgili yanıltıcı beyanda bulunduğu görülmüştür; açık hata ve yanıltıcı beyan ile yapılan üniversite kaydının iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık olmadığı, ayrıca olayın disiplin soruşturması niteliğinde olmadığı ve işlemin disiplin soruşturmasına dayalı olarak tesis edilmediği, dava konusu üniversite ile ilişkisinin kesilmesine ilişkin işlemin, Anayasayla koruma altına alınan eğitim hakkının özüne bir müdahale oluşturup oluşturmadığı hususunun da; Anayasa Mahkemesi'nin eğitim hakkına yapılan müdahalelerle ilgili kararları incelenerek değerlendirildiği, davacının eğitim hakkına ilişkisinin kesilmesi şeklinde yapılan müdahalenin temelini, 2547 sayılı Kanun'un 45f maddesi, Uluslararası Öğrenci Kabulüne İlişkin Usul ve Esaslar ile Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisans ve Önlisans Yönetmeliği olduğu, dolayısıyla müdahalenin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varıldığı, davacının üniversite ile ilişkisinin kesilmesi suretiyle gerçekleştirdiği müdahalenin temelinde kamu düzeninin sağlanması ve hukuka uygun olmayan bir işlemle kazanılmış bir haktan söz edilemeyecek olması sebebiyle müdahalenin temelini Kanun'daki eğitim hakkı ilkelerine dayandığı, bu nedenle işlemin meşru bir amaçla gerçekleştiği sonucuna varıldığı, üniversite kaydının olmayan bir hakka dayandırılması sebebiyle

ve davacının herhangi bir sınavla katılarak üniversite eğitimine başlamadığı gerçeği karşısında davacının eğitiminin sonlandırılmasından başka bir şekilde durumun hukuka uygun hale getirilmesi de söz konusu olamayacağından müdahalenin elverişli ve ölçülü olduğu belirtilerek istinaf başvurusunun gerekçe ile reddine..."¹⁶

Benzer nitelikte başka kararlar da vardır:

"Davacı tarafından, dava konusu işlemde açık hata bulunmadığı, bu nedenle idarenin işlemini her zaman geri almasının mümkün olmadığı iddia edilmekte ise de; uyuşmazlığın 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 2. ve 3. maddeleri ile geçici 3. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesinden; yabancı uyruklu olup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen ve yabancı ülkelerdeki eczacılık fakültelerinden mezun olan kişilerin Türkiye'de eczacılık yapabilmeleri için, anılan Kanun'un 3. maddesine uygun olarak diploma denkliğinin alınmasının ardından, yine aynı Kanun'un 2. maddesinin (c) bendi gereği Sağlık Bakanlığınca diplomanın tescil edilmesi gerektiğinin açıkça düzenlendiği anlaşılmakta olup, eczane açma iş ve işlemlerinde, diploma tescil tarihinin başlangıç olarak esas alınması gerektiği, nitekim anılan Kanun'un geçici 3. maddesinin getiriliş amacının da buna uygun olduğu, bu durumda geçiş hükmünün yürürlüğe girdiği takvim yılından sonra diploma denkliği alınan ve diploması tescil edilen davacının anılan hükümde yer verilen muafiyetlerden yararlandırılarak eczane ruhsatı düzenlenmesinde açık hata bulunduğu görüldüğünden, davalı idarenin hatalı işlemine

dayanılarak düzenlenen ruhsatnamenin herhangi bir süre sınırı olmaksızın her zaman geri alınabileceği sonucuna ulaşılmaktadır." ¹⁷

"...Yok hükmündeki idari işlemleri ile ilgililerin gerçeğe aykırı beyanı veya hilesi nedeniyle veya açıkça hataya düşerek tesis ettiği idari işlemlerini, süre kaydı aranmaksızın geri alması mümkün bulunmaktadır. Zira bu tür işlemlerin ilgililer lehine hak doğurması mümkün bulunmadığı gibi bu nitelikleri itibarıyla istikrar yaratmaları da mümkün değildir. Zira kazanılmış hak, objektif bir hukuk kuralının kişilere uygulanmasıyla objektif ve genel hukuki durumun kişisel bir işlemle özel hukuki duruma dönüşmesidir. Bu itibarla, idarelerce tesis edilen işlemlerin, kanunun açık hükmüne aykırı olması halinde, açık hata nedeniyle idarelerce her zaman geri alınabileceği 22/12/1973 tarih ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı gereğidir." ¹⁸

"Yönetmeliğin ilgili maddesi incelendiğinde; önlisans eğitim düzeyinde eğitim yapılan birimlere yapılacak alımlarda, yüksek lisans mezunu olmayanlar için, lisans mezunu olmakla birlikte alanında en az iki yıl tecrübeli olma şartının arandığı görülmektedir. Alanında en az 2 yıl tecrübeli olma şartının lisans mezunu olduktan sonra sağlanması gerektiği tartışmasızdır. Bu kapsamda, lisans eğitimi öncesinde yapılan çalışmalar ile öğrencilik eğitiminin uygulama kısmından oluşan stajyerlik eğitiminin mesleki çalışma olarak değerlendirilip, yönetmelikte belirtilen tecrübeden sayılmayacağından, davacının özel şartı sağlamadan anılan kadroya atandığı ve idarece açık hataya düşülerek

söz konusu atamayı yaptığı konusunda tartışma bulunmamaktadır. Hukuka aykırılığı sabit, yok hükmünde olan işlemler; ilgilinin hilesine dayalı işlemler, idarenin açık hatası sonucu yapılan işlemlerdir. Bu işlemlerin ise kazanılmış hak doğurmayacağı ve davalı idarece tespiti yapıldığı takdirde herhangi bir süre şartına bağlı olmaksızın geriye doğru yürür şekilde her zaman geri alınabileceği tartışmasızdır. Bu durumda, davacının anılan kadroya atanma tarihinde yürürlükte bulunan Yönetmelik hükmüne aykırı olarak davalı idarece düşülen açık hata sonucunda atamasının yapıldığı ve hukuka aykırı olarak yapılan atamanın sonradan yapılan inceleme sonucunda ortaya çıktığı ve bu tarz açık hataya dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemlerin her zaman geri alınabileceği göz önüne alındığında, hukuka aykırılığı sabit olan atamanın iptaline dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”¹⁹

Ancak, mevzuat hükmü yeknesak bir uygulamaya imkân veren bir açıklık taşıyor ve uygulayıcıların yorumlamalarına ihtiyaç gösteriyorsa, Danıştay mevzuata aykırılığı açık hata olarak kabul etmemektedir:

“Davacının komiser yardımcısı olarak atanmasından iki yıl sonra yargı kararının uygulandığından bahisle, subjektif kazanımlarını ortadan kaldıracak şekilde, komiser yardımcılığından polis memurluğuna atanması yolunda tesis edilen işlemde hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkelerine uyarlık bulunmamaktadır. Diğer taraftan, davacının komiser yardımcılığına, hukuk müşavirliğinin görüşü doğrultusunda yapılan bir değerlendirmeye sonucunda atandığı, idarenin açık mevzuat hükmüne

aykırı bir uygulamasından söz edilemeyeceği, maddi olay yönünden de hatalı bir saptamaya dayanılmadığı görüldüğünden; bu atama işleminin açık hataya dayandığı ve her zaman geri alınabileceği sonucuna varılamayacaktır. Nitekim, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 01/11/2017 günlü, E:2016/4399, K:2017/3371 sayılı ve 01/11/2017 günlü, E:2017/1866, K:2017/3372 sayılı kararı da bu yöndedir.” denilmiş yine “Davacının gerçek dışı beyanı ve hilesi söz konusu olmadığı gibi, idarenin işlemin dayanağı yasa kuralını uygularken açık hataya düştüğünden de söz edilemeyeceğinden, davacının elde ettiği hakkın; hukuka uygun olarak elde edilmiş bir hak olarak kabulü ile, kazanılmış hak ve idari istikrar ilkesi uyarınca korunması gerekmektedir.”²¹

Danıştay, somut olayda açık hata bulunup bulunmadığını değerlendirirken, mevzuatın yoruma ihtiyaç duymasını geniş yorumlamakta ve mevzuatın uygulayan idare tarafından yorumlanamaması ve başka bir idareden görüş istenmesi yahut özel bir inceleme yaptırılması hallerinde de açık hata halinin bulunmadığına içtihat etmektedir:

“İdarece,...Yüksek Öğretmen Okulu mezunlarına 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat verilmesinde yokluk hali veya ilgililerin hilesi yahut gerçek dışı beyanı olduğu öne sürülemeyeceği gibi, konunun açıklığa kavuşturulması için idarenin Yükseköğretim Kuruluna başvurmuş olması karşısında ortada açık hatanın varlığı da kabul edilmeyeceğinden, bu kişilere verilen ruhsatların iptali, sözkonusu Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararına aykırılık oluşturur. (...) Bu ruhsatı önceden almış olanlar hakkında Danıştay İçtihatları Birleştirme

Kurulunun 1973/14 sayılı kararı uyarınca ruhsat iptali yoluna gidilemeyeceği”²² sonucuna ulaşmıştır.

O halde, Danıştay İBK, E.1968/8 ve K.1973/14 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında da açık hata hâlini “İdare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata” olarak tarif etmiştir. Altındağ, bu konuyu işlediği bir makalesinde, “İdari işlemin yapılma sürecinde açıklık ilkesinin hâkim olmadığını, bireyin idari işlemde pasif konumda olduğunu ve bilmediği veya bilmesinin mümkün olmadığını ve hataların sorumluluğunu ilgililere yüklemenin hakkaniyete uymayacağını” ifade etmektedir. Altındağ’ın “İyiniyetin belirleyicisi, mevzuata hâkim olmak ve hatayı meslek icabı veya başka bir sebeple kolayca fark edebilecek durumda olmaktır. Davacının mevzuatı bilebilecek durumda olmamasını mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesinin, gerçek dışı beyanının neden olmadığı gibi açık hata halinin de bulunmadığını”²³ şeklinde değerlendirmektedir.²⁴ Yazar, açık hata halini iyi niyeti esas alarak tespit eden Danıştay’ın yaklaşımını olumlu bulmakta ve hakkaniyete de uygun düşünmektedir: “Açık hata halinde, işlemin süre sınırı olmaksızın geri alınabilmesi, açık hatanın geniş tanımıyla, idare ile birey arasında bir eşitsizlik yaratmaktadır; açık hata halinde idare işlemi her zaman geri alabilme imkânına sahipken, işlemin muhatabı yalnızca dava açma süresi içinde işlemi idari yargı önüne taşıyabilmektedir; idari işlemin açık hata ile malûl olması dava açma süresini uzatan bir hal olmadığından, bu nedenle yoruma mahal bırak-

mayan bir kurala aykırılık, eğer işlemin muhatabı bu aykırılığı bilebilecek bir durumda değilse, açık hata olarak kabul edilmemelidir; işlemin muhatabının gerek mesleği gerekse bulunduğu statü gereği aşına olduğu bir kurala aykırılık halinde ise, somut olayın özellikleri de göz önünde bulundurularak açık hata yorumu yapılabilir.” görüşündedir.

O halde, kamu hizmetlerini yürütmekle sorumlu olan idarenin, hukuka bağlı olması, dolayısıyla mevzuata uygun kararlar alması gerekmektedir. İdarenin mevzuata aykırı karar alması, hizmetin kötü işlediğini ve yanlış tanzim edildiğini ifade eder. İdare hukuku esaslarına göre hizmetin kötü işlemesi ise, hizmet kusurunu oluşturur. Genel olarak bir tasarrufun iptalini gerektirecek derecede hukuka ve mevzuata aykırılık mevcut olduğu takdirde, bu tasarrufun uygulanmasından doğacak zararlardan dolayı, hukuku zarar görenler/ihlâl edilenler hizmet kusuru esaslarına göre idare aleyhine bir tazminat davası açmak imkânına sahiptirler.²⁵

Şu halde, idari işlemin geri alınmasındaki kamu yararı ile idari işlemin korunmasındaki özel yarar arasında bir dengeleme yapılması halinde, baskın bir kamu yararı söz konusu olursa, hukuka aykırı işlemin geri alınmasına ilişkin süre koşulları uygulanmamakta ve ilgili kişinin yalnızca kişisel kazanımları korunarak, idari işlem her zaman geri alınabilmektedir. Hatta somut olayın özelliklerine göre kişisel kazanımların korunmasının yanı sıra, geri alma işleminin yol açacağı maddi ve manevi zararların da tazmin edilmesi yoluna gidilebilir. Zira idarenin hukuka aykırı işlemine güvenerek –fakat bu hukuka aykırılığın farkında

olmadan- hareket eden kişilerin birtakım haklı beklentileri olabilir. Geri alma işlemi, her ne kadar hukuka uygun olsa da bu haklı beklentilerin gerçekleşmemesine sebep olacaktır. Bu nedenle kamu külfetleri karşısında, eşitlik ilkesi çerçevesinde, işlemin geri alınması kararıyla doğan maddi veya manevi zararın karşılaması gerektiği de söylenebilir.

Ancak, hukuka aykırı ve hak doğurucu nitelikte olan idari işlemlerin geri alınmasında kural olarak, idarenin süre yönünden sınırsız bir yetkisi olmadığı, bu yetkinin belli işlemlerde dava açma süresi içinde, bunların dışında kalan işlemlerde ise makul süre içinde kullanılması gerektiği Türk idari yargısı içtihatlarında yerleşik bir kural halini almıştır. Bu kurala istisna olarak “yoklukla malül işlemler, hile sonucu tesis edilen işlemler ve açık hata ile yapılan işlemler” sayılmaktadır. Yokluk ve hile hallerini tespit etmek nispeten kolay olsa da, açık hata kavramının genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Açık hata kavramının hileye yakın bir içerikle tanımlanması, hem kişilerin idareye olan güvenlerini koruyacak hem de geri alma konusunda kabul edilen dava açma süresi ve makul süre kriterlerinin de uygulama alanını genişletecektir.

İdare, bir taraftan sakat işlemi geri alırken bir yandan da sakat işlemin doğurduğu hukuksal durum ve ilişkileri korumak hukuksal güven ve kararlılığa önem vermek zorundadır. İdari istikrar prensibi, hukuk devletin doğumuyla birlikte idare hukukunun ana kuralları içerisinde yer almıştır. Kişilerin hukuk kurallarına uyma zorunluluğu derecesinde devletin de aynı kurallara uyma zorunluluğunun doğal sonucu olarak kişi yararı

ile kamu yararı arasındaki denge; kişinin ve toplumun devlete olan güven hissinin zedelenmemesi, hak ve adalet duygusunun geliştirilmesi, kazanılmış hak ve durumların korunması, idarenin işlemi her an geri alabileceği korku ve tehdidinden masun tutulması ilkelerine uyumla sağlanabileceğinden, şartlar tahakkuk ettiği müddetçe, istikrar prensibi uygulamada ve bilim alanında tercihi gereken hukuki bir norm gücünü kazanmıştır. Böylece sakat idari işlem belirli ve makul ve hukuken himayeye layık bir süre içerisinde geri alınmadığı takdirde, kazanılmış bir durumun doğumuna sebep olur. İdari istikrar prensibi, belli bir süre geçtikten sonra sakat işlemlerin geri alınmalarını önlemektedir. Sakat idari işlemlerin geri alınması için belirli makul süre nedir? Mevzuatımızda yazılı bir kural bulunmamakla birlikte öğretide kabul gören görüş, nasıl ki dava açma süresi geçtikten sonra, ilgili kişi sakat işlemin doğurduğu sonuçlara katlanmak zorunda ise, yönetim de dava açma süresi geçtikten sonra işlemi geri alamamalı, doğurduğu sonuçlara katlanmalıdır. Başka bir deyişle sakat işlemler ancak belirli makul bir süre içinde geri alınabileceği genel kabul görmelidir.

Sonuç olarak; Anayasa'nın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiş olup, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan hukukî güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır. Hukukî güvenlik ilkesinin unsurları da belirlilik

ilkesi ve idari tasarrufların geçmiş etkili olmaması yani geriye yürümemesidir. Bu ilke, müktesep hakları korumak ve hukukî ilişkilerde istikrar sağlamak ihtiyacından kaynaklanmıştır. Hukukta kazanılmış hak ise, kamu düzenin sınırları içerisinde, hukuk normlarına uygun olarak elde edilen hak ve menfaatlerin korunmaya değer olmasını ifade

etmekte ve ilgili lehine sağlanan hukukî durumların sonsuza dek tartışılmasını engellemeye hizmet etmektedir. Yani, belirli bir sürenin geçmiş olması, edinilen hak ve menfaatlerin korunması ve bunların dokunulmazlığını kabul etmek sonucunu doğurmaktadır. Genel kabul görmüş idare hukuku ilkelerine göre idare, hukuka uygun olan ve müktesep

hak teşkil eden işlemleri ile hukuka aykırı da olsa kazanılmış hak doğuran ve dava açma süreci geçmiş bulunan tasarruflarını geri almamaktadır. Ancak, hileye dayalı ve idarenin açık hatasına dayalı işlemler ile yok hükmünde olan işlemlerin bu durumdan istisna olduğu bilinmelidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Altındağ, Halil, “İdari İşlemin Geri Alınması Sebebi Olarak Açık Hata”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016,
- Çağlayan Ramazan, “İdari İşlemin Geri Alınması Üzerine”, AUEHFD, C. IV, 5. 1-2, 2000
- Duran Lütfi, İdare Hukuku Meseleleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1964.
- Duran Lütfi, İdare Hukuku Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982.
- Gözler Kemal, İdare Hukuku, 2 Cilt, Ekin Basım Yayın, 2019.
- Tan Turgut, İdari İşlemin Geri Alınması, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1970.

KAYNAKÇA

- Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu E. 1952/15 ve K.1952/244 sayılı kararı.
- Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu 22/12/1973 tarih, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararı.
- Bu yönde, Danıştay 12. Dairesi 2019/7808 E. ve 2021/3962 sayılı kararına da bakınız.
- Fransız Danıştay "Dame Cachet" kararından sonra, 26/10/2001 tarihli "Ternon" kararı ile hak doğurucu nitelikteki hukuka aykırı bireysel ve sarıh idarî işlemlerin, aksine yasal veya ikincil bir düzenleme bulunmadıkça veya ilgisinin talebi olmadıkça işlem tarihinden itibaren 4 ay içerisinde geri alınabileceğine hükmedil-

- erek, geri alma ile dava açma süresi arasındaki paralelliğin ortadan kaldırıldığı görülmektedir. (Conseil d'Etat, Assemblée, No:197018).
- Danıştay 8. Daire E. 2004/1570 ve K. 2004/3441 sayılı kararı.
 - Danıştay İ.D. D. Kurulu 2023/1379 E. ve 2024/619 sayılı kararı,
 - Danıştay 13. Daire 2022/231 E. ve 2024/1485 sayılı kararı.
 - Danıştay 8. Daire 2023/1365 E. ve 2024/4333 sayılı kararı.
 - Danıştay 8. Daire 2023/2615 E. ve 2024/3416 sayılı kararı.
 - Bu yönde Danıştay 8.Daire Esas No : 2022/6903 ve Karar No : 2024/5683 sayılı kararı ile Danıştay 10. Daire, E.1991/235 ve K.1991/3727 sayılı kararına da bakılabilir.
 - Danıştay 6. Daire 2019/170 E. ve 2022/6777 sayılı kararındaki açıklama.
 - Danıştay 10. Daire E.2003/5754 K.2005/2591 sayılı kararı.
 - Danıştay 2. Daire 2012/8229 E ve 2012/9842 sayılı kararı.
 - Danıştay 5. Daire, E. 2008/4865 K.2010/5429; Danıştay 5. Daire, E. 2012/9592 K.2015/6248 sayılı kararı.
 - Danıştay 8. Daire Esas No : 2023/405 ve Karar No : 2024/4712 sayılı kararı.
 - Danıştay 8. Daire 2021/7470 E. ve 2023/7774 K.; Danıştay 8. Daire 2022/3511 E. , 2023/8162 sayılı kararı.
 - Danıştay 8. Daire 2023/115 E ve 2023/7611 K.; Danıştay 8. Daire 2022/7657 E. ve

- 2023/7610 sayılı karar.
- Danıştay 10. Daire 2020/6426 E. ve 2021/2254 sayılı karar.
 - Danıştay 8. Daire 2021/534 E. ve 2021/4766 sayılı karar.
 - Danıştay 8. Daire 2018/4494 E. ve 2022/1789 sayılı kararı.
 - Danıştay 2. Daire 2021/1769 E. ve 2021/949 sayılı kararı.
 - Danıştay 10. Daire, E:2003/4745 K.2005/2591; Danıştay 11. Daire, E. 2008/5396 K. 2010/9432 sayılı karar.
 - Danıştay 1. Daire, E. 1995/243 K. 1996/17 sayılı kararı.
 - İdari İşlemin Geri Alınması Sebebi Olarak Açık Hata, H.Altındağ, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
 - Nitekim Danıştay 2. Dairesi, E. 2012/4255 K. 2012/10794, Danıştay İDDK, E. 2003/477 K. 2006/3355; ; Danıştay 11. Dairesi, E. 2002/2860 K. 2005/415; Danıştay 2. Dairesi, E. 2012/8229 K. 2012/9842; Danıştay 2. Dairesi, E. 2008/5951 K. 2009/1562 kararları bu yöndedir.
 - Danıştay 6. Dairesi 2017/51 E. ve 2020/13038 sayılı kararı

Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Üzerine Bir Değerlendirme

Av. Burcu Düzen

Venedik Komisyonu, Cumhurbaşkanına hakaretin cezalandırılmasını öngören 299'uncu maddenin "Avrupa ve uluslararası standartlarla uyuşmadığı" tespitiyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğüyle ilgili içtihadını ihlal edici kovuşturmaların önüne geçilmesi için "en iyi çözümün" maddenin TCK'dan tamamen kaldırılması olacağı görüşünü belirtmiştir. Komisyon raporunda, Avrupa'daki genel uygulama ve uluslararası standartların, devlet başkanlarına hakaretin "suç olmaktan çıkarılması ya da bu suçun hapis cezası içermeyecek biçimde sadece en ciddi sözlü saldırılarla sınırlı tutulması" yönünde olduğu not edilmiştir.

"Cumhurbaşkanına Hakaret" suçu, Türk Ceza Kanunu'nun Millete ve Devlete Karşı Suçlar bölümünün 'Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar' başlığı altında 299. Maddesinde düzenlenmiştir. Madde metni;

"Madde 299- (1) Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır."¹ şeklinde olup ; gerekçesinde ise; "Cumhurbaşkanının Devleti temsil etmesi ve Anayasada belirtilen görev ve yetkileri göz önüne alınarak onun kişiliğine yöneltilen hareketin bir bakıma Devlet kuvvetleri aleyhine cürümlerden sayılması gerektiği düşüncesinden hareket-

le bu madde kaleme alınmış ve Cumhurbaşkanına karşı hakaret müstakil bir suç hâline getirilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, cumhurbaşkanına hakaretin alenen ya da basın ve yayın yoluyla işlenmesi, bu suçun bir nitelikli hâli olarak kabul edilmiştir. Üçüncü fıkraya göre, bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznini gerektirmektedir. Hakaret suçlarının niteliği gereği, suçun böylece bir kovuşturma koşuluna bağlanmasının uygun olacağı düşünülmüştür." denilmektedir.

Gerekçe dikkate alındığında aslında burada yasa koyucu tarafından Cumhurbaşkanının Anayasada tanımlanan siyasi taraflar ve erkler üstündeki manevi konumunu, özünde ise Devleti koruma amaçlanmıştır. Aslında bu suçun hukuki konusu siyaset üstü bir makam olan Devlet Başkanıdır. Bu konuda Prof. Dr. Nevzat Toroslu'nun

görüşü son derece açıklayıcı ve önemlidir.

"Belirtmek gerekir ki; özel hakaret hallerinde failin hareketi, bir kişinin şerefine ihlal etmekle kalmamakta, ayrıca başka bir hukuki varlığı da ihlal etmektedir. Kanun, bu hallerde kişinin şeref varlığından çok başka bir varlığı korumak istemektedir. Bu nedenle özel hakaret suçlarında suçun pasif süjesi şerefi ihlal edilen kişi değil bu suçlarla ihlal edilen diğer bir varlığı hamili, yani çoğu defa devlettir. Şerefi ihlal edilen kişi suçun maddi konusudur. Örneğin Cumhurbaşkanına hakaret edilmesi durumunda, onun her insan gibi sahip olduğu şeref varlığından çok, temsil ettiği makamın yani devletin manevi dokunulmazlığı korunmaktadır. Bu nedendir ki; söz konusu suç kişilere karşı suçlar bölümünde değil, "Devlete Karşı Suçlar" bölümünde düzenlenmiştir."²

TCK Kapsamında Cumhurbaşkanına Hakareten Dolayı

Açılan Davalardaki Sanık Sayıları | 1986-2025

Anayasanın 103. Maddesinde Cumhurbaşkanı Yemin metni; "Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanmasını ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine and içerim."³ şeklindedir.

16.04.2017 tarihinde gerçekleşen referandum ile 21.01.2017 tarihinde TBMM'de kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Anayasadan "Cumhurbaşkanının partisi ile ilişkisi kesilir"

hükmü kaldırılmıştır. Bu nedenle artık Cumhurbaşkanlarının kişi olarak siyasi bir parti mensubu olabilecek bu durum ise tarafsızlık yemini eden Cumhurbaşkanlarının tarafsızlığını etkileyecektir. Dolayısı ile bu düzenleme ile Cumhurbaşkanlığı makamı tarafsız olmaktan çıkmış, Cumhurbaşkanları siyasi bir aktör, siyasi bir taraf haline gelmiştir. Yapılan anayasa değişiklikleri ile özünde Cumhurbaşkanlığı makamını ve aslında Devlet'i korumak için düzenlenmiş olan Cumhurbaşkanına Hakaret suçunun hukuki konusu da artık ortadan kalkmış durumdadır.

Konu ile ilgili Ankara 46. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından Erdoğan'a, "Al seçim senin olsun iblis" diyen bir kişiye, "Söz konusu suçun, katılanın Cumhurbaşkanlığı sıfatı ile ilgili değil, iktidar partisinin genel başkanı olması sıfatıyla, seçimde 'hile' yapıldığından söylendiğinden anayasa değişikliğinden sonra cumhurbaşkanının tarafsızlığı en azından hukuken ortadan kalktığından ve de cumhurbaşkanı aynı anda yürütmenin başı ve de iktidar partisinin lideri olduğun-

dan, bu husus TCK 299. maddesinin kabul edildiği dönemde öngörülmediğinden, eylemine uyan TCK'nin 125. maddesinden 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildi" gerekçesi ile Türk Ceza Yasası'nın 299. maddesinde düzenlenen "cumhurbaşkanına hakaret" suçundan değil, 125. maddedeki "hakaret" suçundan ceza vermiştir.⁴

Anayasamızın 12 maddesinde ise "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir." Düzenlemesi bulunmaktadır. Tüm hakların özünü oluşturan ifade özgürlüğü ise Anayasanın 25.,26 ve 34. maddede düzenlenen ve koruma altına alınan haklardandır. Bu haklar ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. ve 11.maddelerinde de düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi üyesi olup; AİHS ve diğer uluslararası sözleşme hükümleri ve AİHM kararları ile bağlıdır.

Demokratik bir toplumda herkesin kendini dilediği gibi ifade etme özgürlüğü vardır. İfade

özgürlüğü sadece kişilerin düşündükleri herhangi bir olağan konuyu açıklamalarını güvence altına almaz. Bireylerin ifade özgürlüğü, diğer kişilerin, yöneticilerin ve kamuoyunun hoşuna gitmeyen açıklamaları da kapsar.

AİHM kararlarında, ifade özgürlüğü sadece memnuniyetle karşılanan zararsız veya önemsiz sayılan, insanların kayıtsız kalabileceği bilgi ve fikirler için değil, aynı zamanda demokratik toplumu şekillendiren çoğulculuğun, hoşgörünün ve geniş fikirliliğin doğasında bulunan bir gereklilik olarak saldırgan, şok eden, rahatsızlık veren veya ayrılık yaratabilen fikirler için de uygulanır vurgusu yapılmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin 10.maddesi ile ilgili kararlarında tekrar tekrar” ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun asli temellerinden olduğunu, bir toplumun ilerlemesinin ve her bireyin kendisini gerçekleştirme- sinin temel koşullarından birini oluşturduğunu, ifade özgürlüğünün korunmasını demokratik bir sürecin varlığı için hayati bir öneme sahip olduğunu” ileri sürmüştür.

AİHM kararlarında “siyasetçi”lerin ve “kamuoyuna mal olmuş kişiler”in normal insanlardan çok daha ağır şekillerde eleştirilebileceğini ve bu beyanların ifade ve eleştiri hürriyeti içerisinde ele alınmasının şart olduğunu, bu yüzden kimseye cezai ya da hukuki yaptırım öngöremeyeceğini ortaya koymuştur. AİHM’e göre, siyasetçi olmak ya da kamuoyuna mal olmak bir tercihtir. Bu tercih ile kamuoyuna mal olmanın nimetlerinden yararlanacak olan kişi, bu şöhretin yükümlülüklerini de üstlenmek zorundadır. Sıradan insanlardan çok daha fazla bir

şekilde en ağır eleştirilere katlanma yükümlülüğü bu bağlamda kamuoyuna mal olmuş kişiler için elzemdir. Aksi takdirde, sıradan bir insan konumunda kalıp, siyasi bir kişilik arz etmemeleri ve kamuoyuna mal olmuş bir şahsiyet olmamak yönünde tercihlerini kullanmalıdırlar.

Bu kararların Türkiye ile ilgili olanların birinde AİHM, Türk Cumhurbaşkanlığı makamını dahi en geniş şekilde eleştirilebileceğini ele almış ve eski bir Bakan olan Ekrem PAKDEMİRLİ’nin o dönem Cumhurbaşkanı olan Süleyman DEMİREL’e sarfettiği “ŞİŞMAN, ŞİŞKO, YALANCI, İFTİ- RACI, DAR KAFALI, TEKERİN PAT- LASIN, ALLAH BELANİ VERSİN” gibi sözlerin cumhurbaşkanına hakaret ya da başka suçlardan cezai ve hukuki sorumluluk doğurmayacağını tespit ederek, Türkiye aleyhinde karar vermiş ve Pakdemirli lehine 35bin Euro gibi yüksek bir tazminata hükmetmiştir (Pakdemirli v. Türkiye).⁵

Keza, Fransız Cumhurbaşkanı Sarkozy’e sosyalist siyasi kimlikli bir vatandaşın ““Kaybol, seni beş para etmez dingil” sözünün yine hakaret suçundan herhangi bir cezai ve hukuki sorumluluk doğurmayacağını öngörmüş ve Fransa aleyhine karar vermiştir. Bu durumda dahi AİHM, söz konusu olan kişinin siyasi ve kamuoyuna mal olmuş bir kişi olmasından dolayı bu ifadeyi eleştiri hakkının içerisinde görmüştür. (bkz. **Eon v. France**).⁶ Yine, **Lingens v. Austria kararında**; başbakan aleyhine söylenen “ahlak dışı, şerefsiz” sözleri ile Avusturya Özgürlük Partisi lideri Jörg Haider’i “geri zekalı” olarak tanımlayan bir gazetecinin mahkûm edilmesini AİHM ifade özgürlüğüne aykırı bulmuştur.⁷

AİHM’e göre devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığının korunmasıyla ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkıyla ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir (**Von Hannover v. Germany**)⁸. Bu denge kurulurken dahi hakkın özüne dokunulmaması gereklidir.

Colombani/Fransa kararında devlet başkanlarının böyle bir ayrıcalığa sahip olmasının modern siyasi kavramlarla bağdaştırılamayacağına karar vermiştir. Yine AİHM’nin **Pakdemirli/Türkiye** kararında bir kişi hakaret davasında salt devlet başkanı olduğu için diğer vatandaşlardan daha fazla koruma göremeyeceğine hükmedilmiştir. AİHM’nin **Artun ve Güvener/Türkiye**⁹ kararında ise ifade özgürlüğü karşısında devlet başkanının ayrıcalıklı statüsünün kabul edilemeyeceğine hükmedilmiştir AİHM. **Artun ve Güvener/Türkiye** davasında verdiği kararda; o tarihte yürürlükte olan 765 sayılı TCK’nın 158. maddesine göre yargılanan ve ceza alan başvurusunun başvurusunu haklı bulmuştur. Mahkeme, söz konusu kararında, başvuruda bulunanın beyanlarının hakaret oluşturup oluşturmayacağına ilişkin değerlendirmelerin yanı sıra, verilen hapis cezasını Sözleşme’nin 10. maddesine aykırı bulmuş, Cumhurbaşkanının konumu gereği ayrıcalıklı bir korumaya tabi tutulmasını yerinde görmemiş, kişilerin sahip olduğu ifade özgürlüğü bakımından devlet başkanlarının özel ve ayrıcalıklı statüde olamayacağını benimsemiştir.

AİHM kararlarında, bir devlet başkanının o ülkede yaşayan diğer insanlardan daha fazla koruyan ceza hukuku hükümleri-

nin AİHS'nin 10. maddesine aykırı olduğunu değerlendirmekte ve hüküm altına almaktadır. Bu durum **Otegi Mondragon/İspanya kararından**¹⁰ görüleceği üzere tarafsız bir Kral için bile geçerlidir. Söz konusu kararda, cumhuriyetçi rejimlerde devlet başkanlarının statülerinin aşırı korunmasının Sözleşmenin ruhuna aykırı bulunmuştur. Devletin tarafsızlığını temsil eden İspanya Kralı'nın diğer insanlardan ayrıcalıklı bir hakaret hükmüyle korunmasının meşru olup olmadığını tartışan AİHM, Kral'ın bile ayrıcalıklı bir korumadan yararlanamayacağına karar vermiştir. Kral'ın politik tartışmalarda tarafsız bir hakem ve devlet simgesi konumunda olmasının, onun, resmi görevlerinin ifasıyla ilgili veya devletin temsilcisi olarak, bu devletin, monarşi rejimi dâhil, anayasal yapısına meşru yollarla itiraz eden kişiler başta olmak üzere, başkaları tarafından eleştirilemeyeceği anlamına gelmeyeceğini özellikle vurgulamıştır.

AİHM'nin içtihatlarından da anlaşıldığı üzere; özellikle cumhuriyetçi rejimlerde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olan monarşilerde, hakaret suçları bakımından kamu görevlilerinin korunması hususunda bir ayırım yapılması benimsenmemektedir. Cumhurbaşkanı'nın, devlet başkanlarının, monarşilerde kralın, kendisine karşı yapılan hakaret suçları bakımından, diğer kamu görevlilerine göre daha ayrıcalıklı durumda olmaları ve bu kişilere karşı işlenen suçlar bakımından daha ağır ceza yaptırımının benimsenmesi Sözleşmenin benimsediği eşitlik ilkesine ve Sözleşmenin ruhuna aykırı görülmektedir.

Avrupa Konseyi Parlamento Meclisi'nin (AKPM) talebi üzerine anayasal konulardaki

uzman organı Venedik Komisyonu uzmanları tarafından hazırlanan ve 15.03.2016 tarihinde yayımlanan raporda¹¹, TCK'nın 216, 299, 301 ve 314'üncü maddelerinin mevcut hali ve pratikte uygulanışının Avrupa normları ile bağdaşmadığı görüşüne yer verilerek Türkiye'den TCK "Cumhurbaşkanına Hakaret" konusunu içeren 299'uncu maddesinin tamamen kaldırılması çağrısında bulunulmuştur.

Venedik Komisyonu, Cumhurbaşkanına hakaretin cezalandırılmasını öngören 299'uncu maddenin "Avrupa ve uluslararası standartlarla uyumadığını" belirtip, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğüyle ilgili içtihadını ihlal edici kovuşturmaların önüne geçilmesi için "en iyi çözümün" maddenin TCK'dan tamamen kaldırılması olacağı görüşünü belirtmiştir. Raporda, Avrupa'daki genel uygulama ve uluslararası standartların, devlet başkanlarına hakaretin "suç olmaktan çıkarılması ya da bu suçun hapis cezası içermeyecek biçimde sadece en ciddi sözlü saldırılarla sınırlı tutulması" yönünde olduğu not edilmiştir.¹²

15.02.2017 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri tarafından yayınlanan "Türkiye'de İfade Özgürlüğü ve Basın Özgürlüğüne İlişkin Memorandum"un Giriş bölümünün;

18. Paragrafında *"Türk savcılar ve mahkemeler tarafından yasal çerçevenin uygulanışı, gittikçe artan olumsuz bir istikamete girmiş, Türk mevzuatının AİHS'e daha uygun şekilde yorumlanması için başta Türk Anayasa Mahkemesi'nin öncülük ettiği bazı olumlu çabaları tersine çevirmiş ve bunların artılarını götürmüştür. Bu olumsuz gidişatın açık bir göstergesi, Cumhurbaş-*

kanı'na ve dini değerlere hakaret suçları gibi uzun zamandır sadece kanunlarda kalmış, hiçbir zaman bu denli geniş kapsamlı ve sistematik olarak kullanılmamış bazı suçlara dayanılarak başlatılan ceza soruşturmalarındaki çarpıcı artıştır.."

Raporun Türk Yargı İçtihadında Geriye Gidiş Bölümünün 54. Paragrafında *"Bir yıldan dört yıla hapis cezası getiren 299. maddeye ilişkin olarak Komiser, Nisan'daki ziyaretinden sonra benzer hükümlerin uygulamasının "cumhurbaşkanına hakaretin hala ayrı bir suç sayıldığı devletler de dahil olmak üzere diğer 46 Avrupa Konseyi üye devletinde" eşi benzeri olmadığını vurgulamıştır. Bu maddenin kullanımının, Cumhurbaşkanına ve bu vesileyle onun desteklediği her tür politikanın her tür eleştirisinin bastırılması için bir araç haline gelmiş olduğu ve fark gözetmeksizin, emsali olmayan bir seviyede herkese karşı, başta gazetecilere, karikatüristlere, akademisyenlere, ünlülere, öğrencilere ve bazıları reşit dahi olmayan öğrencilere yöneldiği görülmektedir. Dava konusu eylemler birçok halde yeniden "post" veya "retweet" edilenler de dahil, sosyal medya vasıtasıyla paylaşılan ifadeleri içermektedir. Haziran 2016 itibarıyla 18 kişinin bu suçtan ötürü hapis haneinde olduğu görülmüştür."*

Raporun Hakaret Bölümünde yer alan 55. Paragrafında ise *"Komiser, bilhassa AİHM'in devlet başkanlarına yalnızca görevleri veya statüleri gereği onları eleştirden koruyan bir imtiyaz veya özel koruma sağlanmasının modern pratikler ve siyasi anlayışlarla bağdaştırılamayacağı tespitine dayanarak bu hükmün uygulamasının AİHS'e temelden aykırı olduğu ve yargı taci-*

zine vardığı kanaatindedir. Komiser, Venedik Komisyonu'nun 10. maddenin açık ihlallerine karşı tek çarenin 299. maddenin yürürlükten kaldırılması olduğu görüşünü paylaşmaktadır. .. Bu nedenle, Komiser, Türk Anayasa Mahkemesi'nin Aralık 2016'da Türk Ceza Kanunu'nun 299. maddesini, ifade özgürlüğü hakkının özüne dokunmadığı gerekçesiyle anayasaya uygun bulmasını üzüntüyle karşılar." İfadelerine yer vermiştir.

Yine raporun 52. Paragrafında yer alan "İfade özgürlüğünü ilgilendiren yargılamalara karşı hükümetin tutumundaki değışiklik resmi rakamlardan da anlaşılmaktadır ve yargının sertleşen tutumuna verilen bir destek olarak görülebilir. 299. (Cumhurbaşkanına hakaret) ve 301.

(Türklüğü ve devleti aşağılama) maddelerine yönelik olarak dava açılması Adalet Bakanlığı'ndan izin gerektirmektedir; 301. maddeyle ilgili bu izin 2013'te 43 iken bu rakam 2015 için 153, ve 2016'nın sadece ilk dört ayı için 100'dür. 299. maddeye gelince, 2013'te 85 dosya için dava izni verilmişken, 2015'te bakanlığın verdiği 1 540 izne (toplam 2 476 talep için) çıkılmaktadır; yani 2013'tekilerin 18 katından fazla. Yalnızca 1 Ocak ile 30 Nisan 2016 arasında, 2 445 dava talebine ilişkin olarak ayrıca 915 izin verilmiştir." İfadeleri de son derece dikkat çekicidir.¹³

5 Mart 2024 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri tarafından yayınlanan Türkiye'de ifade ve medya özgürlüğü, insan hakları savunucuları ve sivil

topluma ilişkin Memorandumunun¹⁴ İfade ve medya Özgürlüğü bölümünün 6. Paragrafında; "Türkiye hakkında 2020'de yayımlanan raporunda Komiser, Türk Ceza Yasası ve Terörle Mücadele Kanunu'ndaki sorunlu maddelerin ifade özgürlüğünü bastırmak için yaygın bir şekilde kullanılmasının yarattığı endişeyi dile getirmişti. Bu maddelerin başlıcaları, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na hakaret suçunu düzenleyen 299. madde, Türk Milletini, Devletini, Kurumlarını aşağılamayı düzenleyen 301. madde (önceden Türklüğü aşağılama suçu) ve silahlı suç örgütüne üyeliği düzenleyen 314. maddedir. Komiser, bu hükümlerin, ne yazık ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("Mahkeme") kararlarına ve Venedik

Komisyonu'nun Türkiye'de ifade özgürlüğüne yönelik caydırıcı etkilerine ilişkin görüşüne rağmen, işbu kurumların durumu düzeltmek için atılması gereken adımlara dair kapsamlı değerlendirmelerine açıkça aykırı surette, yetkili makam ve merciler tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaya devam ettiğini not düşer." İfadelerine yer vermiştir.

Raporlardan da görüldüğü üzere TCK 299. Maddede düzenlenen Cumhurbaşkanına Hakaret suçu yönünden yıllar içinde eleştiriler ve tavsiyeler aynı şekilde devam etmiş ve etmektedir.

AİHM kararları da dikkate alındığında Cumhurbaşkanına Hakaret suçu düzenlemesinin son derece ağır bir düzenleme olduğu, bu anlamda Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik ilkesi"ne de aykırılık teşkil ettiği son derece açıktır. Böyle bir düzenleme cumhurbaşkanlarının, diğer kamu görevlilerine göre daha

ayrıcalıklı ve özel koruma altında olduğunu göstermektedir. Yine böyle bir düzenlemenin TCK'da olmaması halinde Cumhurbaşkanına yönelik hakaret fiillerinin yaptırımsız kalması gibi bir durum da söz konusu olmayacaktır. Nitekim söz konusu hüküm iptal edildiğinde veya yürürlükten kaldırıldığında, cumhurbaşkanlarına yönelik hakaret fiilleri TCK'nın 125/3-a maddesinde düzenlenen kamu görevlilerine hakaret suçu kapsamında ceza yaptırımına tabi tutulabilecektir.

Sonuç olarak; mevcut Anayasa düzenlemeleri karşısında TCK 299. Maddesinde düzenlenen Cumhurbaşkanına hakaret suçunun hukuki konusunun ortadan kalktığı, Cumhurbaşkanına hakaret suçunun Türk Ceza Kanunu'nun 125/3-a maddesinde düzenlenen madde ile cezalandırılabilmesi hususları da dikkate alındığında; birçok AİHM kararında belirtildiği üzere Cum-

hurbaşkanına ayrıcalık tanıyan bu maddenin eşitlik ilkesine de aykırı olduğu son derece açıktır. Söz konusu düzenlemenin Türk Ceza Kanunu'ndan kaldırılarak suçun TCK 125/3-a maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi iç hukukumuzca da kabul edilen AİHS ve AİHM kararlarına daha uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Türk Ceza Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat-metin/1.5.5237.pdf>
2. Nevzat Toroslu, Ceza Hukuğu Özel Kısım, Savaş Yayınları, 2013 Ankara.
3. Anayasa, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
4. <https://www.birgun.net/haber/tafafsizligi-ortadan-kalkan-partili-cumhurbaskani-icin-cumhurbaskani-na-hakaret-maddesi-uygulanamaz-291032>
5. Case of Pakdemirli v. Turkey - [Turkish Translation] Summary By The Turkish Ministry Of Foreign Affairs.Pdf
6. [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22item-id%22:\[%22001-170323%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22item-id%22:[%22001-170323%22]})
7. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22item-id%22:\[%22001-57523%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22item-id%22:[%22001-57523%22]})
8. [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22item-id%22:\[%22001-140340%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22item-id%22:[%22001-140340%22]})
9. European Court of Human Rights. (2011). Case of Otegi Mondragon v. Spain (Application No. 2034/07).
10. European Court of Human Rights. (2007). Case of Artun and Güvener v. Turkey (Application No. 75510/01).
11. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)002-e)
12. Venedik Komisyonu, TCK'nın 216, 299, 301 ve 314'üncü maddeleri Hakkında Görüş Raporu, No. 831/2015, Strasbourg, 15 Mart, 2016
13. https://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2017/09/CommDH20175_TUR.pdf
14. <https://rm.coe.int/turkiye-de-ifade-ve-medya-ozgur-lugu-insan-haklar-savunucular-ve-sivil-/1680aedbea>

Mobbing Denilen Psikolojik Terör Her Yerde

Kurtuluş Tayanç Çalışır/ Mersin Cumhuriyet Savcısı Özgür Yargı Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

26 Haziran 2014 tarihli Hürriyet Gazetesi’ndeki “Adliye personelinin mobbing anketinde çarpıcı sonuç” başlıklı haberine göre, “Çalıştığınız ortamda mobbinge (psikolojik tacize) maruz kaldınız mı?” sorusuna katılımcılarını yüzde 94’ünün “Evet” yanıtı verdiği, “Mobbinge karşı ne tepki verdiniz ?” sorusuna ise yüzde 75’i “Bir şey yapmadım” cevabını vermiştir.

Her ne kadar insanın insana, grupların gruplara ve bireylere uygulaya geldiği mobbing denilen psikolojik terör; insan türünün hırslarının, egolarının, bencilliklerinin, ötekine karşı olumsuz duygularının ve özellikle mülkiyet olgusunun doğuşu ile yaşıt olsa da; başka bir deyişle insanların toplu hal-

de yaşamaya başlaması ile yaşıt olsa da, önce merkantilist ekonomik anlayışın ortaya çıkışı ile (15. yüzyıldan itibaren), sonra da 18. yüzyıldan itibaren sanayi devrimi ile ortaya çıkan çok boyutlu işbölümü ile artmış ve en nihayetinde ise, özelleştirmeler, yoksul tabakaları koruyucu düzenlemelerin kaldırılması,

serbest ticaret, aşırı para politikası, devlet harcamalarının azaltılması, kemer sıkma politikaları ile atbaşı giden küreselleşme olgusunun doğuşu ile ilişkilendirilebilecek neoliberal ekonomi politikalarının tüm dünyaya yayılması sonrasında kamu veya özel işyerlerindeki mobbing uygulamalarının çığ gibi büyümesi-

ne tanıklık edilmeye başlanmış-
tır. Bu tanıklıklar özellikle 1990'lı
yıllardan itibaren yargı kararları-
na yansiyacak kadar ileri safha-
ya ulaşmıştır diyebiliriz.

Mobbing kavramının ilk
ortaya çıkışı biyoloji bilimi terimi
olarak 1800'lü yılların sonlarına
doğru, ilk kez biyoloji alanında
araştırma yapan bir bilim in-
sanları tarafından, kendi yaşam
alanını korumak isteyen bir hay-
vanın, saldırgan olma olasılığı
bulunan diğer türlere karşı ge-
liştirdiği bir savunma mekaniz-
ması anlamında kullanılmış olsa
da, 20. yüzyılın son çeyreğinde
Heinz Leymann tarafından gün-
ümüz anlamında kullanılmaya
başlanmış, sonraki yıllarda da
ulusal yasalara ve uluslar arası
metinlere girmiş psikolojik, hu-
kuki ve sosyolojik bir kavram ha-
lini almıştır.

Hukuk alanında mob-
bing, daha çok iş hukuku kapsa-
mında adli yargının alanında söz
konusu edilse de, son zamanlar-
da tam yargı davası olarak yön-
sel hukukun kapsama alanına da
girmeye başlamış, çeşitli mah-
keme kararlarına konu olmuş ve
günümüzde artarak uygulama
alanı bulmaktadır.

Bunun yanında özellikle
başta psikoloji bilimi dalında ol-
mak üzere, sosyoloji ve diğer bi-
lim dallarının da ilgi ve araştırma
konusuna giren önemli bir mul-
tidisipliner konu haline gelmiştir
diyebiliriz.

Mobbing konusu üzerin-
de başta hukuk ve psikoloji ol-
mak üzere çok çeşitli bilim dal-
larının araştırma yapmasının asıl
nedeni, insan hak ve özgürlükle-
rini doğrudan ilgilendirmesinin
yanı sıra, birey ve toplum sağlı-
ğını, birey ve örgüt psikolojisini,
çalışma ekonomisi ve endüstri

ilişkilerini doğrudan ilgilendiren
bir konu olmasıdır.

1-Hangi Hallerde Mobbing Söz Konusu Olur?

2011/2 sayılı "İşyerlerin-
de Psikolojik Tacizin (Mobbing)
Önlenmesi" konulu Başbakanlık
Genelgesi'nde "Kasıtlı ve siste-
matik olarak belirli bir süre ça-
lışanın aşağılanması, küçüm-
senmesi, dışlanması, kişiliğinin
ve saygınlığının zedelenmesi,
kötü muameleye tabi tutulma-
sı, yıldırılması ve benzeri şe-
killerde ortaya çıkan psikolojik
taciz" şeklinde resmi bir devlet
tanımlamasına gidilmiş olup,
TDK Güncel Türkçe Sözlüğü'nde
mobbing, "İş yerlerinde, okullar-
da vb. topluluklar içinde belirli
bir kişiyi hedef alıp, çalışmalarını
sistemli bir biçimde engelleyip
huzursuz olmasına yol açarak
yıldırma, dışlama, gözden dü-
şürme." şeklinde tanımlanarak
kısaca "bezdiri" anlamına geldiği
ifade edilmiştir.

Biraz önce dile getirdi-
ğimiz Genelgede de belirtildiği
üzere, mobbing işyerlerindeki
psikolojik taciz olarak da ta-
nımlanmaktadır. Mobbingin bu
tanımı daha çok işyerlerindeki
psikolojik tacizler (ya da diğer bir
deyişle zorbalık, bezdiri veya yıl-
dırma) için kullanılmakla birlikte,
işyerleri dışında farklı kavram-
sallaştırmalarla ifade edilmekte-
dir. Örneğin okullarda öğrenciler
arasındaki mobbing "akran zor-
balığı" olarak nitelendirilmek-
tedir. Dolayısıyla bizim burada
bahsettiğimiz psikolojik taciz
türü kamu veya özel işyerlerinde
söz konusu olan mobbingdir.

İş Yerlerinde Psikolojik
Tacizin (Mobbing) Önlenmesi ile
İlgili 2025/3 Sayılı Cumhurbaş-
kanlığı Genelgesi, 06 Mart 2025

Tarihli ve 32833 Sayılı Resmî
Gazete' de yayımlanmış olup;
buna göre, psikolojik tacizin, ça-
lışanların iş yerlerinde kasıtlı ve
sistemli olarak belirli bir süre
aşağılanması, küçümsenmesi,
dışlanması, kişiliğinin ve saygı-
nlığının zedelenmesi, kötü mua-
meleye tabi tutulması, yıldırıl-
ması ve benzeri şekillerde ortaya
çıktığı ifade edilmiştir.

2-Hangi Davranışlar Mob- bing Sayılacaktır?

Bir kamu kurumunda gö-
rev yapan bürokratin, memurun
veya işçinin düşünceleri, yaşam
tarzı ya da yazıp çizdikleri veya
herhangi bir neden dolayısıyla
sürekli olarak, zor görevlere ve-
rilmesi, uzmanlık alanı dışındaki
görevlerde çalışmaya zorlanma-
sı, normal bir insanın altından
kalkamayacağı kadar ya da diğer
çalışanlara nazaran çok daha
ağır işlere muhatap kılınması,
yapması gereken işleri zamanın-
da yapmasını engelleyecek şekil
ve derecede ekstra görevler veril-
mesi, işyerinde yok sayılarak gö-
rüş ve düşüncelerine önem veril-
memesi ya da öyle gösterilmesi,
çabası ve emeğinin yok sayılarak
terfi ettirilmemesi, en çalışan
ve üretken personel olmasına
rağmen teftiş raporlarında ala-
kasız şekilde olumsuzluklara yer
verilmesi, işyeri çalışanları ara-
sında düzenlenen aktivite ve et-
kinliklere davet edilmemesi, di-
ğer personele amirler tarafından
armağanlar verilmesine rağmen,
içlerinden bir tanesine özellikle
ve sürekli olarak armağan ve-
rilmemesi, hata yapması kolla-
narak, bir hatası bulunduğu
gözden düşürmek için azarlan-
ması, normal saygı sınırlarının
ötesinde efendi-köle diyalektiği
çerçevesinde bir itaat gösterme-

sinin sağlanması için disiplin cezası ve terfi ettirmemekle tehdit edilmesi, sürgüne gönderilmesi, eşinden farklı bir şehirde çalışmaya zorlanması, istifaya zorlamak için personelin yumuşak karnı sayılan özelliklerine çeşitli şekillerde saldırılması, sürekli olarak sözünün kesilmesi, azarlanması, çalışma ortamında yeteneklerini ortaya koymasını sağlayacak olanaklardan mahrum bırakılması, yeteneklerinin çok çok altında görevler verilmesi, sürekli eleştirilmesi, diğer personele tanınan işyeri olanaklarının (örneğin bilgisayar, masa vb.) tanınmaması, dedikodulara, asılsız söylentilere ve hoş olmayan imalara maruz bırakılması uygulamaları en bariz ve en çok rastlanan mobbing örnekleridir. Özellikle belirtilmelidir ki, konu mahkemeye intikal ettiğinde, bu ve benzeri örnekler, her somut olay ve birey özelinde değerlendirilerek nitelendirilmelidir. Tam da bu noktada hukuk, sosyoloji ve psikoloji biliminin yardımına başvurmalıdır.

Yine özellikle belirtmek gerekir ki, mobbing sadece işyerindeki amirler tarafından yapılmamaktadır. Bunun yanında mağdur personelin eşiti pozisyonundaki veya astları pozisyonunda olan personel tarafından da uygulanabilmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken özellik, psikolojik tacizin süreklilik oluşturmaması ve bu durumun sistematik bir hal alması gerekliliğidir. Bu sürekli oluş sonucunda mağdurun kişilik değerlerine, mesleki durumuna, sosyal ilişkilerine veya sağlığına bir zarar verilmekte ve sonucunda hukuk tarafından korunması mümkün olmayan bir sonucun gerçekleştirilmesi amaçlanmak-

tadır. Bir kısım Yargıtay kararlarında da özellikle belirtildiği gibi, süreklilik göstermeyen, belli aralıklarla sık sık tekrarlanmayan, ara sıra münferit olarak meydana gelmiş birkaç haksız, kaba, nezaketsiz veya etik dışı davranış, mahkemelerce mobbing olarak nitelendirilemeyecektir. Bunun gibi, anlık öfke ile süreklilik göstermeyen geçici kaba ve uygunsuz davranışlar mobbing olarak nitelendirilemeyecektir.

Bazı durumlarda mobbing amacıyla yapılan eylem görünüşte tek bir eylem olmasına rağmen kendi içinde süreklilik arz etmektedir. Bu tür eylemlerin süreklilik özelliğini taşıdığını kabul etmek gerekir. Örneğin yeni seçilen bir belediye yönetiminin, belediye tiyatrosunda görev yapan bir tiyatrocu, süreklilik arz edecek şekilde hayvan barınağında görevlendirmesinde süreklilik özelliği kendi içinde zaten vardır. Bu nedenle burada eylem tek ve sürekli değil diyemeyiz. Dolayısıyla bir tiyatroçunun, tiyatro bölümünden alınarak, sürekli bir şekilde ya da süresi belirsiz bir şekilde hayvan barınağında görevlendirilmesi, açıkça mobbingdir.

Bütün bunların yanında, mobbing oluşturan davranış ve tutumların objektif olarak kasıtlı, olumsuzluk içeren ve kötü niyetli olması da gerekir.

3-Mobbing İddialarının Mahkemede İspatı Çok Güçtür, Ama?

Mahkemeler nezdinde ispatı en zor iki hukuksuzluk alanı vardır. Bunlar psikolojik taciz (mobbing) ve cinsel taciz ve saldırılardır. Bu nedenle bahsi geçen alanlara ilişkin görülmekte olan davalarda ispat söz konusu

olduğunda, mahkemelerde kanıt değerlendirmesi yapılırken, iddiaların ispatını tamamen iddia edene yüklemek yerine, daha esnek değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Örneğin mobbingle alakalı bir kısım davalara bakan Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, vermiş olduğu birçok kararda mobbingin gerçekleştirildiğine ilişkin kuşku uyandıracak olguların bulunması durumunda, aksini ispatla, yani mobbingin gerçekleştirilmediğini ispatla işverenin sorumlu olduğuna kararlar verdiği gibi, mobbingin gerçekleştirildiğinin ispatı için kesin kanıtlar aranmayacağına ilişkin kararlar da vermektedir.

Mobbinge konu eylemler de tıpkı, cinsel taciz ve saldırılarda olduğu gibi, genellikle tanıkların bulunmadığı ortamlar seçilerek ve geride olabildiğince fiziksel kanıt ya da belge bırakılmadan yapılmaktadır. "Minareyi çalan kılıfını hazırlar" atasözünde belirtilmek istendiği gibi, büyük kötülükler yapacak kişiler, yapacakları kötülüklerin sorumluluğundan ve yaptırımından kurtulmak amacıyla en başından çeşitli plan ve hazırlıklar yaparlar. Bu nedenle mobbing yapanlarda aynı şekilde kötülüklerinin ortaya çıkmaması için geride kanıt bırakmak istemezler. Hatta lehlerine çeşitli kanıtlar üretmek için birçok zorbalığa ve hileli yöntemlere başvurmakta çekinmezler. Örneğin "hizmet gereği", "dosyasındaki bilgi ve belgeler", (zaten emirlerinde olan emir eri müfettişlerin ve diğer denetleyicilerin içerik sahteciliği yaparak hazırladığı) "sözde raporlar", "kanıt üretme mahiyetinde savunma almak" ve "disiplin cezası vermek" gibi yöntemlere sık sık başvurumaktadırlar.

Bunun yanında olaya tanıklık edenlerin benzer mobbinglere maruz kalmaktan çekindikleri için suskunluğu tercih etmeleri sık rastlanan sosyal bir gerçeklik durumuna ulaşmıştır. Bu nedenle adli mahkemeler mobbing davalarında, mobbinge uğrayan mağdurun işyeri ortamında yalnız bırakılarak dışlandığı ve dolayısıyla da işyerinden tanık bulamayacağı gerçekliğinden hareketle, ispat yükü ile ilgili daha geniş yorum yaparak, mağdurun mobbing uygulandığına dair kuşku uyandıracak olguları ileri sürmesi ve mobbingin varlığını gösteren olguların sunulması halinde, mobbingin gerçekleşmediğini ispat külfetinin işverende olduğuna dair çeşitli iş mahkemesi kararları ve Yargıtay içtihatları mevcuttur.

Buna karşın, yönetsel mahkemeler ve Danıştay'ın, mobbingin kurum amirleri veya yöneticileri tarafından uygulanması halinde açılan tam yargı davalarında, iş mahkemeleri ve Yargıtay gibi ispat külfeti bakımından genişletici yorum yaptıklarına pek rastlanmamakta ve davaların reddine karar verdikleri görülmektedir. Bu anlayışın temelinde, taraflardan birisinin devlet ve dolayısıyla onun kurumları olduğunda, yargıçların zihnindeki devlet yanlısı tutumun hiç değişmediği gerçeğinin yattığını söylemek mümkündür.

4-Mobbinge Maruz Kalan Çalışanların Hakları Nelerdir?

Mobbinge maruz kalan çalışanlar, mobbingi oluşturan eylemlerin suç oluşturup oluşturulmamasına göre başvuracağı hukuki yollar farklılaşmaktadır. Mobbinge konu eylemler suç oluşturuyorsa;

1- İlgili yer Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunabilir.

2- Kendisine mobbing uygulayan amir veya çalışan hakkında disiplin hükümlerinin uygulanabilmesi için, ilgili kurum birimine şikâyet başvurusunda bulunabilir.

3- Maddi bir zarar görmüş ise, örneğin işten ayrılmak zorunda kalmışsa adli mahkemede maddi tazminat davası ya da yönetsel mahkemelerde tam yargı davası açabilir.

4- Manevi tazminat davası açabilir.

Mobbinge konu eylemler suç oluşturmadığı takdirde ise, yukarıda belirtilen hukuki yollarından "Suç duyurusunda bulunmak" dışındaki tüm hukuki yollara başvurabilir.

5-Mobbinge Konu Eylemler Nasıl İspatlanabilir?

Bu tür davalarda ispat hususunun neden zor olduğunu yukarıda açıklamıştık. Bu bakımdan mobbing mağdurunun öncelikle mobbinge ilişkin belge, tanık beyanı ve her türlü iz ve emareyi açacağı davada kanıt olarak ileri sürebilir. Bu türden kanıtların bulunmuyor olması halinde ki, genelde bulunamamakta, o halde yapılması gereken şey kendisine yönelik olarak (tabiri caizse) kuytuda, gizlice ve sincice yapılan mobbinge ilişkin davranış, tutum ve sözleri gerek ses ve gerekse de görüntü ile kayda alıp, mahkemeye kanıt olarak ibraz edebilir. Unutulmamalıdır ki, kişinin kendisine karşı işlenen bir suç dolayısıyla, ani gelişmiş ve başka türlüde ispatı olanak dışı olduğu durumlarda ses ve görüntü kaydı yapmasında hukuken bir sakınca bulunmamaktadır. Örneğin, kurum yöneticisinin kendisine

yönelik hakaret içeren sözlerini telefonuna kaydeden mağdurun bu ses kaydı işlemi hukuka aykırı olmayacak ve mahkemelerde kanıt olarak kullanılabilir.

6-Mahkemeler ve Yasa Koyucular Mobbinge Nasıl Yaklaşmalıdır?

1. Öncelikle Türk Ceza Yasası'nın İşkence ve Eziyet başlıklı 3. Bölümü sonuna bir madde eklenerek mobbing suç olarak düzenlenmelidir.

2. Mobbing suçunda ve mobbing dolayısıyla açılan tazminat ve tam yargı davalarında kanıt değerlendirmesi yapılırken, tıpkı cinsel taciz ve cinsel saldırı suçlarında olduğu gibi, suçun işleniş şekli göz önünde bulundurularak esnek yorum yapılmalı ve hatta mağdurun mobbing uygulandığına dair kuşku uyandıracak olguları ileri sürmesi ve mobbingin varlığını gösteren olguların sunulması halinde, mobbingin gerçekleşmediğini ispat külfetinin işverende veya zorbada olduğuna dair bir yaklaşım geliştirilmelidir.

3. Yasa yapıcılar tarafından mobbinge ilişkin davalarda dava açma süresi ve zamanaşımı süresi belirlenirken mahkemeye erişim hakkını imkânsız kılacak ölçüde katı kurallar konulmamalı ve mahkemelerce de bu husus katı yorumlanmamalıdır. Bu tür suçların mağdurlarının uzun süre psikolojik bir yıldırmanın mağduru oldukları her zaman göz önünde bulundurularak, dava açma süresi ve zamanaşımı süresi özel olarak belirlenmelidir.

4. Manevi tazminat talepleri konusunu değerlendirilirken, mobbingi oluşturan davranış, tutum ve diğer unsurların mağdurun kişilik haklarına zarar vermesi olgusu koşul olarak öne sürülme-

meli, bu husus sadece tazminat miktarını belirlemede göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Manevi tazminat miktarı belirlenirken, adeta komik düzeyde rakamlara hükmedilmemeli, mobbingin bir insan hakkı ihlali olduğu bilinci içerisinde, caydırıcı miktarlarda ve dahası benzer zorbalıkları yapmaya niyetli zorbaları da caydırıcı nitelikte önemli miktarlarda belirlenmesi gereklidir.

6. Zorbalık hakkında adli yaptırım dışında ağır disiplin yaptırımları uygulanmalı ve zorbalık yapanın kamu personeli olması durumunda ihraç yaptırımı ile cezalandırılması yönünde düzenlenmeler yapılmalıdır.

7. Zorbalık/psikolojik taciz/mobbing eyleminin heyet/kurul halinde çalışan birimlerce ve kamu kurum ve kuruluşlarındaki yönetici pozisyonundakiler tarafından yapılması durumunda verilecek adli ve idari yaptırımların en az iki katı düzeyde uygulanması sağlanmalıdır.

8. Mahkemelerce, yaşamın olağan akışına aykırılıkların diğer olgularla birlikte göz önünde bulundurulurken, mağdur lehine yorumlanması şeklinde bir içtihat geleneği oluşturulmalıdır.

7-Adliyelerde Mobbing

26 Haziran 2014 tarihli Hürriyet Gazetesi'ndeki "Adliye personelinin mobbing anketinde çarpıcı sonuç" başlıklı haberinde,

"Çalıştığınız ortamda mobbinge (psikolojik tacize) maruz kaldınız mı?" sorusuna katılımcılarını yüzde 94'ünün "Evet" yanıtı verdiği,

"Mobbinge karşı ne tepki verdiniz ?" sorusuna ise yüzde 75'i (823), "Bir şey yapmadım" yanıtı verdiği belirtilmiş olup,

Buradan da anlaşılacağı üzere, diğer kurum ve işyerlerinde olduğu gibi adliyelerde de mobbinge rastlanmaktadır. Ne yazık ki bu mobbingler karşısında çaresizlik iklimi hâkim olmaktadır. Zira hakkını aramaya kalkan mobbing mağduru, başına daha büyük dertler açılacağını düşünüyor. Adliyelerdeki mobbing mağdurları sadece personel değil, hâkim ve savcılar da olabilmektedir ve bu durumla sık karşılaşmaktadır. Örneğin yargı egemenleri ile aynı felsefi düşünce yapısına sahip olmayan pek çok yargı mensubunun bir gecede tayininin geçici yetki ile çıkartıldığına tanıklık etmekteyiz. Bu türden istenmeyen tayinler için bulunan formül "hizmet gereği" gerekçesi olabilmektedir. Yargı erki içindeki atamaların "hizmet gereği" diye iki kelimele oluşan formüle sığdırılmasının bir mobbing aracı olmasının yanında, yargıç güvencesi ve dolayısıyla bağımsızlığına aykırı olduğunu söylemeye gerek bile yoktur. Dolayısıyla "hizmet gereği kavramı", hukuk sözlüğünde ve özellikle de hukuk hayatında kendisine yer bulmaması ve ihtiyaç duyulmaması gereken esnek/esnetilen bir kavramdır. Çünkü "hizmet gereği" kavramı, en çok da hukukun etrafından dolanılan/dolanılmak istenilen zamanlarda mobbingciler için sözde kurtarıcı olarak kullanılan ve başkaca da bir işe yaramayan hukukla bağdaşmaz bir kavramdır. Dönemselliğin rüzgârlarının içerik yelkenlerini dolduracağından kuşku duyulmayan "hizmet gereği atama" kavramı, keyfiliğe kılıf olmaktan öte gidemez ve hukuk devleti anlayışına yürütmenin attığı bir çalım olduğu gibi, en büyük mobbing aracıdır.

Yargı mensuplarının ma-

ruz kaldığı mobbingler bununla da sınırlı değildir. Yargı erki içinde bir tür kast sistemi yaratan yargıç ve savcılarının sınıflara ayrılması uygulaması, yürütme erkinin her türlü etkisine açık olan ve aynı zamanda objektif ölçütler içermeyen teftiş raporlarının birçok özlük unsuruna dayanak oluşturması, yargıç ve savcılara istinaf mahkemelerince ve Yargıtay'ca verilen notlar, adliye personeline bile uygulanmayan amir sicili uygulanmasının başsavcı tarafından savcılar üzerinde uygulanması, mevzuatta yer olmamasına rağmen, yargıç ve savcılarının tatil günlerinde, bilimsel bildiri sunacakları ya da konuşma yapacakları bilimsel sempozyumlara katılmak için izin istemek zorunda bırakılmaları, yine dernek mensubu yargıç ve savcılarının, dernek faaliyeti kapsamında basın açıklaması, röportaj vb. etkinliklerde bulunmaları için izin istemek zorunda bırakılmaları ve derneğin felsefi düşüncesine, yargı egemenleri ile farklı düşünüp düşünmediklerine göre izin keyfiliğinin olması, yargıç ve savcı yardımcılarının yönelik arşiv araştırması uygulaması gibi pratikler birer mobbing aracı konumundadır.

2802 sayılı Yargıç ve savcılar Yasası'nın ek birinci maddesinde, yargıç ve savcı adaylığına atanacaklar ile yargıçlık ve savcılık mesleğine kabul edilecekler ve yargıç ve savcı sınıfı dışında kalan adli ve idari yargıda çalıştırılacak tüm personel hakkında 26.10.1994 tarihli ve 4045 sayılı Kanunun 1'inci maddesine göre arşiv araştırması yapılacağı düzenlenmiş olup, bu düzenlemeye dayanılarak Adalet Bakanlığı tarafından yargıç ve savcı adayları ile ilgili olarak arşiv araştırması yaptırması, üstelik bunu

kolluğa yaptırması ve kolluğunda bu arşiv araştırmasını uygulama- da "güvenlik soruşturması" şekil ve içeriğinde yapması, bırakın hukuk devleti, yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine aykırılığını, insan haklarına aykırı, totaliter rejim uygulamalarını çağrıştıran, yargıç ve savcılar ötekileştirerek ayrımcı işlemlere tabi tutan yürütme organı tasarruflarıdır. Bu fişleme türü yönetsel tasarruf ile yargıç ve savcılar fişlenmek suretiyle edilgen hale getirilip, bağımsızlıkları hiçe sayılmaktadır. Bir bütün halinde baktığımızda bu fişleme/arşiv araştırması olgusu, aynı zamanda yargı egemenleri ve yürütme erki elinde çok etkili bir mobbing aracıdır.

HSYK'nın bazı üyelerinin ve personelinin "alkol kullanıyor ve tayt giyiyor" diye fişlemesi ve bu temelde geliştirilen çeşitli mobbinglere/psikolojik teröre maruz bırakılması sonucu, 23 Ağustos 2013 tarihinde hâkim adayı Didem Yaylalı'nın intihar etmiş olması, yargı tarihinin üzerinde en çok konuşulan mobbing vakalarından birisidir. Bu vaka aslında bir mobbing cinayetidir ve sorumluların cinayete yargılanmaları gerekirdi. Zamanaşımına uğramadığı için halen de yargılanabilirler. Geç kalınmış sayılmaz.

Ne yazık ki yargı dünyasındaki mobbing vakaları bununla sınırlı kalmamıştır. Meslekte en iyiler arasında olduğundan hiç kimsenin kuşku duymadığı, çok başarılı olan, ama yargı egemenleri ile farklı düşündüğü ve bazı haksızlıklara seslerini yükselttikleri için birçok yargıç ve savcı sudan bahanelerle ya sürgün edilmiş ya da sicilleri bozularak çeşitli özlük haklarından mahrum bırakılmışlardır.

Bu satırların yazarı olarak başıma gelen birkaç mobbing vakasını alt alta sıralayacak olur sam;

FETÖ aleyhine yazdığım yazılar dolayısıyla 2010 ve 2011 yıllarında HSYK'da FETÖ'nün etkin olduğu dönemde FETÖ'cü hâkim-savcılar tarafından, telefonum, örgüt üyeliği suçlamasıyla hukuksuz bir şekilde dinlenildi.

Yine aynı dönemde; Sağda solda siyasal konuşmalar yapmaktan, DHKP-C sempatanı olmaktan, alevicilik yapmaktan (Böyle bir durumun nasıl olup da soruşturma konusu olduğunu ve böyle bir hukuksuzluğa nasıl cüret edildiğini hala anlayabilmiş değilim) soruşturma geçirdim.

Peki, günümüzde durum nasıldır diye soracak olursak, hiçbir şeyin değişmediğini rahatlıkla söyleyebilirim. Başka bir deyişle diğer bütün kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi, yargı erki içindeki mobbinglerin de hala devam ettiği net bir şekilde söylenebilir. Bunun en yakın ve en acı örneği 10 Ocak günü, Adana'da, sosyal medya hesabında mobbinge maruz kaldığına ilişkin paylaşımda bulunarak, hayatla bağını koparmak istediğini yazan Cumhuriyet savcısı aday Mithat Can Yalman'ın, bu paylaşımından yaklaşık 4 saat sonra bir otel odasında tabanca ile başına ateş etmek suretiyle intihar etmesi olayıdır. Değerli Cumhuriyet savcısı adayının sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımından da anlaşılacağı üzere, kendisine karşı yapılan mobbing dolayısıyla herhangi bir adım atılacağını dahi düşünmediğini ifade ederek, hiçbir umudu kalmadığını söylemesi karşısında, mobbingin ile mücadelenin öne-

mini bir kez daha dile getirmemiz bizim için bir görev olmuştur. Başına gelen onca kötülüğe rağmen intihar notunda "... Bu kişilerin böyle olması tüm yargı mensuplarımızın böyle olduğu anlamına gelmiyor inanın o kadar çok sayıda kaliteli ve yetkin hukukçu tanıdım ki sayılarını tarif edemem." demesi, onun yüce gönüllülüğünü göstermektedir.

Bu vesile ile değerli meslektaşlarım Didem Yaylalı ve Mithat Can Yalman'ı sonsuz bir sevgi, saygı ve özlemle anıyorum.

Didem Yaylalı
(22 Ağustos 2013)

Mithat Can Yalman
(10 Ocak 2025)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İstedığımız Zaman Uygulayacağımız Bir Metin Değildir

Leyla Alkan Uçurum/ E .Hakim

Bugün itibarıyla 47 üyesi bulunan Avrupa İnsan Hakları Konseyine Türkiye 1949 yılında katılmış ve insan haklarının ve özgürlüklerinin korunmasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 4 Kasım 1950'de tüm üye devletlerin dışişleri bakanları tarafından imzalanarak, 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anayasa Mahkemesinde yapılan yemin töreninde konuşan Mahkeme Başkanı Zühtü Arslan, Anayasa'nın 138. maddesine göre hak ve özgürlüklerin korunmasının demokrasinin en önemli unsurlarından biri olduğunu, Anayasa Mahkemesinin kararları gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlara da uyulmasının zorunlu olduğunu, hiçbir organ, makam, merci ve kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceğini ve genelge gönderemeyeceğini açıkça söylemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna üye olan ve insan hakları ve özgürlüklerinin korunması ile ilgili sözleşmede imzası bulunan Türkiye Cumhuriyeti'nin, bu sözleşmeden ayrılmadan AİHM'nin verdiği kararları tanımama ve uygulamama hakkı yoktur. Beşikten mezara kadar, doğduğumuz andan itibaren yaşamın her anında iç içe olduğumuz hukuk

ya vardır ya da yoktur. Hukuk, bir dolaba veya rafa bırakılıp ihtiyaç olduğunda bulunduğu yerden alıp kullanacağınız bir nesne değildir. Demokratik, laik, hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir sosyal devletin temel taşlarından olan hukuk vardır ve toplum düzeninin sağlanması bakımından hukukun varlığı zorunludur.

Ülkede 2002 yılından sonra sarayları olmasına rağmen adalet olmadığı, bağımsız olmayan yargının AKP'nin iktidar olduğu sürede tarafsızlığını da yitirdiği için, ülkede hukuk bittiği ve iktidar partisine mensup Cumhurbaşkanı'nın "Ben mahkeme kararlarına saygı göstermeyen AİHM'nin kararlarına da uymuyorum." diyebildiği görülmektedir. Adaletin bağımsız olmadığı gibi tarafsızlığını da kaybettiği, yargının güven ve itibarını kaybederek yerlerde süründüğü ülkede; yaşanan haksız ve yasal gerekçelere dayanmayan tutuklamalar, çok uzun süre tutuklu kalan ve kendisine suç isnat edilen şahıslarla ilgili açılmayan davalar, gerekçesiz kararlar ve uyulmayan Anayasa Mahkemesi kararları yüzünden yargı her gün biraz daha yara almakta, değerini ve güvenilirliğini kaybetmektedir. Bu durum, ülke insanına olduğu gibi Türk yargısına da büyük zarar vermektedir.

Bütün yetkilerin bir kişi tarafından kullanıldığı bu

yönetim modelinde, devletin başı olan Cumhurbaşkanı AİHM veya Anayasa Mahkemesi kararlarına uymama veya uygulamama konusunda bir ayrıcalık tanınmamıştır. Hukuk sadece sizi ilgilendirdiği zaman değil, her zaman vardır ve var olmalıdır.

Adaletin olmadığı, hukuka gereken saygının gösterilmediği, mahkeme kararlarının uygulanmadığı bir yerde yargı reformu ve yargı ile ilgili düzenleme yapılması da mümkün değildir. Kaldı ki; Anayasaya uymayan birinin Anayasada değişiklik yapmak istemesi de samimi ve inandırıcı değildir.

Adalet düzeninin kurulması ve Türk yargısının dışarıda ve ülke içerisinde saygınlık kazanması için tüm uygulamaların Anayasa ve yasalara uygun olması, mahkeme kararlarına saygı gösterilerek uyulması, yargının bağımsız ve tarafsız olması; hiç kimsenin — buna Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanı da dahil — mahkemelere talimat vermemesi, istekte bulunmaması, kısaca yargının üzerinden ellerini çekmesi gerekir. Diğer taraftan; iyi ve erdemli olduğu kadar doğru, dürüst, vicdan sahibi, hür iradesiyle korkmadan, cesaretle karar verebilen ve verdiği kararın arkasında durabilen, bilgili, çalışkan ve başarılı hukukçuların göreve getirilmeleri gerekir.

Yolsuzlukla Mücadele ve Çözüm Yolları

Kudret Ulusoy / E. Başmüfettiş ve Denetde Eski Genel Sekreteri

Yolsuzlukla mücadelede başarılı olmak için önce, yolsuzluğun tanımını, nedenlerini, boyutlarını, topluma ve bireye etkilerini, sonuçlarını ortaya koyarak çözüm önerileri getirmek ve sonuç alana kadar da toplumun tüm kesimleriyle birlikte sonuç alıncaya kadar topyekûn bu mücadeleye devam etmek gerekmektedir.

Yolsuzluğun Tanımı

-Yolsuzluk; Bir görev ve yetkinin, hukuk kurallarına aykırı olarak kötüye kullanması suretiyle, suiistimal yapmak, menfaat ya da çıkar sağlamak şeklinde tanımlanabilir.

-Hukukçular yolsuzluğu; Bir

kamu görevlisinin konumundan yararlanarak kendisine veya başkalarına çıkar ve menfaatlere sağlaması şeklinde tanımlamaktadır.

-Dünya Bankası ise, Yolsuzluğu; Kamu yetkisinin, özel çıkarlar için kötüye kullanılması şeklinde tanımlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında sadece kamudaki yolsuzluklar akla gelmektedir. Oysa ülkemizin karşı karşıya kaldığı yolsuzlukların içinde özel sektörde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle, Bankalar, finans kuruluşları ve sermaye piyasasında; spekülasyon, manipülasyon, içerden bilgi sızdırmalar gibi usulsüzlüklerde yolsuzluğa neden olmaktadır.

Ayrıca yolsuzluk maddi olacağı gibi manevi yolsuzluklarda bulunmaktadır. Halkın inancını sasmimi ve saf duygularını kötüye kullanarak, takiyye yaparak çıkar sağlanması manevi yolsuzluklardır. Bu yolsuzluğu yapanlar daha çok çeşitli cemaat ve tarikatlarda bulunan belli kişilerdir.

Yolsuzluğun Başlıca Nedenleri

- Gelir dağılımındaki adaletsizlik,
- Zengin-fakir arasındaki aşırı uçurum,
- İşsizlik,
- Yüksek enflasyon,
- Hızlı nüfus artışı,
- Sosyal güvencenin olmaması,
- Kamu kaynaklarının kesin tes-

pitinin yapılmaması ve kayıt altına alınmaması,
 -Kamu kaynaklarındaki plansızlık, denetimsizlik, kamu harcamalarındaki aşırı artış,
 -Yüksek faiz, Ekonominin büyük ölçüde devlet kontrolünde yürütülmesi,
 -Kamu ihalelerinin yüksek olduğu kurumların etkin yönetilmemesi ve denetlenmemesi,
 -Aşırı borçlanma politikası, ekonomide üretim, yatırım ve istihdama yönelik politikalar yerine ranta dönük politikalar izlenmesi,
 -Kamunun yeteri kadar şeffaf olmaması, ekonomi ile politikanın iç içe girmesi,
 -Politikanın; ülkeye hizmet için değil zenginleşmede araç olarak görülmesi,
 -Yıllardır uygulanan desteklemedeki popülist politikalar,
 -Ülkenin koalisyonlarla yönetilmeye başlandığı dönemlerden bu yana; kamu kaynaklarının ve kamu bankalarının, politikacıların yakınlarına görev verilmesinde, kredilerin ihtisas dışı kredilerle seçmenlere sübvansiyon ve kendi partilerine para dağıtılması amacıyla ve düşüncesiyle kullanılması ve paylaşılması,
 -Kamu bankalarının iyi yönetilmemesi ve etkin denetlenmemesi,
 -Kamuda kıdemli, liyakatli ve kariyerli kişilerin üst düzey görevlere getirilmemesi, bilgisiz, beceriksiz, kapasitesiz ve tecrübesiz kişilerin sırf yandaş olmaları nedeniyle üst düzey görevlere getirilmesi,
 -Denetim elemanlarının ve denetim organlarının pasifize edilerek zaafa uğratılması, düzenlenen raporların sümen altı edilmesi yada bekletilerek zamanlaşımına uğratılması,
 -Denetim ve denetim elemanlarının sorunlarının yıllarca çözül-

memesi tam tersine ekonomik ve sosyal haklarının her geçen gün biraz daha erozyona uğratılması,
 -2531, 3628, 3071, 4518, 4208, 4422, 4483, 1918 ve 237 Sayılı Kanunlarla, bu tür diğer kanunların etkin bir şekilde uygulanmaması,
 -Ağır işleyen ve geciken, yeteri kadar araç, gereç ve bilgi donanımı ile maddi kaynağı olmayan yargı sistemi,
 -Kamu kurum ve kuruluşları arasında yeteri kadar koordinasyon, işbirliği ile bilgi ve belge akışı olmaması ve bu konuda araştırmacılara da açık bir arşiv oluşturulmaması,
 -Mal ve hizmet üretimindeki kapasite yetersizliği, aşırı talep dengesi, ekonominin saydam olmaması, hesap verme sorumluluğunun bulunmaması ve keyfi davranışları ile kayırmalar,
 -Yolsuzluğun yaygın olmasının getirdiği meşruiyet ve ahlaki bozulmanın yolsuzluğu daha da artırarak doğal hale getirmesi, bir yerde kuralsızlığın kural olması,
 -Sivil Toplum örgütlerinin ve yurttaşların kamudan hesap sorabilme yeteneğine, imkanına ve gücüne sahip olmaması ve bu yönde hukuki düzenlemeler yapılmaması,
 -İşlenen suçlarla verilen cezalar arasındaki dengesizlik, hafif para yada hapis cezasının caydırıcı olması yerine neredeyse teşvik edici olması,
 -Yolsuzluk durumunda yakalanma olasılığının azlığı yada yakalandığı takdirde verilen cezanın ağırlığı yada hafifliği,
 -Aşırı bürokrasi ve kırtasiyeciliğin işleri uzatması ve yolsuzluğa zemin hazırlaması,
 -Kamu personeli maaş politikası ile personelin performansının

herhangi bağlantısının olmaması,
 -Kamuda çalışanların maaşlarının özel sektöre göre düşük kalması, motivasyonu olumsuz etkilemesi ve kişinin kurumu ile bütünleşmesini zayıflatması,
 -Sorunların hukuki yoldan ve yasal yollarla çözülmemesi sonucu, yasa dışı yollara ve güçlere başvurulması,
 -Sağlıksız ve hızlı kentleşmenin yarattığı ranttan kaynaklanan çeteleşme,
 -Devlet Muhasebe sisteminin karmaşıklığı, devletin gelir ve giderine ilişkin hesapların yer aldığı bütçeдеki kalemlerin fazlalığı ve anlaşılır olmaması,

Yolsuzluğun Çeşitleri

-Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, sahtecilik, dolandırıcılık, ihaleye fesat karıştırmak, nüfus ticareti, usulsüz atama ve tayin, haksız kazanç, haksız rekabet, kaçakçılık, kayırmacılık, batık kredi, kayıt dışı para, uluslararası şirketler tarafından komisyon adı altında ödenen komisyonlar, hukuk dışı bağışlar, spekülasyon, maniplasyon, vs.
 -Yolsuzluğun bir çeşidi ve en önemlisi olan rüşvet; Bir kamu görevlisinin konumunu kötüye kullanarak, yapması gereken bir işi yapmamak ya da yapmaması gereken bir işi yapmak için kendisine yada başkalarına para, hediye veya başka bir ad altında menfaat sağlamasıdır, en az iki yada daha çok kişi vardır.
 -Dini duyguları kullanarak alınan bağışlar, toplanan paralar.

Yolsuzluk Yöntemleri

Yolsuzluklar; Önceleri daha çok muhasebe hileleri, vergi kaçırma; yani karı düşük gösterme sistemine dayanırdı, daha doğrusu faturasız yada düşük faturalı satış yapıp, naylon fatura

yada şişik faturalarla malzeme ve yatırım malı satın alarak şirket giderlerini daha fazla gösterip, şirketi zararda göstererek vergi kaçırma yoluna gidilirdi. Fakat bu yol karlı değilse, bu kez şirket karda gösterilerek kredi çekilir ve bu krediler batırılırdı. Şirket ve bankaların denetimi de, vergi kaçırılıp kaçırılmadığı esasına dayanır, eğer vergi kaçırılmıyorsa ve maliye ile bir sorun yoksa, bilançolar ile gelir gider tablolarındaki rakamların gerçek olup olmadığı yönünde detaya inilmezdi. Bu durumda bilanço ve gelir gider tablolarındaki rakamların bir önemi yoktu. Oysa, günümüzde şirket ve bankaların halka açılması ve hisse senetlerinin borsalarda işlem görmeye başlaması nedeniyle, yapılan yolsuzlukların tamamına yakını bilançolarda yapılan muhasebe hilelerine dayanmaktadır. Gerçekte zararda olan şirketler karda gösterilerek bir miktar vergi ödenmesine katlanmakla beraber, olmayan kardan üst düzey yöneticilere prim ve pay verilir bu arada, mevduat sahipleri, yatırımcılar ve kredi veren kuruluşlar aldatılarak dolandırılır. Denetim şirketleri de kendi çıkarları doğrultusunda bu hilelere alet olmaktadır. Ayrıca, yurt içinde ve yurt dışında paravan yada tabela şirketleri kurulur, alınan krediler bu şirketlere aktarılır, aktarılan krediler birkaç paravan şirket arasında dolaştıktan sonra, yurtdışındaki banka hesaplarına aktarılır oradan da yurtiçi hesaplara havale edilir. Diğer bir yöntemde, yurt dışında konserler düzenlenir on binlerce davetiye satılmış gibi gösterilerek, kaçırılan para aklanır ve tekrar yurt içine getirilir. Hayali ihracat, usulsüz teşvikler, gereksiz açılan kamu ihaleleri, bu ihalelerde birim fiyatlar ye-

rine, özel ve lüks imalatlar üzerinden hazırlanan keşifler, ihale alındıktan sonra sürekli keşif artışları yapılır, hak edişlerde 90 kamyon nakliye yerine 900 kamyon, 10 km nakliyenin 100 km üzerinden ücretlendirme yapılır. Torak zemin kaya zemin gösterilir. Kamu kurumlarının yurt içi yada yurt dışındaki bankalarda düşük faizli vadeli yada vadesiz mevduatı bulunmasına rağmen, kurumun finansmanı ve ödemeleri için menfaat karşılığı bankalardan yüksek faizli krediler çekilmesi. Bürokratların kurumları ile bağlantılı olarak kurdukları vakıf, biriktirme sandıkları yada fonlarda yönetime gelmek suretiyle, çalıştıkları kurumlarla yada diğer özel ve kamu kuruluşlarıyla ticari ilişkilere girmeleri. Daha bunlar gibi birçok yöntemlerle yolsuzluk yapılmaktadır.

Yolsuzluğun Toplum ve Birey Üzerindeki Etkileri

-Yolsuzluk ülkede yoksulluğa, açlığa ve sefalete yol açmıştır. Sosyal adalet temelden sarsılmıştır. Ekonomide haksız rekabete yol açmıştır. -Milli gelirin daha az kişinin elinde toplanmasına, zenginin daha zengin, fakirin daha fakir olmasına ve adeta orta sınıfın yok olmasına neden olmuştur. -İşsizlik, pahalılık ve suçluluk oranında önemli artışlar olmuştur. -Ulusal bağımsızlığımız ve üniter devlet yapımızı tehdit ve tehlike altında bırakılmış ve demokratik rejime güven sarsılmıştır. Demokratik kurumlara ve hukuk sistemine karşı inançsızlık ve güvensizlik meydana gelmiştir. -Devletin vatandaş, Vatandaşın devlete ve ayrıca vatandaşın birbirine güveni kaybolmuştur. -Ayrıca yabancı devletlerin ve uluslar arası kurum ve kuruluş-

ların ülkemize güveni kalmamıştır.

-Yabancı sermaye ülkemizden kaçmış ve dış yatırımlar bir daha gelmemiştir.

-Toplumun sağlığı bozulmuş, halk bireysel kimlik bunalımına girmiştir. İntiharlar artmış, bireysel saldırılar, kap-kaçlar artmıştır.

-Halkın psikolojik ve fiziksel rahatsızlıkları artmış, ahlaki değerler erozyona uğramıştır.

-Siyaset ve siyasetçiye güven sarsılmış, halk siyasetten soğumuş, toplum yeni siyaset ve siyasetçi arayışlarına girmiştir. Geçmiş yıllarda hayali ihracat ve yolsuzluk komisyonlarında yer alanların, meclis dışında kalması siyasete olan güveni derinden sarsmıştır.

-Yine yapılan başka bir araştırmaya göre yabancı ülkelere yerleşmek isteyen vatandaşlarımızın oranı %46'ya, umudunu kesenlerin oranı da %29.6'ya yükselmiştir.

-Yabancı kurum ve kuruluşlar iç işlerimize karışır hale gelmiş, neredeyse bürokrasideki atamalara müdahale eder duruma gelmiştir. (Kamu bankaları, Telekom gibi üst kurul atamalarında sıkıntılar)

Yolsuzluklarla Mücadelede Çözüm Önerileri

-Öncelikle yasama, yürütme ve yargı arasındaki hassas dengeyi koruyacak, birbirlerinin görev ve yetki alanlarına müdahale etmeyecek şekilde Anayasal ve Yasal düzenlemeler yapılmalıdır. (Yüksek yargı organı başkanlarının konuşmaları)

-TBMM'nin meclis araştırması, meclis soruşturması ve gensoru gibi denetim mekanizmalarının her türlü etki ve baskıdan uzak amacına uygun işletilmesi ve bu komisyonlarda yer alan millet-

vekilleri güvenceye kavuşturulmalıdır.

-Toplumun eğitim, sağlık, barınma ve diğer konularda sosyal güvencesi sağlanarak, halkın gelecek korkusu ve endişesi giderilmelidir.

-Halka, daha sonra yabancı ülkelere ve u.a. kurum ve kuruluşlara güven verilmeli, bir yerde Osmanlının son dönemindeki görüntü yerine, Mustafa Kemal Türkiye'sinin ilk yıllarındaki dürüst ve temiz bir Türkiye görüntüsü verilmelidir.

-Ülkenin bu günkü görüntüsünden vatandaşından yönetenlere kadar herkesin sorumlu olduğu, üzerine düşenleri yapmadığı bilincinden hareketle, yolsuzluklarla mücadele tüm toplum tarafından top yekun yapılmalıdır.

-Bundan böyle idari, cezai ve mali aflarla bu mücadele kesintiye uğratılmamalıdır. (afla çıkanlar, çek, senet, disiplin affı teşvik edicidir.)

-Devlet tuttuğundan vergi alma

yerine vergi oranları düşürülerek vergi tabana yayılmalı ve Devlet tutamadığından da vergi almalı. Kapsamlı bir vergi reformuna gidilmelidir.

-Eleştiriler olumlu ve yapıcı olmalı eleştirenler çözüm yolu da önermelidir.

-Tüm çözümü devletten beklemeye yerine, herkes üzerine düşeni yapmalı, kişisel menfaat yerine toplumsal menfaat bilinci oluşturulmalıdır. Bu konuda ilk öğretimden yüksek öğretime kadar herkese gerekli eğitim verilmelidir.

-Yolsuzlukla mücadele siyasi bir linç aracı olarak görülmemelidir. Çünkü; burada en büyük yarayı; birbirlerini yolsuzlukla suçlayan, ancak bunu kanıtlayamayan yada gereğini yapmayarak birbirlerini aklayan siyaset ve siyasetçiler almaktadır.

-Yolsuzlukla mücadelede siyasi partiler, kurum ve kuruluşlar daha doğrusu tüzel kişilikler hedef alınmamalı, yolsuzluğu

yapan suç işleyen kişilerin üzerine gidilmelidir. Zira; Kurumlar demokrasinin ve rejimin temel organlarıdır. Bunları yıktığınız zaman tekrar inşa edemezsiniz, o zaman toplum hukuk dışı çareler ve başka arayışlar içerisine girer ki (mafya, dikta gibi demokrasi dışı) telafisi mümkün olmayan yollara gidilir ülke yıllarca geriye gider.

-Gerek ulusal gerekse evrensel hukuku kuralları daha doğrusu yasalar tam olarak ve herkese tavizsiz eşit, adaletli ve dengeli bir şekilde uygulanmalıdır. (1 kg kıyma çalana 6 yıl, Bankaları hortumlayanlar 6 ay hapis yatmakta)

-Yönetime, hukuk kurallarını tam olarak uygulayacak nitelikli, bilgili kişilikli ve cesur kişiler getirilmelidir.

-Üst düzey görevlere getirilenlerin herhangi bir suiistimale karşı karışmadıkları, haklarında herhangi bir soruşturma yapılmadığı ve cezalandırılıp ce-

zalandırılmadıklarına bakılarak (aklananlar hariç)) ona göre görev verilmelidir. Liyakat ve kıdem esası kesinlikle esas alınmalı ve etik sözleşmesi getirilmelidir.

-Öncelikle eşit işe eşit ücret ilkesinden hareketle, görev yetki sorumluluk ve üstlenilen riskler göz önüne alınarak, tüm çalışanların gelir dağılımındaki adalet sağlanmalı, daha sonra, üst düzey kamu görevlilerinin ücretleri özel sektördeki uygun hale getirilmeli ve böylece kamudaki ücret adaletsizliği giderilmelidir.

-Ekonomi ile politikanın ilgisi makro düzeyde olmalı, ilişkileri asgari düzeye indirilmelidir. Yatırımlar ülkenin ihtiyacına ekonomik kurallara göre yapılmalı, siyasi tercihlere göre yapılmamalıdır. (Havaalanları, tesisler, ulaşım, cevhere vs. göre)

-Yeni idari yapılanmada yer alan ve denetim dışı kalan ayrıca, ücretleri de kendileri tarafından astronomik bir şekilde tespit

edilen üst kurullar ya kaldırılmalı yada sıkı denetim getirilerek, bütçe yasası içine alınmalıdırlar. -Kamu ihalelerinin her aşaması açık ve şeffaf olmalı, işi geciktiren, devir eden ve suiistimali tespit edilenlere bir daha kamuda kesinlikle ihale verilmemelidir. Ayrıca mesleki sivil toplum örgütü temsilcilerinin de yer aldığı bağımsız bir komisyonca, ihale komisyonları ve diğer üst kurullar denetlenmelidir.

-Yargı üzerinde önemli etkisi ve katkısı olan Bilirkişilik müessesesi yeniden ele alınmalı bir yasası çıkarılmalı, sıkı takip ve denetim altına alınmalıdır.

-Yargıda yeni bir reforma gidilerek, yürütmenin etkisinden ve baskısından kurtarılmalı, HS-YK'nun yapısı değiştirilmeli, ilgili Bakan ve Müsteşar bu kurulda yer almamalı, hakim ve savcılarının atama, yer değiştirme ve ücret gibi özlük işlemleri tam bağımsız ve özerk bu kurulca

yürütülmelidir. Hâkim ve savcılarının yetkilerinin kısılması, görev alanlarının daraltılması yerine artırılmalıdır. (4483, kamu bankaları, üst düzey yöneticiler, doğrudan müdahale)

-Sadece İdarede değil polis, C. Savcısı ve mahkemelerde kesinlikle ihtisaslaşmaya ve uzmanlaşmaya gidilmelidir. Çünkü yeterli bilgi, belge, tecrübeye sahip olunmadığı ve yolsuzluklar kavramada, teşhis etmede, yol ve yöntem belirlemede yetersiz kalındığı için kısa sürede sonuç alınamamakta, başlanan operasyon ve yargılamalar yarım ve sonuçsuz kalmakta, adalet gecikmekte, zaman aşımına uğratmakta dolayısıyla adalet adaletsiz yaratmaktadır.

-Yolsuzluk, rüşvet, kara para ve diğer yasa dışı yollarla sağlanan paralarla ilgili davalara, bu konuda ihtisaslaşan mahkemeler bakmalı ve bu mahkemelerdeki hâkim ve savcılarının emrine eko-

nomi, mali ve uluslar arası hukuk alanında yetişmiş deneyimli kolluk güçleri verilmelidir.

-Bankacılık sırrı eski önemini kaybettiğinden ve bu sır kara para aklamada ve kaçakçılıkta kullanıldığından, ilgili ve yetkili kişilere bu sır kaldırılmalıdır. Parasal görevlerde bulunan kişiler uzun süre aynı yerde görev yapmamalı, gerekli şartlar hazırlanarak belirli sürelerle rotasyon yapılmalıdır.

-Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon, iletişim, bilgi ve belge akışı sağlanmalı, arşiv oluşturulmalı özellikle, Adli, Emniyet, Jandarma ve Teftiş Kurulları arasında doğrudan işbirliği kurulmalıdır.

-Yapılan soruşturmalar hazırlık aşaması dışında açık ve şeffaf olmalı sonuçları kamu oyuna açıklanmalı ve bu mücadele hukuk içinde kalınarak yapılmalı, tanıkların kimlikleri kesinlikle gizlenmeli, özellikle kamuda suça ilişkin ilgili ve yetkili makamlara bilgi ve belge verenler hakkında bir işlem yapılmamalıdır. Yargının hızlanması için delil toplamanın önündeki her türlü engeller kaldırılarak, soruşturma süreci hızlandırılmalıdır.

-Tüm Teftiş Kurulları tek çatı altında birleştirilerek aynı HSYK olduğu gibi bağımsız bir kurul oluşturularak TBMM'ne, Cumhurbaşkanına yada Başbakanı bağlanmalıdır. Böylece denetim sistemi ve denetim elemanları her türlü etki ve baskıdan kurtararak kurumsal ve bireysel bağımsızlık getirilmelidir.

-Bu kurula bağlı bir suç ihbar merkezi oluşturularak, tüm ihbarlar bu merkezde toplanmalı, buradan denetim elemanlarına dağıtılmalı, düzenlenen raporlarda suçun çeşidine göre,

ya doğrudan denetim elemanı tarafından, yada buradan ilgili makamlara yani yargıya intikal ettirilmelidir. Suç ve suçlu veri tabanı oluşturularak sürekli izlenmeli ilgili ve yetkili kişilerin araştırmasına da açılmalıdır.

-Yolsuzlukla mücadele eden basın ve medya kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlar teşvik edilmeli, desteklenmeli ödüllendirilmelidir.

-Mal Bildirimleri her yıl alınmalı, açık ve şeffaf olmalı, ilgili ve yetkili kişi ve kuruluşların rahatça bu bilgilere ulaşmaları sağlanmalıdır.

-Yolsuzluklarla haksız kazanç sağlayanların mal varlıklarına kesinlikle el konulmalı, bunlar sürekli izlenmeli, ayrıca kredi batıranlara bir daha bankalarda üst düzey görev verilmemelidir. Başında bulunduğu kurumu zarar ettiren yöneticiler alınmalı, başarılı olanlar maddi açıdan da ödüllendirilmelidir.

-Kamu görevlilerinde olduğu gibi, Bakan, milletvekili ve Belediye Başkanı seçilenlere ticaret yasaklanmalı, mevcut işleri kayyuma devir edilmeli, iş takipçiliğine kesinlikle son verilmelidir. Ancak ücretleri de bulundukları konuma göre artırılmalıdır. Ayrıca siyasi partiler ve siyasetçilerin seçim harcamaları, alınan bağışlar açık ve denetlenebilir hale getirilmelidir.

-Kamu ve yerel yönetimler özel sektörün yapacağı ticari işlemleri yapmamalı, ancak devletin de, özel sektörü sürekli takip ederek çok sıkı bir şekilde dene-

tim altına almalıdır. Çünkü; özel sektör de, ülke ekonomisini ve dolayısıyla toplumu doğrudan etkilemektedir. (Vakıf, Sandık, Fon, Market, Mağaza vs.)

-Yerel Yönetimlerde yeniden yapılanmaya gidilerek, hazine garantili borçlanmaları önlenmeli, özellikle Belediyelerde, yolsuzluk kaynakları haline gelen sandık, fon, şirket, vakıf gibi kuruluşlar kesinlikle kapatılmalı, yada mahalli sivil toplum kuruluş temsilcilerinin de yer aldığı ve sürekli değişen üyelerden oluşan bağımsız komisyonlarca sıkı denetim altına alınmalıdır.

-Belediyelerin nüfusları esas alınarak oluşturulacak genel bir bütçe ile Yerel Yönetimler Genel Bütçesi oluşturulmalıdır. Bu bütçeler, Belediye, Valilik, Özel İdareler ve diğer Meslek Oda temsilcilerinden oluşan komisyonlarca idare edilmelidir.

-2531, 3628, 237, 3071, 4518, 4208, 4422, 4483, 1918 Sayılı Yasalara işlerlik kazandırılmalı, eksik, yanlış yönleri günün şartlarına göre değiştirilmelidir.

-Denetimin ve Yargının önündeki en önemli engellerden birisi olan 4483 sayılı yasa kaldırılmalı.

-Kamu muhasebe sistemi; açık, net, anlaşılır ve her isteyen kolayca ulaşabileceği hale getirilmelidir. Bütçe dışı fon, vakıf, sandık gibi tüm kuruluş bütçeleri genel bütçe içine alınmalı ve bu bütçeler ışığında yatırımlar da ona göre planlanmalıdır.

Kamu ve yerel yönetimler özel sektörün yapacağı ticari işlemleri yapmamalı, ancak devletin de, özel sektörü sürekli takip ederek çok sıkı bir şekilde denetim altına almalıdır.

Adli Dilbilim: Suçun İzini Sürmek Kelimelerle Mümkün mü?

Ateş İsmail Çalışır / Göttingen Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Bir adam, işlemediği bir cinayet yüzünden yıllarca hapiste kaldı. Peki, onu kurtaran ne oldu? Bir dilbilimcinin kelime analizi! Tek bir kelimenin bile mahkemede bir insanın kaderini değiştirebileceğini biliyor muydunuz? İşte, hukuk ve dilin kesiştiği noktada duran adli dilbilim, suçun izini sürmekte giderek daha büyük bir rol oynuyor.

Dil, Adaletin Anahtarı Olabilir mi?

Hukuk ve dil ayrılmaz bir bütündür. Kanun maddelerinin yorumu, mahkeme salonlarında söylenen her kelimenin anlamı ve polis sorgularında kullanılan ifadeler, bir davanın sonucunu belirleyebilir. Adli dilbilim, işte tam da burada devreye girerek yazılı ve sözlü metinleri inceler ve adaletin sağlanmasına katkıda bulunur. Bu disiplin, bir tehdit mektubunun yazarını tespit etmekten, sahte acil çağrıları ortaya çıkarmaya kadar pek çok alanda kullanılıyor. Örneğin, bir fidye notundaki kelime seçimleri, yazarın kimliği hakkında ipuçları verebilir. Ya da bir intihar mektubunun gerçekten kurban tarafından mı yazıldığı, yoksa bir cinayeti örtbas etmek için mi düzenlendiği dil analizleriyle ortaya çıkabilir.

Bir Davayı Çözen Kelimeler

Adli dilbilim tarihine baktığımızda, bu alanın suç araştırmalarında nasıl kullanıldığına dair çarpıcı örnekler görüyoruz. 1968’de İsveçli dilbilimci Jan Svartvik, Timothy John Evans’ın polis sorgusundaki ifadelerini analiz ederek, metindeki tutarsızlıkları ortaya çıkardı. Sonuç? Evans’ın polis tarafından manipüle edildiği ve suçsuz olduğu anlaşıldı.

Benzer şekilde, 1963’teki Miranda davası, sanıkların polis sorgularında haklarını anlayıp anlamadıkları konusunda büyük bir tartışma başlattı. Bu olayın ardından, polis sorgularında “Miranda Hakları” okunmaya başladı: “Sessiz kalma hakkı-

nız vardır...” cümlesi, Amerikan hukukunun temel taşlarından biri haline geldi.

Hangi Alanlarda Kullanılıyor?

Adli dilbilim sadece mahkeme salonlarında değil, günlük hayatımızın birçok noktasında karşımıza çıkıyor. İşte birkaç örnek:

Hukuki metinlerin dili: Kanunlar genellikle karmaşıktır. Dilbilimciler, hukuki ifadeleri sadeleştirerek vatandaşların daha iyi anlamasını sağlıyor.

Sorgulama ve ifadeler: Polis sorgularındaki kelime seçimleri, bir şüphelinin suçlu olup olmadığına dair ipuçları verebilir.

Sosyal medya ve tehdit analizleri: Paylaşılan mesajların gerçekten kime ait olduğunu belirlemek için dilbilimsel incelemeler yapılıyor.

Ses analizleri: Ses kayıtlarından bir kişinin kimliği belirlenebilir, aksan ve konuşma biçimi üzerinden kişinin coğrafi kökeni tespit edilebilir.

Dijital çağda yazılı ve sesli iletişim giderek artıyor. Mahkemelerde artık sadece fiziksel belgeler değil, sosyal medya mesajları, kısa mesajlar ve e-postalar da delil olarak sunuluyor. Yapay zeka destekli dil analizleri sayesinde, sahte belgeleri tespit etmek veya kimlik belirleme süreçlerini hızlandırmak mümkün hale geliyor.

Gelecekte, adli dilbilimin daha fazla dava çözmeye, haksız mahkûmiyetleri engellemeye ve suçluların tespit edilmesine yardımcı olması bekleniyor. Çünkü bazen, bir suçu çözmek için parmak izine değil, kelimelerin izine ihtiyaç vardır.

Sosyal Güvenlik Sisteminde Kız Çocukların Ölümden Kaynaklanan Aylık Hakları

Celal Çalış / Em. SGK İdari Başmüfettişi

Kız çocuklarının aylık hakları, eş olma durumları ile de yakından ilgilidir. Belirtilen statülerde yer alan düzenlemelerde, kız çocuk kavramı; evlenmemiş olan, evli olup boşanan ya da dul kalan kadınları da kapsamakta, yasal düzenlemelerin yürürlük tarihlerine göre, dul kalma ya da boşanma halinin gerçekleşme tarihi belirsiz olduğundan, aynı durumdaki kız çocuklar arasında ölüm/yetim aylığı uygulamasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

A- Sosyal Güvenlik Sisteminin Genel Yapısı

Anayasa'nın 60'ıncı maddesinde sosyal güvenlik hakkı; "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar." şeklinde düzenlenmiştir. Başlangıçtan beri sosyal güvenlik hakları, çalışma statülerine göre; memurlar, işçiler, bağımsız çalışanlar ve benzerleri, tarım kesimi çalışanları için olmak üzere, kamu görevlileri dışında Devlet'in parasal katkısı olmaksızın, bu çalışma statüleri kapsamında bulunan kişilerin karşıladığı prim ödemeleri ile finanse edilen, Devlet'in sadece bu statülere ait uygulayıcı kurumları, sosyal güvenlik hak ve ödevleri ile ilgili yasal düzenlemeleri yaptığı bir sistem içinde yürütölmüştür. Halen de böyledir.

Sosyal güvenlik hakkının temel anayasal hak olarak yer aldığı 1961 Anayasasından önce, 01.01.1950 tarihli 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile, kamudaki tüm emeklilik sandıkları kaldır-

ılarak, kamu görevlileri sosyal güvenlik hakları açısından aynı hukuki statü altında toplanmıştır.

1961 Anayasası sonrasında; 17.07.1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası ile iş akdine bağı çalışanların, önceki yıllarda başlatılan kısmi sosyal güvenlik hakları bir araya toplanmış, 01.10.1972 tarihli 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu ile esnaf ve diğ er bağımsız çalışanlar, 17.10.1983 tarihli 2926 sayılı Kanunla da tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar ayrı sosyal güvenlik statüleri olarak oluşturulmuştur.

Bu statülerin tamamımında, sigortacılıkta "biriktirme yöntemi" olarak tanımlanan yöntem esas alınmıştır. Biriktirme yönteminde, statü içindeki kişilerin ücret, kazanç vb gelirlerinden alınan primler, sistemin ana gelir kaynağını oluşturmaktadır. Tek devlet katkısı 5434 sayılı Yasa'da bulunan emekli keseneğı kurum karşılığıdır. Prim ya da kesenek olarak adlandırılan bu kaynaklar, ortalama ömür, çocuk sayısı, sağlık durumu, çalışan ve işsiz sayıları vb sosyal veriler dikkate

alınarak yapılan aktüeryal hesaplara dayanmakta, ücret ve kazancın belirli bir miktarı üzerinden ve belirlenen oranlarda prim alınmakta, sosyal verilerdeki değişimlere göre bu hesaplar takip edilmekte ve gerekli durumda prime esas ücretler ve prim oranları değiştirilebilmektedir.

Biriktirme yönteminin özünü, alınan prim ve keseneklerin karşılığında, statü içindeki kişilerle, bu kişilerin eş, çocuk, anne ve babalarına yasalarda belirlenen koşullarla sağlık yardımları yapılması, iş kazası halinde gelir, malüllük, yaşlılık ve ölüm (MYÖ) hallerinde aylık bağlanması oluşturmaktadır, yani karşılıklılık ilkesine dayanmaktadır. Bu yönüyle biriktirme yöntemine dayalı sosyal güvenlik sistemi, kişiler ile Devlet arasında "koşulları tek yanlı belirlenmiş sözleşme" niteliğinde bulunmaktadır. Alınan prim ve keseneklerin içinde, kişinin kendisi, eş ve çocukları, anne ve babasına ait sosyal güvenlik yardımlarına karşılık hesaplanan miktar da bulunmaktadır. Belirtilen nedenle biriktirme

yöntemine konu sosyal güvenlik primleri ve kesintileri, bir çok Anayasa Mahkemesi kararında da vurgulandığı üzere, mülkiyet hakkı kapsamında bulunmaktadır.

B- Ölüm Halinde Kız Çocuklara Sağlanan Aylık Hakları

Sosyal güvenlik sistemimizde ölüm halinde kız çocukların aylık hakkı, erkek çocuklardan farklı ve daha geniş olarak tanımlanmış, kız çocuklar korunmuş, 506, 1479 ve 2926 sayılı yasalarda; evli olmayan, boşanan, ya da dul kalanlar, yaşına bakılmaksızın “kız çocuk” sayılmıştır. Oysa erkekler en fazla 25 yaşına kadar (yüksek öğrenim halinde), malül ise, aylık ve gelir almıyor ise “erkek çocuk” sayılmaktadır.

Konumuzu oluşturan, kız çocuklarına ölüm halinde aylık bağlanmasına ilişkin koşullar, belirtilen dört statüye ait yasalarda belirlenmiş, 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Yasa ile bu dört statü tek sosyal güvenlik sistemi içinde birleştirilmiş, Yasa'nın geçici 1, 2, 4 ve 7'nci maddeleri ile eski statülerin, mülga kanunlardaki hakları korunmuştur. Bu nedenle kız çocukların aylık haklarında, yasal düzenlemelere göre esasen 01.10.2008 öncesi ve sonrası sigortalılar açısından olmak üzere iki farklı düzenleme bulunmaktadır. Ayrıca 506 sayılı Yasa kapsamında bulunan kız çocukları, iş kazası ve meslek hastalığına bağlı ölüm halinde de aylık haklarından yararlanmaktadır. 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun ölüm sigortası ile ilgili hükümleri 01.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4956 sayılı Kanunun 56'ncı

maddesi ile 01.05.2005 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırıldığından, ayrık bu durum incelemede dikkate alınmamıştır.

Kız çocuklarının aylık hakları, eş olma durumları ile de yakından ilgilidir. Belirtilen statülerde yer alan düzenlemelerde, kız çocuk kavramı; evlenmemiş olan, evli olup boşanan ya da dul kalan kadınları da kapsamakta, yasal düzenlemelerin yürürlük tarihlerine göre, dul kalma ya da boşanma halinin gerçekleşme tarihi belirsiz olduğundan, aynı dırımdaki kız çocuklar arasında ölüm/yetim aylığı uygulamasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Her biri ayrı makale konusu olabilecek ayrıntıları ve uygulama farklılıkları bulunan, ölüm halinde bağlanacak ölüm/yetim aylıkları ile ilgili olarak, kız çocukların durumu, SGK uygulaması, mahkeme kararlarına göre uygulama ve bizce olması gereken uygulama halinde aşağıda kısa bilgiler halinde verilmekle yetinilmiştir.

1- 01.10.2008 Öncesi Dönem a- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar, 1479 Sayılı Bağ-Kur Yasaları Kapsamındaki Kız Çocuklar

01.10.2008 öncesinde belirtilen yasalar kapsamında olan sigortalıların ölümü halinde, çocuklara bağlanacak ölüm aylığı ile ilgili düzenlemelerde benzer hükümler bulunmaktadır. Ölüm halinde kız çocuklardan; “yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan ve Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi bir işte çalışmayan, buralardan gelir veya aylık almayanlar” anne ve babalarından ölüm aylığı hakkına sahiptir.

Ayrık durum, 506 sayılı Yasa'daki “Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi bir işte **çalışmayan, buralardan gelir veya aylık almayanlar**” koşulunun, 1479 sayılı Yasa'da 4956 Sayılı Kanun ile 08.08.2003 tarihinde yapılan değişiklik ile “... *diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan kız çocuklarının*” şeklinde olmasıdır. Yani, 01.10.2008 öncesinde Bağ-Kur kapsamındaki kız çocuklar, eğer “kendi çalışmalarından” dolayı bir sosyal güvenlik kurumundan aylık almıyorsa (anne ve babasından, eşinden dolayı alması engel değil) anne ve babasından ölüm aylığına hak kazanmakta, ancak SSK kapsamındaki kız çocuk ne şekilde oluştuna bakılmaksızın, eğer diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık alıyorsa, anne ve babasından ölüm aylığına hak kazanamamaktadır. Bizce bu durum, Anayasal temel hak kapsamında olan sosyal güvenlik hakkının uygulamasında, ölüm aylığı yönünden aynı durumda bulunan çocuklar arasında eşitsizlik ve adaletsizlik yaratmaktadır. Anayasal eşitlik ilkesinin uygulamasında esas alınan, “aynı durumda olanlara aynı, farklı durumda olanlara farklı” kural uygulanmasının eşitlik ilkesinin gereği olduğu temel yorumunda, aynı aküeryal hesaplara göre, aynı oranda prim alınan, ölüm sigorta kolunda farklı statüler kapsamında bulunsalar da, çocukların hak kazanma koşulları aynı olmalı, kişilerin (çocukların) aynı durumda oldukları kabul edilmelidir. Aynı durumdalığın belirlenmesinde yasa koyucunun metni değil, Anayasal temel hak kavramının esas alınması

ile sosyal adaletin uygulanması olanaklıdır.

Çocuklara ölüm aylığı hakkı tanıyan bu iki statüde, “malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları” için prim oranları belirlenirken, ölüm riskinin gerçekleşmesi halinde sağ olan ve yasalardaki koşulları taşıyan çocuklara bağlanacak aylıklar da aktüertyal hesaplara katılmış, bu riske göre daha yüksek bir oran belirlenmiş, çalışan anne ve baba tarafından bu primler ilgili kurumlara ödenmiştir. Ödenen primlere devlet katkısı da bulunmamaktadır.

506 ve 1479 sayılı yasalarda “malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları” prim oranı % 20 olup, oranın aynı olması aynı aktüertyal hesaplara göre belirlenmiş olmasındandır. Bu durumda, ölüm riski gerçekleştiğinde, yasalardaki koşulların varlığı halinde, ödenmiş olan primlerin karşılığı olan ölüm aylığını da çocuklar hak etmekte, aksi uygulama primleri almış olan kurumlar yönünden sebepsiz zenginleşme oluşturmaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminde, “aylık ve gelirlerin birleşmesi” kavramı, aynı statü içindeki, her biri için ayrıca prim alınan sigorta kollarının birden fazlasına göre, örneğin, hak sahibinin aynı anda, hem “iş kazası ve meslek hastalığı” sigorta kolundan, hem de ile “malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları” kolundan, ya da malullük ve yaşlılık sigorta kolundan aylığa hak kazanması hali ile ilgilidir. Farklı statülerden aynı hakların kazanılmasında ise “aylık ve gelirlerin birleşmesi” kavramı söz konusu değildir.

b- 5434 Sayılı Emekli Sandığı Yasası Kapsamındaki Kız Çocuklar

01.10.2008 öncesi Emekli Sandığı kapsamında olan kız çocukları, 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre dul olmaları şartı ile, çalışıyor olsalar da, kendi çalışmalarından dolayı emekli aylığı alsalar da, eş, diğer sosyal güvenlik kurumları kapsamında olan anne ya da babalarından dolayı aylık alsalar da, durumlarına göre farklı oranlarda anne ve babalarından dolayı dul ve yetim aylığı almaları gerekmektedir.

Bize göre, 5434 sayılı Yasa'daki çocuklara bağlanacak ölüm aylığı hükümleri; farklı statülerdeki kişilerce ödenmiş olan, toplam sigorta primi içinde çocukları da kapsayan oranda ölüm sigortası primi bulunması nedeniyle, her bir statüdeki koşullar oluştuğunda karşılığı olan ölüm aylığının çocuklara bağlanmaması halinin, sebepsiz zenginleştirme sonucunu doğuracak olması nedeniyle, diğer sosyal güvenlik statülerinde de olması gereken, sosyal devlet ve sigortacılık prensiplerine uygun olan uygulamaya karşılık gelmektedir.

c- SGK Uygulamaları

01.10.2008 öncesinde SGK'nca, 4956 Sayılı Kanun ile 08.08.2003 tarihinde yapılan değişiklikten sonra, 1479/45-2. madde hükmünün "... bu yasalar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan kız çocuklarının her birine aylık bağlanır" hükmü haline gelmesi dikkate alınarak, 08.08.2003 tarihinden sonra, bu tarihten önce ölen Bağ-Kur sigortalılarının kız çocuklarına da ölüm aylığı bağlamıştır. SGK 2011/58 Sayılı genelgesinde; 5434 Sayılı Yasaya

göre eşten ve 1479 Sayılı Yasaya göre babadan aynı anda ölüm aylığı alınabileceği, eşten 506, anneden 5434 ve babadan 1479 Sayılı yasalar kapsamında her üç aylığın tam olarak bağlanabileceği örnek olarak yer almaktadır.

Ancak SGK tarafından, yeni bir yasal düzenleme olmadığı halde 2013/26 Sayılı Genelge ile uygulama değiştirilmiş, 1479 Sayılı Kanun ile ilgili olarak, 01.10.1972 - 03.10.2000 ve 08.08.2001 - 01.08.2003 dönemleri içerisinde ölen sigortalılar yönünden, “sigortalının geçimini sağlayacak bir geliri bulunmama” koşulu varsa aylık bağlanacağı, 04.10.2000 - 07.08.2001 ve 08.08.2003 - 01.10.2008 döneminde ölen sigortalılar bakımından da, "1479 Sayılı Kanun ve diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, bu kanunlar kapsamında kendi çalışmalarından dolayı gelir ve aylık almayan" kız çocuklarına aylık bağlanacağı kabul edilmiştir. Bu kabule göre de SGK tarafından 04.10.2000 - 01.08.2001 ve 07.08.2003 - 01.10.2008 döneminde ölen Bağ-Kur sigortalılarının kız çocuklarına aylık bağlamış ve daha önce bağlanan aylıklara, ölen eşlerinden dolayı 5434 veya 506 Sayılı Yasalardan bağlanan ölüm aylığının engel olmadığını kabul etmiştir. Kız çocuklarına belirtilen dönemlerde ölen ana veya babalarından dolayı 1479 Sayılı Kanun kapsamında bağlanan aylıklar için iptal işlemi yapılmamıştır.

SGK tarafından bu değişik uygulama ile, diğer aylıklara dokunulmazken, 01.10.1972-03.10.2000 ve 08.08.2001 - 01.08.2003 döneminde ölen sigortalıların hak sahibi kız çocuklarına sonraki lehe olan yasal düzenlemeler gereğince bağla-

nan ölüm aylıkları, diğer sosyal güvenlik kanunlarına göre eşlerinden bağlanan ölüm aylıkları “gelir testine” tabi tutularak, “geçimini sağlayacak gelirleri bulduğu” gerekçesiyle bağlanan aylıkları iptal edilmiş ve ödenen aylıklar sebebiyle borç tahakkuk ettirilmiştir.

Son olarak, SGK 02.09.2017 gün ve 333-03003-E-5040387 tarihli Genel Yazı ile, 01.10.1972 - 03.10.2000 ve 08.08.2001 - 01.08.2003 dönemlerinde ölenlerin kız çocuklarına gelir testi yapılmadan, kendi sigortalılıkları veya kendi sigortalılıkları sebebiyle bağlanan gelir ve aylık almamaları halinde ölüm aylıklarının bağlanmasına Yönetim Kurulunca karar vermiş, Kurum bu son işlemi ile kız çocuklarına bağladığı aylıkları, 1479 Sayılı Yasaya aykırı olarak kestiğini veya bağlamadığını kabul etmiştir. Ancak SGK kestiği aylıkları Yönetim Kurulu Kararı uyarınca 2016 Ekim ayından itibaren yeniden bağlamasına karşın, daha önce tahsil ettiği aylıkları da iade etmemiştir.

Görülebileceği üzere, aynı ve farklı statü içinde olan çocuklara ölüm sigorta kolundan bağlanması gereken aylıklarla ilgili karmaşa, yasal düzenlemeler aynı olduğu halde SGK uygulamalarının farklı yıllarda farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu farklı uygulamaların temelinde, SGK'nun mali durumu, siyasi saikler vb sosyal devlet ilkesi ile ilgisi bulunmayan gerekçeler olduğu değerlendirilmektedir. Zira, 5434 sayılı Yasa açısından 01.01.1950, 506 sayılı Yasa açısından 17.07.1964, 1479 sayılı Yasa açısından 01.10.1972 tarihinden beri oluşan, 5434 sayılı Yasa dışında ise Devlet katkı-

sı bulunmayan sosyal güvenlik fonları, özellikle 1980 sonrası uygulamalarla değersizleştirilmiş, azaltılmış, kayıt dışılık önlenmediğinden olması gereken düzeye çıkartılamamış, sonuçta 1992 ve 1993 yıllarındaki uygulamalar ile, daha önce bozulmuş olan SGK'nın aktüeryal dengesinin üstüne, SSK mali kriz içine sokulmuş ve ilk kez 1994 yılında Hazine yardımına muhtaç bırakılmış, bu muhtaçlık sürdürülmüş, 2008 yılında üç sosyal güvenlik kurumunun birleştirilmesi sonrası oluşan SGK, devlet bütçesinin 1/3 büyüklüğünde bütçeli, yasal düzenleme olarak biriktirme yöntemine göre finanse edilmesi gereken, ancak fiilen Hazine yardımı ile sosyal güvenlik sağlayan bir yapıya dönüştürülmüştür.

2- 01.10.2008 Sonrası 5510 Sayılı Yasa Dönemi

01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Yasa'da, ilk defa bu tarihten sonra sigortalı olanlar (önceki statülerde Emekli Sandığı, SSK ve Bağ-Kur kapsamında olanlar) yönünden, kız çocukların ölüm sigorta kolundan hak sahibi olmaları; Kanunun 5'inci maddesindeki istisnalar hariç, “bu Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmama veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olma, yaşları ne olursa olsun evli olmama, evli olmakla beraber sonradan boşanma veya dul kalma” koşullarına bağlanmıştır.

5510 sayılı Yasa'ya göre “malüllük, yaşlılık ve ölüm” sigorta kolları ve “iş kazaları ve meslek hastalıkları” sigorta kollarından bağlanacak ölüm aylıklarının birleşmesi konusunda ise; Hem eşinden, hem de ana

ve/veya babasından ölüm aylığına hak kazananlara, tercihi göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak aylığının bağlanması şeklinde yasal düzenleme yapılmıştır.

C- Ölüm Halinde Kız Çocukların Aylık Hakları İle İlgili Örnek Yargı Kararı

SGK tarafından, yukarıda belirtilen, ayrı yasal düzenlemelerin bulunduğu yıllardaki farklı uygulamalardan kaynaklanan uyuşmazlıklarda, mahkemelerce verilen kararlarda, farklı Yargıtay Dairelerince farklı onama ve bozma kararları verilmiş olup, oldukça ayrıntısı bulunan bu kararlar burada değerlendirilmemiştir. Ancak, son yıllarda mahkemelerce direnme kararı verilen uyuşmazlıklarda zaman içinde oluşan Yargıtay görüşü bir örnekle açıklanmıştır.

SGK tarafından, 5434 sayılı Kanun kapsamında sigortalı iken 20.08.2012 tarihinde vefat eden eşinden dolayı eş sıfatı ile 01.09.2012 tarihinde dul aylığı bağlanan kadına, eşi öldüğünde aynı zamanda ölüm aylığı hakkı yönünden “kız çocuk” kapsamına da girdiğinden, talebi üzerine kendisine, 01.09.2012 tarihinden itibaren, 1479 sayılı Kanun kapsamında sigortalı iken 15.04.1984 tarihinde vefat eden babasından dolayı da ölüm aylığı bağlanmış, SGK tarafından uygulama değişikliği yapıldığında eşinden dolayı aldığı aylığın, “brüt asgari ücretin üstünde olduğu” gerekçesi ile babasından aldığı aylık kesilerek 01.09.2012'den beri 1479 sayılı Yasa'ya göre babasından aldığı aylıklar borç çıkarılmıştır.

Davada SGK işlemi yerel mahkemece uygun bulunmuş, Bölge Adliye Mahkemesince “yerel mahkeme kararının kaldırılmasına, yeniden esas hakkında hüküm kurularak davanın kabulüne ve davacının borçlu olmadığına tespitine” karar verilmiş, bu karar Yargıtay 10. Hukuk Dairesince “sigortalı eşin yaşamını yitirdiği 2012 tarihi itibarıyla davanın yasal dayanağının 5510 sayılı Yasa’nın 34. ve 54. maddeleri olduğu, 54. maddenin 5. bendine göre hak sahibinin tercihinin ana/baba veya eşe ait dosyaların birinden aylık bağlanacağına açıkça düzenlendiği” gerekçesi ile bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesince direnme kararı verilmiştir. Hukuk Genel Kurulunca direnme kararı üzerine yapılan incelemede,

Dava konusu olayda uygulanacak yasa kuralının 5510 sayılı Kanun’un Geçici 1. maddesinin 2. fıkrası olduğu, “temel kuralın, hakkı doğuran ölüm tarihi itibarıyla yürürlükte olan yasal düzenlemenin uygulanması olduğu, bununla birlikte, Kanun koyucu tarafından daha sonra yapılan lehe yasal değişikliklerden de hak sahiplerinin faydalandırılması, davacının babası 01.10.2008 tarihinden önce vefat ettiğinden, 5510 sayılı Kanun’un Geçici 1. maddesine göre ölüm ayığının 1479 sayılı Kanun hükmüne göre bağlanması gerektiği” gerekçeleri ile direnme kararı usul ve yasaya uygun bulunmuştur (Hukuk Genel Kurulu, 2021/228 E. , 2021/1583 K., 07.12.2021).

Hukuk Genel Kurulu kararının gerekçesinde, uygulanacak yasa kuralının 5510 Geçici 1. maddedeki eski statülerin korunmasına yönelik olan hüküm olduğu yer almakla birlikte, davacının 5434 ve 1479 sayılı

Yasalar kapsamında ölüm ayığı hakkı olduğu halde, 5510 sayılı Yasa’daki bu haklarla ilgili Geçici 4. ve 7. maddelerde yer alan geçiş hükümleri yer almamaktadır. Gerekçede “kural olarak hakkı doğuran ölüm tarihi itibarıyla yürürlükte olan yasal düzenlemenin uygulanması” görüşü yer almakta ise de, bu gerekçe ölüm sigorta kolu ve eski statülerin korunması gerekliliği yönlerinden sosyal güvenlik hukukunun ilkelere uygun bulunmamaktadır.

Zira; Anayasal eşitlik ilkesinin uygulamasında esas alınan, “aynı durumda olanlara aynı, farklı durumda olanlara farklı” kural uygulanmasının eşitlik ilkesinin gereği olduğu temel yorumunda, aynı aküeryal hesaplara göre aynı oranda prim alınan ölüm sigorta kolunda, farklı statüler kapsamında bulunsalar da, hak kazanma koşullarının aynı olması, kişilerin (çocukların) aynı durumda olduklarının kabul edilmesi gerektiği görüşünde olduğumuzdan, hakkı doğuran olay tarihinin, “ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan ölüm tarihi” değil, hakkın oluştuğu, buna göre primlerinin ödendiği “yasal düzenleme tarihinin” olması gerekir. Buna göre hakkın oluşumu için ölüm tarihinin 01.10.2008 öncesi ya da sonrası olmasının önemi bulunmamaktadır. Aksi halde, aynı hak kapsamında aynı durumda olanlar yönünden, önce ya da sonra ölenlerin çocukları arasında eşitsizlik oluşur, sosyal adalet sağlanamaz.

D- Sonuç

Sosyal güvenlik sisteminde kız çocukların, ölümden kaynaklanan aylık hakları konusunda SGK tarafından yapılan, yasal düzenlemelere aykırı uygulamalar yüzünden oluşan farklılıklar

nedeniyle, her biri farklı zamanlarda oluşmuş yargısal uyuşmazlıklar bulunmakta ve bunlar halen devam etmektedir. Anayasal sosyal güvenlik hakkının sosyal adalet, sosyal devlet ve eşitlik ilkelerine göre uygulanabilmesi için, sigortacılığın temel prensipleri esas temel alınarak, SGK’nun mali durumu gözetilmeden, primleri ödenmiş dönemler yönünden yasal düzenlemelere göre uygulama birliği sağlayacak yasal değişiklik yapılmalı, mülga olan, ancak eski statüler açısından geçerli olan 506 ve 1479 sayılı yasalar arasında kız çocuklara bağlanacak ölüm ayığı yönünden, 1479 sayılı Yasa’da 4956 Sayılı Kanun ile 08.08.2003 tarihinde yapılan değişiklik ile “... diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmayan, **bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan kız çocuklarının**” şeklindeki düzenleme ile oluşan farklı uygulama giderilmeli, 5510 sayılı Yasa’da bu konuda yer alan düzenlemeler, eski statülere uygun hale getirilmelidir.

Antik Roma Arenası Seyircileri Gibi Olmak Veya Olmamak

Dr. Sibel Gazi

Bu yazı kaleme alındığında İstanbul Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu henüz gözüaltına alınmamıştı. Hukuktan demokrasiye, evrensel itibarımızdan bireysel haklarımıza, siyasal etikten kültürel yapımıza kadar her açıdan Türkiye Cumhuriyet tarihinde olumsuz bir leke olarak anılacak bu kararın bir an önce düzeltilmesi talebinin altını çizmek yurttaşlık sorumluluğumuzdur.

Beyazlar için siyahların, erkekler için kadınların ve hepimiz için hayvanların var olmadığını iddia eden Tom Regan, bu insanmerkezci ve ayrımcı bakış açısını ve sistemi eleştirmiştir. Schweitzer'ın Yaşama Saygı Etiği ve Taylor'un Doğaya Saygı Etiği, etiğin ilgi alanını bütün canlı varlıkları kapsayacak şekilde genişletmektedir. Schweitzer'e göre her canlı, insan gibi yaşama iradesi ile doludur. İyiliğin özü yaşamı korumak, geliştirmek; kötülüğün özü ise yaşamı yıkmak, zarar vermek ve gelişmesine engel olmaktır. Bu alanda önemli kuramcılardan Francione ise hayvanların nesne statüsünde olduğunu reddedererek, hayvan sömürüsüne toptan karşı çıkmaktadır.

Filozof Peter Singer hayvanların ahlaki statüsüne dair görüşleri ile çığır açmıştır. Singer'a göre insanların veya hayvanların hissettiği benzer şiddetleki acılar eşit derecede kötüdür ve bu acıların önlenmesi veya mümkünse asgarî seviyeye indirilmesi gerekir. Bu acıyı dikkate almamanın veya bu acının başka bir varlığın hissettiği benzer bir acıya denk olduğunu inkâr

etmenin ahlakî bakımdan hiçbir meşrû yanı yoktur. Singer'a göre sorun akıl yürütebiliyorlar mı sorunu değil, acı çekebiliyorlar mı sorunudur. Yine Dawkins'in "Hayvan Bilincinin Varlığı Üzerine Bir Araştırma" başlığıyla yayınlanan çalışması, hayvanların bilinç taşıdıklarını iddia etmesiyle oldukça ses getirmiştir.

Yukarıda dile getirildiği gibi 20. yüzyılın son çeyreği hayvanın ahlâkî statüsünü konu alan hayli zengin bir felsefî tartışmanın doğuşuna şahitlik etmiştir. Sadece insanoğlunu ahlaki ilgiye değer bulan sığ zihniyet entellektüel dünyada giderek terk edilmektedir.

Birçok aydın ve düşünürün kurduğu düşünsel temeller üzerinde hazırlanan Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi, 15 Ekim 1978'de Paris'te ilan edilmiştir. Bu bildirgeye göre bütün hayvanlar, yaşam önünde eşit doğarlar ve dolayısıyla var olma hakkına sahiptirler. Türkiye'nin de imzaladığı Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi hayvanların da insanlar gibi birer canlı olduklarını, hissedebildiklerini, bazı duyguları insanlar gibi yaşayabildiklerini, kısmen de olsa

bilinçli varlıklar olduklarını ve en önemlisi de hayvanların hakları olduğunu belirten ilk uluslararası belgedir.

Kanımızca, hayvan hakları kavramının insan bilinç ve dil düzeyinde tartışılıyor olması, bu hakların insanlar tarafından bahsedilmiş haklar olduğu anlamına gelmemektedir. Hayvan haklarını yasallaştırmakla insanlar, sadece zaten var olanın farkına varmaktadır. Esasen hayvanlara hak vermeyi değil, var olan haklarını çiğnememeyi yasallaştırmaktadır. Başka bir deyişle, hayvan hakları, aslında insanlar tarafından çiğnenen haklarının önüne geçme çabasıdır. İnsanlar, haklarını tanısa da, tanımasa da varoluştan gelen hakları vardır ve yine insanlar değerini fark etmese de değerleri vardır. Özellikle "derin ekoloji" yaklaşımının vurguladığı "içsel değer" insana faydasından bağımsız olarak kendisindedir.

Çağımız düşününde gelişen diğer önemli aşama ise insan hakları evrensel bildirisinde artık dördüncü kuşak hakların kabul görmesidir. İlk kez "ekosistem", "doğmamış nesillerin hakkı" gibi hakların yer alması seç-

kin değerdedir. Zira ilk kez hakkın öznesi insanın kendisi değildir. Diğer bir deyişle “insanmerkezli” bir anlayıştan “çevremerkezli” yaklaşıma geçilmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nda hayvanlarla ilgili olarak yapılan sınırlı sayıdaki düzenlemelerde ise hayvanlar nesneleştirilmiş ve hakları olan bir canlıdan çok insana ait bir eşya olarak değerlendirilmiştir. Son aylarda ciddi tartışmalara yol açan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nda yapılan değişiklik teklifi mecliste 224 milletvekilinin red oyuna karşılık ve 275 milletvekilinin kabul oyu ile kabul edilmiş ve 02.08.2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Aslında insani değerler ve bilimsel doğrular, farklı düşünceye saygı veya çoğunluk gibi bilim ve etik dışı değerlendirmelere konu edilemez.

Yasa hazırlanırken İtalya, Yunanistan ve Çekoslovakya gibi ülkelerde kısırlaştır-asılat-serbest bırak yönteminin başarıyla uygulandığı, aktif kısırlaştırma seferberliği başlatılırsa sorunun Türkiye’de de çözülebileceği STKlar tarafından dile getirilse de dikkate alınmamıştır. Yaşanan

süreç yasaların her zaman adalet sağlamadığını kanıtlar niteliktedir. Maalesef yasa yürürlüğe girdiği andan bugüne, insanlık onurunun ve vicdanın kabul edemeyeceği dramatik hayvan işkenceleri her gün sosyal medya aracılığı ile ortaya çıkmaktadır. Şüphe yok ki insanlık tarihinde Antik Roma Arenalarında suçlu ilan edilenlerin vahşi hayvanlara yem edilmesi ve o devrin halkının tribünlerde kahkaha ve coşku ile bunu alkışlaması, bugün bize ne kadar ilkel geliyorsa, dünyanın gelecek kuşakları da bu çağda hayvanlara davranışımızı böyle kınayacaktır. Endüstriyel hayvancılık da yaşanan akla sığmaz dramlar ise ayrı bir yazı konusudur. Maalesef herkes 21. Yüzyılda yani aynı zaman diliminde var olsa da, birbirinden farklı çağlarda yaşar gibi farklı kültürel gelişim düzeyinde yaşayabilmektedir.

Oysa atalarımız tarafından evcilleştirilmiş bu canlılar yarı insan gibidir. Yasadan sonra sürekli toplanan köpekler, dar mekanlarda tuvaletini yapacak yer bile kalmayacak şekilde tıklım tıklım istiflenmekte, doğasına özgü en temel biyolojik ihti-

yaçlarından mahrum kalmakta, hastalıktan ölmezse mutsuzluktan her gün ölmektedir.

Nereden nereye geldiğimizi anlamak için kendi tarihimize bakmak yeterlidir. Osmanlı Devrinde Bursa’daki göçmen kuşlar hastanesinin ve Üsküdar’daki kedi hastanesinin dünyada eşine ve benzerine o tarihte rastlamak mümkün değildir.

1655’de İstanbul’u ziyaret eden Fransız seyyah Jean de Thevenot, İstanbulluların köpekleri nasıl koruduğunu, hatta bazı zenginlerin vasiyetnamelerinde sokak köpeklerinin beslenmesi için nasıl özel kaynaklar tahsis ettiklerini anlatmaktadır. Bazıları da, güvenebilecekleri kasap ve fırıncılara, kendileri öldükten sonra sokak hayvanlarını beslemeleri için para bırakırlarmış. 1910 yılında şehirde ilk kez kuduz görüldüğünde yapılan köpek katliamını yazan Pierre Loti, ironik bir dille durumu anlatmaktadır:

“4-5 asırlık sadakatten sonra kimseyi ısırmamış olmalarına karşın, katliamların en iğrencine mahkum edildiler. Hiçbir Türk, Hilal’e uğursuzluk getireceği söylenen bu onur kırıcı görevi üstlenmek istemedi. Bu yüzden, ser-seriler ve haydutlar görevlendirildi.”

Bugün yani aradan yüzerce yıl geçtikten sonra köpeklerin toplatılması ve öldürülmesi için belediye personelleri ve veterinerler görevlendiriliyor. Nereden nereye gelmişiz? Acaba neden? Sosyo-kültürel bir çok neden öne sürülebilir ancak en sade ifadeyle bu durum, maddi ilerlemeye kültürel ilerlemenin eşlik etmediğini göstermektedir. Toplumun bir kesimi şehirleşmeyi apartmanlaşma, modernleşmeyi ise doğaya yabancılaşmak

ve Batılı gibi giyinmek şeklinde algılamıştır. Aslında bu durum kendi özüne yabancılaşmaktır. Doğa tarihini, insanın ekosistemdeki yerini ve haddini düşünemeyecek kadar cahilleşmiş, kendisi dışındaki canlılara ve doğaya canının istediğini yapma hakkı olduğu kibrine kapılmıştır.

Öyle ki milyonlarca yılda evrim geçiren türler eşi benzeri görülmemiş bir hızla yok edilmektedir. Yapılan tahminlere göre, her gün 40 ile 100 tür yok olmaktadır. Doğal seyirde bir türün doğal yok olma oranı 1000 yılda birdir. Bilim insanlarına göre gezegenimiz 6. Kitlel yok oluş sürecinin içinden geçerken, bütün ekosistemler kendisini yenilemesine zaman bulamadan insan eliyle yıkılmaktadır.

Doğaya ve hayvanlara karşı hatalı davranışlarımız aynı zihin kodunun yansımasıdır. Oysa Medeniyet insan kibri değil, alçakgönüllü olmaktır. Oysa Medeniyet bencillik değil, empati ve sevgidir. Medeniyet örneğin ressam ve bilim adamı Leonarda da Vinci'dir. Zamandan ve mekandan bağımsız insanlardan olan 1452 doğumlu bu yaratıcı deha, "yaşama saygı" nedeniyle o devirde et yemez. Yine Leonardo da Vinci: "Dünyada bir estetik yapıt söylemek gerekirse bu mutlaka kedi"dir der. Maalesef Leonardo'dan asırlar sonra ülkemizde "mülkiyet tutkusu" ile site bahçesine kedileri bile sokmayanlar var. Hayvanlar tapunun sınırını bilemez, onlar doğanın kanunlarını bilirler. Ayrıca gidecek yerleri mi kaldı?

Çözüm Yönelik İpuçları

Türkiye'de özellikle son yasadandan sonra yaşanan köpek zulmünü görmemek, aldırmamak gibi duyarsızlığı seçenler genelde içsel kötülüklerini çocukların masum-

luğu ile aklamaya çalışıyorlar. Kendi sevgisizliklerini çocuklarına aşılayanlar aslında en büyük kötülüğü yapıyorlar çocuklarına.

Çocukların ruhunu koru ile travmatize edeceklerine, sevgi ile büyütseler keşke.. İhtiyaç olanın hep sevmek değil, sevmek olduğunu öğretse.. Sevmenin bencilce yalnız kendinden olanı değil, kendisinden bambaşka olan insanları ve diğer yaşam formlarını da kapsayan KOCAMAN BİR BÜTÜN OLUŞUNU öğretse..

Evcil hayvan çocuklara empati yeteneğini, sorumluluk duygusunu, merhameti, sevgiyi, vefayı; kısacası İNSAN OLMAYI öğretir. Keşke bazı ebeveynler çocuklarına bir evcil hayvanın öğretebileceklerini öğretebilselerdi.

Sadece ait olduğu aileyi, grubu, mezhebi veya salt kendi çocuğunu sevmek Marx'ın tabiri ile "genişletilmiş bencillik"tir. Değerli olan, kendinden farklı olan insanları, hatta konuşamayan canlıları anlayabilmek, farklılığına saygı duymaktır. İnançlı bir insan ise her canlıda yaradana tekrar tekrar hayranlık duymaktır.

Çözüm için öncelikle hayatında belki hiç hayvan bestememiş insanların çıkardığı ve uygulanmasında türlü eksikler barındıran adalet kavramına aykırı bu yasa yerine konuyu en iyi bilenlerle yapılacak yeni bir yasa ihtiyacı vardır.

Bunu hazırlarken öncelikle insan ve hayvan refahı için dünyada var olan en iyi uygulama örnekleri kendimize rehber alınabilir. Esasen tarih boyunca nev-i şahsına münhasır kültürümüzle dünyada henüz olmayacak kadar iyiyi biz yaratabiliriz. Çıtamızı kendimize göre belirlersek, batının rasyonalitesi ile

doğunun duygusunu birleştirip dünyaya örnek olacak iyi yaşam alanlarını biz tasarlayabiliriz.

Finansı için Berlin Barınağı gibi çeşitli bağışlar, gönüllü ticari kuruluşlarla işbirlikleri (bazı market veya mağazalardaki her alışverişte pay aktarımı), dolaylı vergiler gibi çeşitli kaynaklar yaratılabilir. Yeter ki istensin.

Gönüllüler ile her aşamada işbirliği gereklidir. Gönüllü hayvanseverler devletin ve duyarsız insanların boşluğunu dolduran iyi yurttaşlardır. Hayvansever insanlar çok müstesna kıymette, fedakar insanlardır. Zira onlar görmenin de bir etiği olduğunu bilirler. Herkes okuyup bir meslek öğrenebilir. Ancak hayvanseverlik herkesin ulaşamayacağı bir yüksek mertebedir. Zira ruhuyla da görebilen göz ister. Yaşam bilgeliği ister. İncelmiş bir ruh ve empati yapabilecek güzel yürek ister.

Büyük bir barınakta nedenini bilmeden istif halinde esir edilen hayvanlar yerine olabilecek her semtte veya kente yakın mesafedeki yerlerde yapılacak çoklu sayıdaki daha küçük kapasiteli yeşil yaşam alanlarında gönüllü desteği ile hayvanlara bakılmalıdır. Böylece hem hayvan alıştığı bölgeden uzaklaşmaz, hem de onları tanıyan insanlarla adeta yarı sahipli olarak takip edilir. Sevdığı insandan kopmak sosyal varlık olan köpekler için ölümden beter üzüntüdür.

Kısırlaştırma olmazsa sayı yeniden çoğalacaktır. Esasen çözüm için burada ipuçları verilen konular bilime ve vicdana dayalı geliştirilebilir. Nitekim bu alanda güzel çalışmalar yapılmaktadır. Ancak önce Atatürk gibi hayvansever rol model siyasetçiler akıl ve vicdan fitilini ateşlemelidir.

Silivri’de Adaletin 79 Günlük Sessizliği: Ümit Özdağ’ın Tutukluluğunun Arka Planı

Ufuk Baykal Ülger

(Prof. Dr. Ümit Özdağ’ın gözaltı ve tutuklanma süreci, arka planı ve düşündürdükleri ile ilgili bir değerlendirme denemesidir)

Ümit Özdağ’ın tutuklanması; yalnızca bir siyasi figürün özgürlüğünün kısıtlanması değil, Türkiye’de yargı bağımsızlığı, ifade özgürlüğü ve hukuk devleti ilkesinin geldiği kırılma noktası gözler önüne sermektedir. “Mehmetçik Katillerine Af Yok” mitingleriyle başlayan süreç, hukuki özerklikten uzak, siyasi saiklerle şekillenmiş tutuklamaya dönüşmüştür. Delilsiz suçlamalar, avukatsız duruşmalar, gizlilik kararları ve keyfi uygulamalar bu vakayı sistematik bir hukuk erozyonunun simgesine çevirmiştir. Özdağ’ın şahsında, adalete güveni zedeleyen, yargının siyasallaşmasına dair güçlü bir endişe doğmuştur.

Zafer Partisi Genel Başkanı Sayın Prof. Dr. Ümit Özdağ, Türkiye kamuoyunun yakından tanıdığı bir akademisyen siyasetçidir. Atatürk çizgisindeki Türk milliyetçiliği fikrini benimsemekte, siyasi lider olarak tavizsiz duruşu, köşeli ve net muhalefeti ile bilinmektedir. Özellikle Ülkemizde halen uygulanmakta olan “göç” politikaları konusundaki tepkisi ve stratejik öngörülerini dolayısıyla geniş bir genç kitleye hitap etmektedir. İktidar yanlısı yayın yapan çok sayıdaki ulusal Tv ve radyo kanallarında parti politikalarını anlatma fırsatı verilmemekte, muhalif kanallarda ise çok az yer bulunmaktadır. Genç kitle odaklı iletişim için, sosyal medyayı oldukça aktif kullanmaktadır. Oysa Ümit Özdağ liderliğinde

kurulan Zafer Partisinin kapsamlı parti politikaları ve programları bulunmaktadır. Parti, benimsediği milli ve üniter devlet yönetim modelinde, günümüzde bir hayli örselenmiş olduğunu düşündükleri çağdaş Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu değerlerinin yeniden hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Bu yazıda; günümüz Türk siyasetinde önemli bir yeri ve geleceğe yön verme potansiyeli olan Genel Başkan Ümit Özdağ’ın, 17 Ocak 2025 tarihinde Antalya’da yaptığı konuşmada “Cumhurbaşkanına hakaret” ifadesi bulunduğu iddiasıyla suçlanarak Ankara’da gözaltına alınarak İstanbul’a götürülmesi, ardından İstanbul’da tutuklanma talebiyle yapılan duruşma

sonucunda tutuklanarak, İstanbul’un Silivri ilçesinde bulunan “Marmara Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü”ne gönderilmesi ve iddianamesi yazılmadığı için, ne ile suçlandığını bilmeden, 79 günlük bir tutukluluk süreci yaşaması farklı boyutlarıyla değerlendirilmeye çalışılacaktır. Ancak bu süreci tetikleyen daha önceki süreci de bilmek ve bütünü anlamak gerekir.

**Özdağ: “İhanet Süreci”
Diyor. Adı: “İmralı Süreci”**

Özdağ: “İhanet Süreci”, Erdoğan-Bahçeli-DEM: “Barış Süreci”, CHP: “İçeriği Uyarsa Destek Verebiliriz” Diyor. Adı: “İmralı Süreci” kaldı...

Bu süreç; 2024 yılı Ekim ayında, TBMM’de bulunan iki zıt kutupdaki MHP ve DEM Parti ar-

asında tokalaşmayla açığa çıkan yakınlaşma sürecidir. İktidardaki Cumhur İttifakı'nın bileşeni MHP'nin Genel Başkanı Devlet Bahçeli, bir süre sonra yakınlaşmayı artıran başka hamleler yapmış: Teröristbaşı Öcalan'ın PKK terör örgütüne "Silahları Gömün!" çağrısı yapmasını istemiş, "...Hatta bunu TBMM'ye gelerek DEM Parti Gurup Toplantısında yapmasının uygun olacaktır." Demişti. Bahçeli ardından; "kendisinin "umut hakkıyla" ev hapsine çıkarılması için ne gerekiyorsa onlar da yapilsın. Artık, Türkiye'de kardeş kanı dökülmesin, barış ve kardeşlik olsun!" şeklindeki açıklamalarını sürdürdü. Halbuki Öcalan'ın çağrı yapacağı PKK zaten etkisiz bir gruptu artık. PKK, daha önce PYD-YPG'ye dönüştürülmüştü. Cumhur İttifakı-DEM Parti "İmralı Süreci"ni başlatırken, şehit ve gazi aileleri ile bu ailelerin kurduğu dernek ve vakıflarından da sürece çok güçlü ve çoğu zaman sert tepkiler gelmiş; topluca madalyalarını çıkaranlar olmuştu. Eşzamanlı olarak, Zafer Partisi Lideri Sayın Ümit Özdağ da "Süreci baltalayacağız!", "Bebek, Mehmetçik, öğretmen

katili Öcalan'a af yok!" Diye, sert açıklamalar yaptı. Ümit Özdağ, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a seslenerek; "...Gerekirse; Bütün Anadolu'yu parlamentoya çevireceğiz. Mitingler yapıp Türk Halkına anlatacak, onların karar vermesini sağlayacağız." Dedi.

"Mehmetçik Katillerine Af Yok!" Mitingleri

Zafer Partisi tarafından Genel Başkan Özdağ'ın öncülüğünde Anadolu'da "Mehmetçik katillerine af yok!" adıyla düzenlenecek mitinglerin ilki, 9 Ocak 2025'te Karaman'da yapıldı. Hafta içi ve ara bir saatte olmasına rağmen ilgi beklenenin üzerinde oldu. Şehit Anaları Derneği Başkanı Pakize Anne(Akbaba), halkı ağlatan ve öfkeyi artıran bir konuşma yaptı. Hava çok soğuk olmasına rağmen, Ümit Özdağ'ın konuşması bitene kadar da yanında durdu. Miting öncesi Şehitlik ziyareti yaptığını belirten Özdağ konuşmasına Pakize Annenin şahsında bütün şehit ailelerini selamlayarak başladı. Ardından süreçle ilgili önemli açıklamalar yaparak, bunun T.C. Devleti'nin parçalanmasına gidecek bir

süreç olduğuna dikkat çekti. Miting boyunca ara ara "Süreci Baltalayacağız!", Mehmetçik Katillerine Af Yok!", "İmralı Basılsın, Apo İti Asılsın!" Gibi sloganlar yükseldi.

Zafer Partisi mitingi başarılıydı. Bu coşku, 17 Ocak 2025'te Antalya'da gerçekleştirilen ikinci mitingde daha da artmış oldu... Daha kalabalık ve halk daha kararlı bir görüntü verdi.

Prof. Dr. Ümit Özdağ mitingde Antalya halkına; "Öcalan'ın ev hapsiyle ödüllendirilmesinin ardından PKK ve FETÖ'nün bütün teröristlerinin affının da gündeme geleceğini" anlattı. "BOP sürecinin yürümesi için İmralı'daki teröristbaşıyla görüşmelerin sağlanması, "büyük İsrail" için önce paravan "Büyük Kürdistan"ın kurulması, bunun için de Türkiye'nin Türk-Kürt-Arap 3'lü federasyona (şimdilik) bölünmesinin önünün açılması gerekiyor," Diye vurguladı... (Özdağ'ın katılmadığı sonraki mitinglerde Zafer Partisi Genel Başkan Vekili Sayın Prof. Dr. Mehmet Ali Şehirlilioğlu (ve diğer yetkilileri de) bu argümanı dile getirmeye devam etti: "...

Emperyalist ABD'nin BOP Projesinin önündeki en büyük engel olan Ümit Özdağ'ın susturulması, "Mehmetçik Katillerine Af Yok! Mitinglerine son verilmesi gerekiyor. Bu nedenle, hukukla yapamadıklarını "hukuksuzca" yaptılar. Ümit Özdağ, siyasi bir tutukludur." Diye vurgulamaya devam edildi)

Silivri'de Tecrit: B-43 Numaralı Hücre ve Direniş Giden Süreç

Süreç 20 Ocak 2025 tarihinde akşam üzeri Ankara'da siyasi bir bomba gibi patladı adeta. **Uluslararası ilişkiler, güvenlik politikaları, istihbarat, Türk dış politikası ve özellikle terörle mücadele ve strateji** konularında uzman siyaset bilimci, Zafer Partisi Genel Başkanı Prof. Dr.

Ümit ÖZDAĞ, arkadaşlarıyla birlikte bir mekanda yemek yerken, kalabalık bir emniyet ekibi tarafından, gözaltına alınmıştı!

Zafer Partisi yetkililerinin telaşlı telefon trafiği ve şaşkınlık yerini endişeli bir bekleme sürecine bıraktı. Derken, haber kanallarında son dakika haberi olarak yayına girdi. Ardından kısa açıklamalı, bol yorumlu haber bültenleriyle hem bütün Zafer Partililer ve Türkiye hem de dış kamuoyu olayı öğrendi.

Süreç hızlı başlamıştı, Özdağ Silivri'ye gönderilinceye kadar da aynı hızla sürdü. Ümit Özdağ bunu ilerleyen saatlerde avukatları aracılığıyla şöyle paylaştı: "Hızımız çok yüksekti "180-190 km hızla geliyorduk ..."

İroni Mi, Kişisel Tarihlerin Kesiştiği Bir An Mı?

Ümit Özdağ'ı gözaltına alan emniyet ekibinin şefi, Polis Akademisi'nde eğitim verdiği bir öğrencisidir. Bu, bir ironi ve aynı zamanda kişisel tarihin kesiştiği bir an oldu adeta. Özdağ, daha sonra bu detaydan bahsederken şunu söyleyecektir: **"Beni nezaketle karşıladılar ama asıl sorun davranışta değil, sistemdeydi."**

Kısa bir süre sonra, gözaltına alınma sebebi ve İstanbul'a götürülüşü, Özdağ'ın avukatları aracılığıyla basına açıklandı. Ankara'dan hızla İstanbul'a getirilen Özdağ, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ndeki işlemleri tamamlandıktan ve sağlık kontrolünden geçirildikten sonra Çağlayan'daki **İstanbul Adalet Sarayı'na** nakledildi.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nda ifadesi alınan Özdağ, ertesi gün sadece **"Halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik"** suçlaması ve tutuklanma talebi dosyasıyla nöbetçi sulh ceza hakimliğine sevk edildi. İlk suçlama konusu olan **"Cumhurbaşkanına hakaret"** suçlaması dosyası, İstanbul 35. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, 'konuşmanın Antalya'da yapılmış olması nedeniyle, dosya hakkında yetkisizlik kararı verilerek, Antalya Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmişti!

Partililerin ve Vatandaşın İlgisi

Sayın Prof. Dr. Ümit Özdağ, İstanbul'a getirildiğinde Zafer Partililer dışında binlerce vatandaş kendisini karşılamaya gelmiştir. Akşamın soğunda ayazında, saatlerce ne bir haber ve bilgi gelir içeriden. Ancak vazgeçmezler beklemeden. Bu nedenle partililerin

Özdağ Sevgisiyle birleşen öfkesi, endişesi de halkın ilgisi ve “antidemokratik” olarak algıladıkları bu tutuklamayı kınaması da tarihe önemli bir not olarak geçti.

Özdağ’ı görebilmek ya da gören birilerinden canlı haber alabilmek, ardından mahkemeden gelecek haberi hemen öğrenebilmek için o gece boyunca ve ertesi gün Çağlayan Adliyesi önünde onlarca avukat, gazeteci ve binlerce Zafer Partilinin yanısıra, bir o kadar da farklı muhalif partilere mensup yurttaş vardı. Muhalif siyasi parti başkanları, temsilcileri katıldıolayı kınayan röportajlar verdiler. Hem avukatları aracılığıyla Özdağ’ın kendisi tarafından hem de bağımsız pek çok hukukçu, siyasetçi ve akademisyen tarafından süreç “hukuksuzluk” diye dile getirildi.

İktidar Medyasının Hukuksuzluğa Taraftarlığı

Maalesef Türk medyası son yıllarda çok derin bir bölünmüşlük içine girdiği için, hukukun üstünlüğünün korunması, sürece sosyal ve insani bakılması gibi bazı etik değerler korunmamıştır bu süreçte. İktidar yanlı bazı haber kanallarında. Ümit Özdağ hakkında şaibe uyandıracak yorumlar yapıldı. Muhalif veya haberciliği korumak adına tarafsız kalmaya çalışan bazı haber kanallarında ise öncelikle halkın doğru haber alma hakkı gözetilerek verildi haber. Sık sık sahadan bilgilendirme yapılırken, işletilecek süreç hakkında da hem hukuki açıdan hem de siyasi bağlamda ciddi eleştiriler yapılarak, yanıştan dönülmesi için çağrı yapıldı.

Vatandaşın doğru haber alma hakkı da, caza kasinleşmeden mağdur durumda olan tutuklunun hakkı da gaspedilmiş oldu.

Mevcut Durumun Analizi

İddianame 8 Nisan 2025 tarihinde açıklandı. İçeriğinde çok sayıda siyasi söylem delil olarak yer alırken, somut eylem bağlantıları tartışmalı bulundu.

Bugün 13 Mayıs 2025, Prof. Dr. Ümit Özdağ hâlâ tutuklu durumdadır. Süreç boyunca ortaya çıkan temel tartışma başlıkları ise şunlardır:

Hukuki Açıdan:

- Meşru ve Anayasa ve yasalara bağlılığı ilke edinen bir partinin başkanının gözaltı ve tutuklama şekli,
- Gözaltı gerekçesinin üç kez değişmesi ve hâlâ muğlak ve yorumlamaya açık olması,
- Avukatlarının tutuklama kararı verilen ilk duruşmaya alınmaması,
- Dosyada gizlilik kararı ile savunma hakkının kısıtlanması,
- Delil olarak sunulan materyallerin çoğunun, AKP, MHP ve diğer siyasi parti liderlerinin propaganda amaçlı ifadelerinde olduğu gibi, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemesi **hukuk dışı** bir uygulamadır.

Siyasi Açıdan:

- Özdağ’ın, Erdoğan’ın ABD’nin Ortadoğuyu yeniden şekillendirme projesi BOP’un Eşbaşkanlığını sürekli gündemde tutması
- Esad yönetimi devrildiği halde Suriyelilerin gönderilmemesi, tersine; kalmaya teşvik edilmesi ve bunun ülke ekonomimizin atından kalkamayacağı bir yük olması konusunda iktidara karşı sert muhalefet yapması,
- Göçmen değil, sığınmacı ve geçici koruma altındakiler ve kaçaklar vurgusuyla, iktidarı sıkıştırıyor intibası vermesi

ve mayınlı sınır güvenliğinin ve düzensiz göçle mücadelenin önemini gündeme taşıması .

- Tutuklamanın muhalefetin sindirilmesi politikasının bir parçası olarak görülmesi olarak özetlenebilir.

Tutuklanma Şekli ve Tutukluluk Sürecine Yönelik Görüşler:

Bu süreçte yargı mekanizmasının siyasi iktidarın etkisinde hareket ettiğine dair güçlü kanaat oluşmuştur. Gözaltı ve tutuklama gerekçeleri, hem iç hukuka hem de uluslararası insan hakları sözleşmelerine aykırılık içerdiği yönünde yorumlanmaktadır. Özellikle iddianamede düşünce ve ifade özgürlüğü sınırları içinde kalabilecek açıklamaların suç unsuru gibi sunulması, yargının tarafsızlığına dair şüpheleri derinleştirmiştir.

Biraz daha irdelenecek olursa;

Tutukluluk süreci için hem Özdağ’ın avukatları ve Zafer Partisi yetkililer, hem de siyasi parti başkanları, milletvekilleri, Özdağ’ın yakınları, gazeteci ve akademisyenler tarafından defaten “hukuksuzluk” vurgusu yapılmıştır.

1. **Hukuksuzluk** bir yanıla Özdağ’ın kişisel yasal haklarının engellenmesi demek iken, diğer yanıla da yargıya inancı zedeleyici bir durumdur. Dolayısıyla “hukuksuz gözaltı ve tutuklamayla itham edilen bir Başsavcı özelinde görünse de bütünüyle yargıya yönelik olumsuz bir algı oluşturmaktadır ki; bu algının sonucunda hem toplumun büyük bir kesiminde yargıya güven zedelenmiş, bu yolla kamu zararına sebep olunmuştur, hem de tutuklu yargılanacağı kararı verilen Mahkemede

avukatlara haber verilmemesi, sonrasında da mahkeme salonuna alınmaları, avukatlar tarafından basına açıklanan bir durum olup, hem muhtemelen Ümit Özdağ'ı endişeye sevk etmiş hem de ilgili hakim ve savcıyı zan altında bırakmıştır.

2. **Ümit ÖZDAĞ; bilim insanı kimliğiyle** hem Ülkemiz yararına pek çok bilimsel çalışma yapmış, kitaplar yazmış, ciddi sivil araştırma kurumları kurarak hem akademiye destek olması hem de toplumun bilimsel verilerle aydınlatılmasına önemli katkılar vermesiyle temayüz etmiş bir kişi olarak **tutuklanma süreciyle birlikte** bilim insanı kimliği de zarar görmüştür. Bu zararın toplumda düşünsel anlamda kırılma yaratmış olma ihtimali de vardır. Topluma, bilim saygınlığı olan kişilerin bile bir anda değersizleştirilebileceği düşündürülmüştür.
3. **Siyasetçi kimliğiyle;** Zafer Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Ümit ÖZDAĞ olarak, kaçma tehlikesi olmadığı halde bir suçlu gibi apar topar gözaltına alınması, ardından belirsizlikler varken tutuklanması kendisini ve çocuğu başta olmak üzere ailesini de kötü hissettirdiği için, ileride ortaya çıkacak farklı psikolojik travmalara da sebep olunmuş olabilir.
4. **4. Pek çok hukukçunun ortak kanaati olduğu gibi;** tutuksuz yargılanma hakkı gözetilmeye çalışılmış olsaydı, istihbarat bilgisi şekilde kendisine yaklaşık bir yıldan beri gelen öldürülme tehdidi ki; resmi makamlara bildirildiği için korumaları artırılmıştır, tehditler de dikkate alınmış

olurdu. Ümit Özdağ, bu tehditler nedeniyle endişelenerek; Tutukevinde ölü bulunan Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) Dış Operasyonlar Dairesi Başkanlığı yapmış Türk Subayı "Kaşif KOZİNOĞLU"nun yaşadıklarını yaşamak istemiyorum" diye düşünmek zorunda kalmaz, çocuk yaştaki oğlu ve yaşlı annesi başta olmak üzere aile bireyleri Özdağ'ın geleceğiyle ilgili kaygı ve yoksunluk yaşamazlardı.

Sonuç

Hukuk esas alındığında; Prof. Dr. Ümit Özdağ'ın tutuklanma gerekçeleri **ihtiyatlılık** ilkesine dayalı ve **orantısız önleyici ceza hukuku** uygulamaları hukukçu olmayan bir vatandaş olarak beni oldukça rahatsız etmiştir. Oysa Ceza hukuku diyor ki; "bu yaklaşım, ceza hukukunun son çare olma ilkesine aykırıdır." Henüz gerçekleşmemiş, sadece **ihtimal dahilindeki eylemler üzerinden bireylerin özgürlüğünün kısıtlanması, hukuk devletinde kabul edilemez.** bir durumdur. Yine ceza hukukunun öngörülebilirlik ve ölçülülük ilkeleriyle de gelişmektedir: "**gözaltı ve tutuklamanın keyfi bir şekilde uygulanmaması**" ilkesi, bu vakada yeterince dikkate alınmamıştır kanaatimce.

Bu tutum ise, **ceza yargılamasının siyasallaşmasının açık bir göstergesidir.** Yargı erkinin, yürütme organının siyasi gündemine eklemlenmesi, anayasal denge-denetim mekanizmasının kırılmasına yol açmaktadır. "**Hukuki özerklik ve bağımsızlık ilkesi**" ihlal edilerek, ceza muhakemesi siyasi iktidarın bir aygıtı haline getirilmektedir. Bu

ise yalnızca bireysel hak ihlallerine değil, aynı zamanda sistematik bir hukuk erozyonuna da yol açıyor.

Ümit Özdağ'ın tutuklanması, yalnızca bir siyasi liderin özgürlüğünün kısıtlanması meselesi değil, **Türkiye'de hukukun üstünlüğünün, ifade özgürlüğünün ve yargı bağımsızlığının ağır bir tehdit altında olduğunu gösteren bir olay örneğidir.** Özdağ'ın şahsında yaşanan bu hukuksuzluk, tüm toplumun adalete güvenini sarsan ve erişim hakkına inancı zedeleyen sistematik bir sorunun yansımasıdır.

Hukuk devleti ilkesinin yeniden tesisi için sadece yapısal reformlar değil, aynı zamanda siyasal irade ve toplumsal bilinç gereklidir. **Yargının yürütmeden bağımsız hale getirilmesi, ifade özgürlüğünün güvence altına alınması ve ceza hukukunun keyfi uygulanmasına son verilmesi,** Türkiye'nin demokratik, yaşanması bir ülke geleceği açısından hayati önemdedir.

Themis, Adalet ve Saray

Sakine Bilgin

Jacques Derrida'nın yapısöküm ilkeleri ışığında, adaleti simgeleyen sembol ve metinler incelenmiştir.

Yasalardaki anlam istikrarsızlığı ve belirlenimsizliği

Devlet organizasyonu, gücü elinde tutan ve adalet kavramıyla birlikte sağlam bir yapının temsilidir. "Gücsüz adalet aciz, adaletsiz güç zalimdir." sözü bunu anlatır. Adalet değeri evrensel ve mutlak bir değerdir. Yasalar evrensel değildir. Bu nedendir ki yasa metinlerinde adaletin mevcudiyeti, anlam olarak istikrarsızlığı da içinde barındırır. Hem yasalar hem uygulayıcılar tarafından, sürekli olarak inşa edildiği varsayılır. Yasalar sürekli olarak değişir. Devletin adaleti gösteren olarak, gösterilen üzerinde hiyerarşik bir şiddeti barındırır.

Gündelik hayatımıza yansımaları

Adalet mülkün temelidir sözünün, gündelik hayatımızda karikatürize edildiğini görüyoruz. Mülk kelimesi, aynı zamanda özel mülk alanını da kapsamaktadır. Mülk, devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülkesidir. Kelime oyunu yapılarak, adaletin kişisel varlık ve gücün temelinde bulunduğu söylenmektedir. Kamu ve özel mülk arasındaki ikilik, ayrımın hiyerarşisini de yansıtmaktadır. Ülke mülkünü elinde tutan devlet kamu kişisi karşısında, özel mülkün maliki bulunmaktadır. Her iki mülk maliki arasındaki ilişkide adalet, bu söze göre kamudan yanadır.

Yasal metinlerde değer yargılarımızı açığa çıkaran felsefi şüphecilik

Devletin temelinde adalet olduğunun ön kabulüne götüren bu cümle gerçekte şüphe barındırır. Yargılamada doğru ve adil karar ile yanlış ve haksız karar arasındaki ikilemde ortaya çıkan çelişkiler ve belirsizlik bir tarafın lehine karar verilerek giderilmek zorundadır. Delilleri karartarak, delil yetersizliğinden lehine karar verilenin, deyim yerindeyse paçayı kurtardığı bir sistemin her türlü kararı, başka bir deyimle yargısal hüküm kendi içinde çelişkiler barındıran, hiçbir zaman mutlak adaletle ulaşamayan yazılı bir metni içerir. Bu yazılı metinde adaletin mevcut koşullarda gözetildiği varsayılır. Yargıç gerekçelerini açıklar ve konuyu kapatır. Hüküm, sağlam dayanakları olan yazılı bir gerekçeye bağlanıyorsa yargılama amacına ulaşmıştır. Olaya dışarıdan bakıldığında, büyük bir mağduriyetle sonuçlanmış, dramatik bir yaşam hikayesi görülebilir.

Yasalardaki kavramsal ikilikler

Adalet ve adaletsizlik kavramları birlikte varolur. Karşılıklı olarak sürekli yer değiştirir. İstikrarsız biçimde sürekli bozulan dengenin sağlanabilmesi için çaba gerektirir. Bu denge ve dengesizlik ikiliği, adalet tanrıçasının elindeki teraziyi sembolize edilir.

Sembollerin içindeki mekanizmalar

Devlet aygıtı, askeri güce dayalıdır. Devlet asli olarak içerde ve dışarda güvenlik ve adaleti sağlamakla yükümlüdür. Devlet aygıtının adalet sembolü, mitolojideki kadın tanrıçadır. Devlet erki, baba ile temsil edilir. Cinsiyeti erkektir. Adaletin cinsiyeti kadındır. Yunan ve Roma mitolojisinde kadın tanrıçadır. Gözünün bağlı olması, bağımsızlığı simgeler. Elinde, gücünü temsil eden kılıcı, yasa kitabını ve dengeli dağıtımı simgeleyen teraziyi tutmaktadır. Kötülülüğü simgeleyen yılan ayaklarının altına almıştır. Adalet, Tanrısal bir güçten gelen mutlak bir değerdir.

Adliyeye saray adının verilmesi, eskiye referanstır. İhtişamı, mutlak gücü ve otoriteyi simgeler. Aynı zamanda giriş ve çıkışların sıkı kurallara bağlandığı, herkesin içeriye serbestçe giremeyeceği mekanlardır. İçerisi ve dışarıyı ayırmayı yansıtır. İçeride işleyen düzen dışarıya akseder. Hiyerarşik olarak içeridekiler dışardakilere baskı ve üstünlük kurar.

Bir tutam haksızlık

Adaletiyle halkın sevgisini kazanmış bir hükümdar, ülkesini dolaşıyormuş. Seyahat sırasında aşçısı yanına gelerek erzak yükündeki tuzun bittiğini söylemiş. Sultanın cevabı: "En yakın köye git. Orada tuz satan bir tüccar bul. Fakat sadece hakkı olan fiyatı öde; fazladan tek kuruş verme!"

Aşçı: "Sultanım! Siz ki bu dünyada herkesten fazla hazineye sahipsiniz. Tuza birkaç kuruş fazla ödeseniz ne çıkar?"

Hükümdarın cevabı: "Sen büyük haksızlıkların nasıl meydana geldiğini sanıyorsun? Dünyada herkesin şikayet ettiği büyük haksızlıklara, işte böyle küçük haksızlıklar yol açıyor. Küçük şeyler, sonuçta bir göl çukurunu dolduran su damlalarına benzer. Dünya ilk kurulduğunda haksızlık bir tutamdı. İnsanlar küçük haksızlıklardan ne çıkar diye diye onu büyüttüler. O yüzden insan küçük de olsa, büyük de olsa ne haksızlık etmeli, ne de haksızlığa razı olmalı. Şimdi git ve tuzu hakkı olan fiyatı al da gel!"

Hükümdar- teba(aşçı), egemenlik-adalet, hak-haksızlık, ticaret-kazanç, kar- zarar gibi ikilikleri bulabileceğimiz bu kurgusal metindeki adalet kavramı hükümdara emanet edilmiştir. Mitolojideki tanrısal adaletle benzetilmektedir.

Sonuç

"Adalet mülkün temelidir" sözünde olduğu gibi yazılı yasal metinlerde de anlam belirsizdir. Adaletsizlik ve adalet mülkün temelinde bulunabilir. Themis ya da Justitia'nın imgelediği gibi, gözü bağlı olarak, terazi ve kılıcın birlikte var olduğu bir yapıyı kurabilmek ve saraylarda adaleti sağlayabilmek, insanlığın en büyük ideali- dir.

KAYYUMANDERING

/kaɪ.juː.mæn.dər.ɪŋ/

Veysel Dinler /Hitit Üniversitesi

Otoriter rejimlerde, yerel yönetimlerde halkın iradesiyle seçilen belediye başkanlarının, kimi zaman idari kararlarla, kimi zaman da yargı marifetiyle, çoğunlukla somut bir gerekçeye dayanmaksızın ve sudan sebeplerle görevden alınarak, yerlerine iktidara bağlı kamu görevlilerinin atanması veya seçim yargısı eliyle uyduruk bahaneler üretilerek belediye başkanlığı ya da milletvekilliği mazbatalarının seçim kazanan adaylar yerine iktidar yanlısı kişilere devredilmesinin sistematik bir hükümet politikası haline gelmiştir.

Otoriter devletlerde halkın iradesinin gaspı, sıklıkla başvurulan bir yöntemdir.

Bu uygulama yalnızca milletvekilliği seçimleri veya yerel yönetimlerle sınırlı kalmayıp, düşman ceza hukuku yaklaşımının bir yansıması olarak özel sektöre de sirayet etmekte; hükümetler tarafından hukuka aykırı biçimde el konulan şirketlerin başına, yine iktidar yanlısı kayyımlar atanarak bu pratik sürdürülmektedir.

"Kayyumandering" terimi, belirli hallerde bir malı idare etmek veya başkasına ait bir işi yürütmek üzere atanan kişiyi ifade eden "kayyım (kayyum)" kelimesi ile, seçim çevrelerinin belirli kişi ya da partilerin kazanmasını sağlamak amacıyla düzenlenmesini ifade eden ve en bilinen seçim hilelerinden biri olan "gerrymandering" terimindeki "-mandering" ekinin birleştirilmesiyle türetilmiştir.

In authoritarian regimes, the systematic policy of undermining popular sovereignty manifests through the removal of mayors who have been elected by the free will of the people in local governments. These removals occur either through administrative decrees or judicial interventions, often without any substantive justification and based on trivial pretexts. Subsequently, loyal public officials aligned with the ruling government are appointed in their place.

Alternatively, through the manipulation of electoral judiciary processes, fabricated justifications are employed to transfer mayoral or parliamentary certificates of election (mazbatas) from the rightful winners to pro-government candidates.

The usurpation of the people's will is a method frequently employed in authoritarian states to consolidate and perpetuate power.

This practice extends beyond parliamentary or municipal elections; as an outgrowth of the "enemy criminal law" approach, it also infiltrates the private sector. Companies unlawfully seized by the government are entrusted to trustees (kayyums) who are staunch supporters of the ruling power, thereby continuing the pattern of political control under the guise of legal or administrative action.

The term "Kayyumandering" is coined by combining the Turkish word "kayyım (kayyum)," which refers to a person appointed by law to manage someone else's affairs or property, with the suffix "-mandering" from the term "gerrymandering"—an infamous electoral manipulation tactic that involves altering constituency boundaries to favor specific candidates or political parties.

The English translation of this paragraph was supported by OpenAI's ChatGPT

TÜİK Aleyhine Açılan Davada "İnsan Kokusu" Talebi

Adalet arayışı bazen yalnızca rakamlarla değil, yaşanmışlıklarla konuşur. Emekli Yargıtay Üyesi Seyfettin Çilesiz tarafından Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) karşı açılan dava, kamuoyunda "İnsan Kokusu Davası" olarak anılmaya başladı. 2024 yılı sonlarında Ankara 6. İdare Mahkemesi'nde açılan dava, TÜİK'in 1 Ocak-30 Haziran 2024 dönemine ilişkin açıkladığı enflasyon oranlarının gerçeği yansıtmadığı iddiasına dayanmaktadır.

Mahkeme, davayı esastan incelemeye değer bularak TÜİK'ten ilgili döneme ait hesaplamalara dair tüm bilgi ve belgeleri talep etmiştir. TÜİK ise verileri, "kurumun özgün eseri" olduğu ve "gizlilik ilkesi" gereği üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı gerekçesiyle şifreli flaş bellek içerisinde sunmuş, ancak özellikle barkod tarama ve internetten veri kazıma yöntemiyle elde edilen fiyat verileri gönderilmemiştir.

3 Mart 2025 tarihinde duruşması yapılan dava, çok sayıda emekli, siyasi parti temsilcisi ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla geniş bir kamu ilgisine sahne oldu. Yurttaşlar, yalnızca bir yargılamaya değil, insanca yaşama sahip çıkmak için davayı izlemişlerdir.

Davacı Çilesiz, duruşma esnasında mahkeme heyetine hitaben, "Sayın mahkemeden, içinde insan kokusu olan bir karar vermesini bekliyoruz" diyerek, istatistiklerin arkasında görünmeyen hayatların da dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu dava sadece enflasyonun yakıcı etkisini değil, hayatın gerçeğini duyurmak isteyen emeklilerin, sabit gelirle geçinemeyenlerin ve görmezden gelinenlerin sessiz haykırışını dile getirmiştir. Bu dava, sadece sayılarla değil, geçim mücadelesiyle yazılan bir dosya olarak hafızalarda yer etmiştir. Mahkemenin kararı ne olursa olsun, içinde mutlaka insana dair değerler olması gerektiği, tarihe not düşülmüştür. Kendisi de yıllarca yargıçlık yapmış, yargının en üst kademesinde Yargıtay Üyesi sıfatıyla bulunmuş bir davacı, "insan kokusu" talep etmiştir.

Bu dava, enflasyonun soğuk verilerinden çok, geçim sıkıntısının yakıcı gerçeğini gündeme taşımıştır. Adaletin rakamlarla değil, insan hikâyeleriyle yazılması gerektiğini tekrar orta koymuştur. Çilesiz'in talebi, yargı tarihine şu cümleyle kazınmıştır: **"İnsan kokusu olan bir karar istiyoruz."**

Editör: V.D.

Ali Acar ve Rûmeysa Ünal, *Müdafi Yardımından Yararlanma Hakkına Sosyolojik Bir Bakış – Pierre Bourdieu’nün Kavramlarıyla CMK Avukatlığı*, Zoe Kitap, 2025.

Ali Acar ve Rûmeysa Ünal tarafından yürütülen alan araştırmasının sonucu olan eser, hukuki bir kurum olan CMK avukatlığı ile bu kuruma dahil olan öznelerin kuruma ilişkin davranış, inanç ve algılarına odaklanıyor ve ilgili öznelerin CMK avukatlığı kurumundan nasıl etkilendiğini ve onu nasıl etkilediklerini anlamayı ve açıklamayı amaçlıyor. ‘CMK avukatlığı pratiğini belirleyen ve etkileyen temel etkenler nelerdir? CMK avukatı etkili ve yetkin olarak görülmüyorsa bunun pratikten kaynaklanan sebepleri nelerdir? CMK avukatına karşı bir önyargı var mı? Varsa, bu gerçekten bir önyargı mı?’ sorularının peşinden giden yazarlar, alan araştırmasından ve istatistiksel verilerden elde ettikleri verilere dayanarak elde ettikleri bulguları Pierre Bourdieu’nün kavramlarıyla ilişkilendiriliyor.

Gülfem Pamuk, *Kasâme Bir Cinayet Romanı*, Everest Roman, 2024.

Kitab-ı Siyah Kalem ile 2016 Everest Yayınları İlk Roman Ödülü’nü kazanan Gülfem Pamuk, bu kez ilginç bir cinayet romanı olan *Kasâme* ile çıkıyor okurun karşısına.

Köy köy dolaşıp hikâyeler anlatan Meddah, son gittiği köyden ayrıldığında kimliği bilinmeyen birisi tarafından öldürülür. Olayı çözmek için görevlendirilen Kadı Efendi köydeki bütün erkekleri sorgulayıp yemin ettirecek, suçlu ortaya çıkmazsa kan parası (diyet) bütün köye pay edilerek alınacaktır. İfadeler alındıkça köyde dönen dolaplar, gizli saklı işler de su yüzüne çıkmaya başlar. *Kasâme*, 1680 yılında Osmanlı İmparatorluğu’nda gerçekleşen ilk ve son recm vakasını konu eden kurgusu, dili, anlatımı ve şaşırtıcı sonuyla okuru gizemli bir atmosfere çekiyor. Gülfem Pamuk, Kitab-ı Siyah Kalem ile açtığı kendine özgü kanalı bu romanda daha da derinleştirerek yoluna devam ediyor.

Yasemin Özdek, *Neoliberal Otoriter Dönüşüm ve Türkiye*, Note Bene Yayınları, 2025.

Son 40 yıllık dönemde egemen olan neoliberalizm, siyasal rejimleri daha otoriterleştirdi. Dünya ekonomisinin bir avuç sermaye grubunun hâkimiyetine girmesine paralel olarak, siyasal rejimler de birçok ülkede oligarşilere dönüştü. Parlamenter demokrasinin gerileme süreci ivme kazandı, yürütme şeflerinin elindeki güç toplanması artarak yaygınlaştı. Bir yandan toplumsal sınıflar arasındaki kutuplaşma derinleşip her alanda eşitsizlik güçlenirken, diğer yandan liberal demokrasiler çöküş sürecine girdi.

Bu kitap, son 40 yıllık dönemde dünyada ve Türkiye’de yaşanan neoliberal otoriter dönüşümü eleştirel bir bakışla araştırıyor. Demokrasilerdeki yeni çöküş eğilimi ve otoriterleşme süreçleri, hukuk ve yargı alanında yaşanan değişimler, yeni otoriter rejimlerin cinsiyetçi siyasetleri, kadın haklarına yönelik saldırılar ve AKP rejimi, bu kitabın odaklanarak incelediği ana temalardır. Kitap, 21. yüzyılın başında halen egemenliğini sürdüren otoriter iktidarların eşitsizlikçi ve baskıcı siyasetlerini kavramamıza katkıda bulunuyor.

Gülriiz Uygur ve Olcay Karacan (Yay. Haz.), *İhtimam Etiği ve Hukuk*, Zoe Kitap, 2025.

İhtimam Etiği ve Hukuk, krizlerin egemen olduğu günümüzde birbirimizi unutmaya vardırıan farklı düzeydeki ilişkiler problemi karşısında nasıl duracağımıza dair tartışma kapısını açmak isteyen yazarlarca kaleme alınmış. İhtimam etiğinin anlamına ve farklı düzlemlerdeki boyutlarına da dikkat çeken kitap, kurumsal düzeydeki ihtimamın örneğini, özellikle hukuk üzerinden sorguluyor ve ihtimam etiği çerçevesinde ortaya çıkabilecek kurumsal yapının nasıl olabileceğini düşünmeye teşvik etmeyi amaçlıyor. Eserde on dört yazarın ihtimam etiği ve hukuk kesişimindeki konuları ele aldığı yazılar bulunuyor.

2025'in İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Mevzuat Kroniği

8 Ocak 2025, 32776 sayılı Resmi Gazete

177 sayılı CB kararnamesi ile Siber Güvenlik Başkanlığı kurulmuştur.

Danıştay Başkanlar Kurulu Kararı ile Danıştay İdari ve Vergi Dava Dairelerinde işlerin hangi önceliklere göre sonuçlandırılacağına ilişkin karar yayınlanmıştır.

9 Ocak 2025, 32777 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 7432 sayılı Uludağ Alanı Hakkında Kanunun bazı maddeleri iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 4632 sayılı Bireysel Emeklilik ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun bazı maddeleri, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun bir madde değişikliği iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 7520 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve bazı Kanun ve KHK'lerde

Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un bazı maddeleri iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 5510 sayılı Kanunda değişiklik yapan ve Cumhurbaşkanı'na emeklilere 2023 Ekim itibarıyla 5000 TL ödeme yetkisi veren 7464 sayılı Kanunla tanıyan madde değişikliği iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 4799 sayılı Kanun ile değişik 10/6, 11/3 maddeleri iptal edilmiştir.

14 Ocak 2025, 32782 sayılı Resmi Gazete

Adalet Bakanlığı kararı ile Ağrı'da Vergi, Niğde, Tunceli ve Yalova'da İdare, Şırnak'da Vergi ve İdare mahkemeleri kurulmuş, yargı çevreleri belirlemiştir.

15 Ocak 2025, 32783 sayılı Resmi Gazete

7538 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunlarının bazı maddelerinde değişiklikler yapılmıştır.

21 Ocak 2025, 32789 sayılı Resmi Gazete

2025/3 sayılı Danıştay Başkanlık Kurulu kararı ile, Danıştay Dava Dairelerinin işbölümü kararında değişiklikler yapılmıştır.

30 Ocak 2025, 32798 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Ek 1'inci maddesinin (2) fıkrasındaki "341'inci, 362'nci" ibarelerinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

4 Şubat 2025, 32803 sayılı Resmi Gazete

7539 sayılı Kanunla 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Başkan ve Üyelerine İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklikler yapılmıştır.

20 Şubat 2025, 32819 sayılı Resmi Gazete

Adalet Bakanlığı kararı ile Devrek Kadastro Mahkemesi kaldırılarak Zonguldak, Gökçeada Kadastro Mahkemesi kaldırılarak Çanakale Kadastro Mahkemelerinin yargı çevrelerine dahil edilmiştir.

27 Şubat 2025, 32826 sayılı Resmi Gazete

7540 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu yayınlanmıştır.

6 Mart 2025, 32833 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu Ek 1. madde (2) fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

8 Mart 2025, 32835 sayılı Resmi Gazete

Adalet Bakanlığı kararı ile Amasya'da İdare Mahkemesi kurulmuştur.

10 Mart 2025, 32837 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 6 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun

250 (12) fıkrasındaki "... sağır ve dilsizlik", "...ile..." ibarelerinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanunun 2. madde (2) fıkra 4. cümlesinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 9 Ağustos 2023/151 sayılı Cumhuriyet başkanı Kararnamesinin (ihdas edilen hakim ve savcı kadroları yönünden) Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

12 Mart 2025, 32839 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu'nun 4/D ikinci fıkrasındaki "... veya Bakanlıkça..." ibaresinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 6 Nisan 2022/98 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

13 Mart 2025, 32840 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 5 Nisan 2024/158 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

14 Mart 2025, 32841 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 326/(2)'nci maddesinin (2) fıkrasının "manevi tazminat davaları yönünden" Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

19 Mart 2025, 32846 sayılı Resmi Gazete

Siber Güvenlik Kanunu yayınlanmıştır.

24 Mart 2025, 32851 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un bazı maddeleri Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 7343 sayılı İcra İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, 2004 sayılı Kanun'un 111/b maddesinin bazı bentlerinde yapılan değişikliklerin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

26 Mart 2025, 32853 sayılı Resmi Gazete

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 53/j fıkrasındaki bazı ibareler Anayasaya aykırı olduğundan iptaline, kararın 9 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/(14) fıkrasının Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilmiştir.

Ölü Yasalar

Dursaliye Şahan

Türkiye’de ne var?

Örneğin DASK var. Zorunlu Deprem Sigortası.

Mesela ev alırken tapu dairesine gittiniz. İşlemlerin başlaması için kimlik kartınızla birlikte sigorta belgesini de uzatmak zorundasınız.

Ya da evinize su veya elektrik bağlatmak istiyorsunuz diyelim. Elektrik veya Sular İdaresine gittiniz. Dilekçenizin altında sigorta fotokopisi yoksa aboneliğiniz onaylanmaz.

Sonuç? DASK, Zorunlu Deprem Sigortasından kaçış yok.

Trafik sigortası gibi düşünün. **Yaptırmazsanız trafiğe çıkamazsınız değil mi?**

Yani... Bu iki yasa yönetmeliklerle tıkr tıkr işler. Adeta bir insan gibi nefes alıp veren yasalar.

Peki her yasa böyle midir?

Mesela kayıtlara baktığımızda 4+4+4=12 yıllık ilköğretim yasa da zorunludur der.

Bu yasaya rağmen ilköğretim dışında kalan çocuk sayısı ne kadar dersiniz?

Resmi kaynaklarda bile milyonlarla ifade edilen rakamlar söz konusu -ki aynı kaynaklar mümkün olduğu kadar bu konulara girmemeye çalışır ya da kaçamak yanıtlar verir.

Yasaya uymayan, mesela yaşı gelen çocuğunu okula kaydettirmeyen ebeveynler için bir yaptırım var mı? Yok.

Eğitimin dışında tutulan çocukların çoğu kırsal kesimlerde.

Köy muhtarlarına bu konuda bir görev talimatı veriliyor mu? Yok.

Çocuğunu okula göndermeyen, okul yerine Milli Eğitim Bakanlığı dışında tarikat kurslarına yollayan ebeveynlere bırakın ceza vermeyi suçlu ya da hatalı oldukları hissettirilseydi bu kadar çok eğitim mağduru çocuk olur muydu?

Eğitimden mahrum bırakılan çocukların geleceği nasıl şekilleniyor? Mesela erken yaşta evliliğe zorlananların çoğu buradan çıkıyor.

Çünkü DASK ya da Trafik Sigortasına gösterilen kararlılık İlköğretim Yasasına gelince güneşte eriyen kar gibi kayboluyor.

Kâğıt üzerinde yasa var mı? Var.

Peki hayatın içinde mi? Hayır.

Kadın erkek eşitliğinin geçtiği bazı yasalar gibi var ancak görünür değil.

Demokrasi gibi. Bölgeye, kişilere, kurumlara göre ibre inip kalkıyor.

Ülkemizde ölü yasalar dersem abartmış olur muyum bilemiyorum. Buna ancak hukukçular yanıt verebilir. Sade bir vatandaş olarak benim hissettiğim bu.

DASK gibi taviz verilmeyen yasaların yanında eğilip bükülen hatta yok sayılan yasalar hayatımızı cehenneme çevirebiliyor.

Yakın zamanda tanık olduğumuz çocuk gelin ötesi bebek gelin davasını izledik. Aylar sürdü. Korku film sahnelerini aratmayan ifadeler gazete sayfalarına saçıldı.

Hatırlayalım...

Altı yaşında, okula gitmesi gerekirken ailesi tarafından kendisine bir oyun gibi sunulan yirmi dokuz yaşındaki adamla evliliğe zorlanan H.K.G.

Altı yaşındaki çocuğa koca sıfatıyla günlerce tecavüz eden

Yusuf Ziya Gümüşel ve altı yaşındaki kızını evlendiren Kadir İstekli hüküm giydi.

O çocuğun yaşadığı dramda tek suçlu aile mi?

Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğu yok mu? O çocuğun sözde düğününe katılan davetliler, nikahı kıyan imam, bildiği halde susan akrabalar, ailenin diğer üyeleri... Pratikte hepsi suça iştirak etmiş durumda.

Ülkemizde H.K.G. gibi kaç çocuk var?

Ölü yasalar tehlikeli olabiliyor. Hele söz konusu çocuklarsa.

Dev sermayelerle dönen sigorta şirketlerinin lobisi dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de çok güçlü.

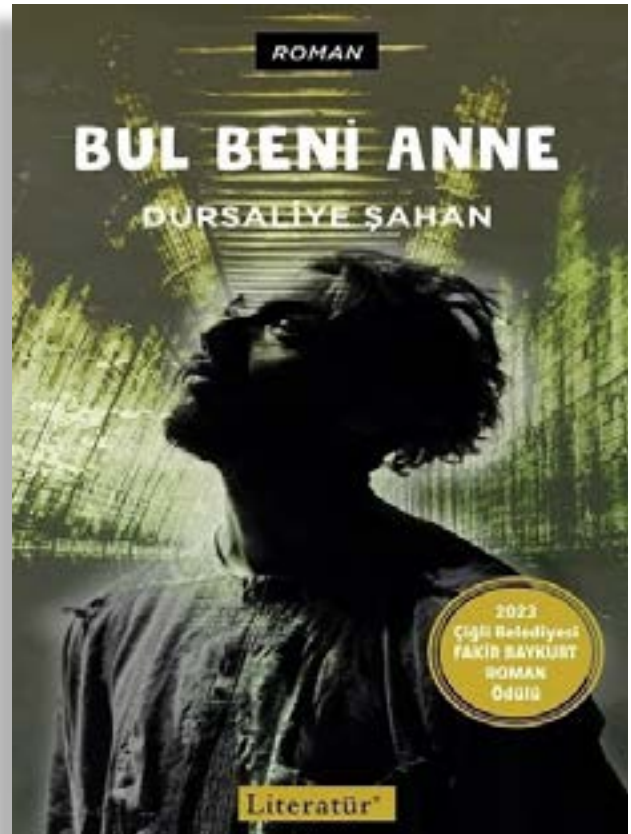
Eğitim hakkı elinden alınan çocukların etrafında böyle güçlü bir lobi yok. Çünkü onların sermayesi yok.

Seçim dönemlerinde oy isteyen siyasetçiler çocuklardan fazla bahsetmez. Çocuklarla ilgili vaatler ya unutulur ya da eksik yapılır hatta hep listenin en arkasında yapılabilecekmiş gibi uykuda bırakılır. Çünkü çocuklar oy kullanmıyor.

Anahtar yetişkinlerde.

Temiz toplum başlığı altındaki gelecekteki çocuklarımızı düşünüyorsak siyasetçilere ve yargı sistemine çocukları hatırlatmak ve hesabını sormak zorundayız.

Sağlıkla kalınız.

Sanat Korkuyu Da Yener!

Yaşar Seyman / yasarseyman@gmail.com

Örneğiyle başka ülkelerde de karşılaştığımız sanata düşmanlık Türkiye’de saklanacak, üstü örtülecek bir şey değildir. Türküye, şiire, heykele, resme karşı olma ideolojik, dolayısıyla da estetik sorundur.

Bir dönem Ankara ve İstanbul belediyelerine başlatılan konser incelemeleri aslında kültüre sanata karşıtıktır. Yeni de değildir.

Yerel yönetimlerin en önemli işlevlerinden biri bulundukları kentlerde halkla sanatçıyı buluşturmak olmalı. Sanatın iyileştirici, geliştirici, mutluluk verici önemli bir gücü vardır.

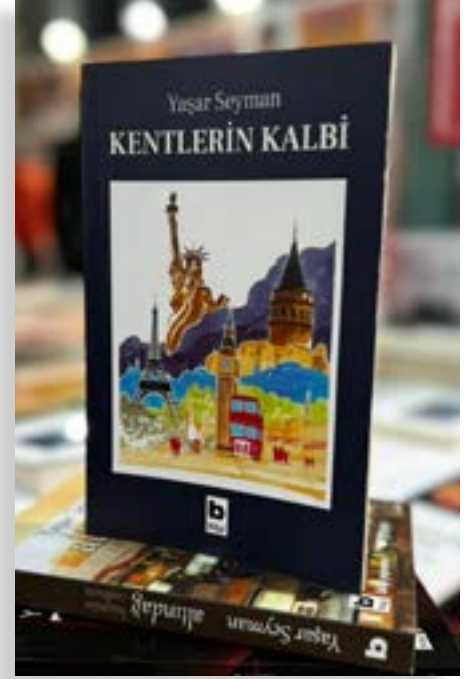
Siyasi iktidar, korona gibi büyük bir felakette bile ilk iş sanatsal etkinlikleri yasaklamak oldu. Bu saptaması kapsamlı sosyolojik araştırmalara ya da siyasi irdelemelere gerek duyulmaksızın iktidar-sanat ilişkisinin görüntüsünü sergiliyor. İktidar sanatı sevmiyor. Müzik dinlemeyi, sergi salonu gezmeyi, en kıymetli zaman dilimi olarak bilmeyenlerin ‘sanat’la ilişkileri ya yok saymak, ya da onu yaratılardan öç almak oluyor. Oysa yaralı ruhların sağaltımına en iyi ilaç sanat ve kültürel etkinlikler gelebilir, hastalığın açtığı yaraları en iyi sanat sarabilir, merhem olabilir. Eve kapandığımız günlerde en iyi dostumuz sanat oldu. Şu sloganla o günleri tüketmedik mi? “Evde kal kitapla kal!” o günlerde en iyi dostumuz kitap oldu, kitaplara sığındık. Çünkü sanat yaşıyor.

Belediyelerin sanatçıları konserlere davet etmesi, onları halkla buluşturması son derece anlamlıdır. Kuşkusuz bu etkinlik yapılırken varsa birtakım yanlışlar elbette denetlenmelidir, soruşturmalıdır. Saygın, sağlıklı, siyasi olmayan, itibar suikastı yapmayan hangi denetim insanı rahatsız eder ki?

Denetim deyince insanın gülesi geliyor. Madem denetime bu kadar önem veriyordunuz, Cumhuriyet’in saygın kurumlarından Sayıştay’ın içini neden boşalttınız? Raporlarını sümenaltı ettiniz?! Kim denetimden kaçabilir ki? Konserler üzerinden denetim başlatmak sanat ve sanatçı ile husumetten kaynaklanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler yerel parlamento, belediye meclis üyelerine de alanlarında uzman yerel parlamenter deniyor. İnsanlar sanatla gelişir, kentler ismini ülkenin sanatçılarından alır. Yazarlarının, sanatçılarının adları unutulmasın diye tren vagonlarına, banklara yazılır; isimleri parklara, caddelere hem de sanatçı yaşarken verilir. Ve ölümsüz kılınır. Yazık ki biz bunlardan o kadar uzağız ki yeni yeni sosyal demokrat belediyeler bu uygulamaları yapıyor, sanata yönelik bu çalışmalara da muktedirler yönetimi engel oluyor.

İçinde olduğumuz ekonomik kriz nedeniyle ilk tasarruf kalemi tüm belediyelerde sanatsal etkinliklerde oldu.

Sanatsal ve kültürel etkinliklerde tasarrufa gidilir mi? Aksine sanatsal etkinlikler ekonomik sıkıntının, derin yoksulluğun açtığı sorunları tedavi etmeye ancak yardımcı olabilir.

İzmir’de bir belediyenin imza gününde halktan bir kadına kitabımı imzalarken; belediye başkanımızın bu etkinlikleri sayesinde hem yazarla tanışıyor hem de imzalı kitabı ile eve dönüyoruz. Bu semt İzmir’in gelişmiş semtlerinden yine de inanın kitaba bütçemizde para ayıramıyoruz. Bir sanatçıyla tanışıyor, insanlarla buluşuyor, sanatsal etkinlikte sanat soluyoruz. Bu tür etkinliklerden evimize dolu dolu dönüyoruz. Belediye başkanımız sayesinde öğrendik bu etkinlikleri ve onu seviyoruz. Hangimizin herhangi bir sanatçının konserine bilet alıp gidecek gücü var.”

Bir kentteki sanat etkinliği o kentin tarihini, doğasını, o kenti kent yapan sanat değerlerini, kentin kalbini gün ışığına yerel yönetimler çıkarabilir. Çünkü halka en yakın yerel yönetimlerdir. Halkın dokunduğu, konuştuğu insanlar yerel yöneticileridir. Kitap fuarları, festivaller sanatsal etkinlikleri insanların özlem duyduğu etkinliklerdir.

Burhaniye Kitap Günlerinde onur yazarı olarak kordanan sonra ilk kitap fuarına katıldığında insanlar sırada hepsi şunu söylüyordu: “Çok şükür yazarlarla, kitaplarla buluştuk, bunu o kadar özlemiştik ki. Özellikle yurt dışından gelen yurtaşlarımız bu etkinliklere susamışlardı. Sevdiği sanatçıyla, yazarla buluşuyor, konuşuyor, fotoğraf çektiriyor, yaşamını renklendiriyor, kültürel etkinliklerle besleniyorlardı.

Düşünün baba ve anne çocuğun elini tutmuş bir parkta dolaşiyor. Parkın adı Nazım Hikmet Kültür Merkezi, Ahmed Arif

Parkı, , Âşık Daimi Parkı, Enver Gökçe Parkı, Sait Faik Parkı, Yaşar Kemal Kültür Merkezi... Çocuk “kim bu diye” sorunca anne ya da baba bu soruların yanıtını verirken bir yandan da sanatsal birikimi gün ışığına çıkıyor. Soruyu soran da yanıtı veren de bir birikimi aktarıyor. Zenginliği simgeliyor.

Ayrıca konser ya da söyleşilere çağrılan sanatçıya, yazara belediye başkanı bir başına karar vermiyor ki! Sanatçının o kitleyle buluşmasını o kitlenin sanatçıya yaklaşımı da belirliyor. Sonuçta ülkenin sanatçısıyla kitleleri buluşturmak, onların evlerine sevinçli, dingin, sıkıntılardan arınmış bir biçimde dönmelerini, sanatsal etkinliklerle yaşama tutunmasını sağlamak son derece sağlıklı bir eylemdir. Ve bunun karşılığı şu anda dile getirilen o milyonlarla kıyaslanamaz. Değerle fiyatı birbirine karıştıranların zihniyetidir bu. Ölçü, kaldırım taşıyla rant arasında kurulduğu için sanatı da

o kategoriye indirgeyip küçümsemenin bir yoluna dönüşüyor. Yaşar Kemal’in tek bir sözünü hangi milyon lira ile ölçüyorsun ki onu tartışmaya açıyorsun! Bir konsere gelip bir saat, iki saat orada türküler, şarkılar okuyan sanatçının o süre için ömrünü verdiğini unutmuş oluyorlar. Bu nedenle dönem dönem belediye başkanlarına soruşturma açmak, belediyelere müfettişleri salmak yerine onlara teşekkür etmek gerekir.

Başta da vurguladığım gibi gerçekten bir yolsuzluk bir yanlışlık varsa bir haksızlık varsa elbette denetlenmeli, denetim sürdürülmeli, denetimden kim kaçabilir, kim denetime karşı olabilir? Haksız yere bir korku imparatorluğu yaymak, korku iklimi yaratırken sanatı kullanmak, sanata yapılan en büyük haksızlıktır, en büyük düşmanlıktır!

Sanata sevgisizliktir!

Durgun Göllerin Nilüferi; Sevgi...

Safiye Özşener

Politikadan siyasete, ekonomiden, insan hak ve hürriyetlerine bin bir sorunla dolu, sancılı süreçlerden geçtiğimiz doğrudur.

Ama ben yine de ilk yazımda, “SEVGİDEN” bahsetmek istedim...

Çünkü; her şeyin insanı sevmekle başladığına ve tüm sorunların çözümünün yine sevgi dilinde yattığına inanıyorum.

Sevgi nedir?

Gerçekten tanıyor muyuz?

Farkında mıyız gücünün?

Birlikte okuyalım istedim...

İnsan kavramlar içinde yaşayan bir canlıdır...

Ki, kimi zaman bu kavramlarla bocalar.

Ama doğrudur. En sert çarpışmayı, sevgi kavramında yaşar.

Oysa; sevgi kavramlar üstüdür.

Zira; içine sevgi katmadığımız her şey eksik kalır...

Aşk gibi, özgürlük, yaşamak gibi değerler, sevgiyle anlam kazanır...

Sevgi, aynı zamanda onurludur. Bu yanılla da içinde vicdan barındırır.

Merhametin, inceliğin ev sahibidir...

İşte tüm bunlar cesareti büyütür ve naifçe yükseltir.

Evet, elbette bazen; sevginin yücelttiği incelik, büyüttüğü merhamet en heybetli kaybedişlerimizin de adresi olur, ama öte yandan da sevgi, savunulmak ister.

Çünkü, iyileştirendir. Hatta öyle derindir ki, dönüştürendir.

Doğrudur zaman diye bir şey vardır ve çok güçlüdür.

Yeryüzü evrilir, değişir, ki bazı değişimler kaçınılmazdır ve bir çağı bitirir.

Ama bir yenisinin de başlangıcıdır.

Sevgi de böyle, bitmeyen tek şeydir.

Tıpkı; ZAMAN...

Tıpkı; YAŞAM...

Tıpkı ÖLÜM gibi...

Hep vardır...

Zaten öyle değil midir?

Hayatta her şeyi iki şey değiştirmez mi?

Biri ölüm, biri sevgi...

Öyle anlamlıdır ki, sevgi efsunudur, füsunkârdır...

Diyor ya Nazım usta, hayatının özeti olan şiiri,

“Saman Sarısı”nda...

Sevgi varsa...

Varsa umut...

Bir de saman sarısı...

Bir de özlemin kırmızısı

Varsa...

Değer, her şeye rağmen değer yaşamaya...

Yani sevgi; böylede baş kaldıracı, böyle de en kabadayı, keşfedersek eğer en güçlü yanımızdır.

Yazmaya başlamışsanız ve konunuz sevgi ise, düştükçe düşer kelimeler...

Mesela; sevgi aynı zamanda akışkan ve karşı tarafa geçebilen bir eylemdir. Diyerek devam edersiniz.

Tüm coğrafyalarda...

Tüm renklerde,

Tüm dillerde...

Ortak paydamızdır dersiniz...

Hatta bir bakmışsınız, kilimlere dokunan şiir, sazda ses, ağızda ezgi olmuş...

Sevgi; durgun göllerin nilüferi, yer yüzü dansımız...

Ve alınıp-satılamayacak, hiçbir sisteme kurban edilemeyecek kadar özel yanımızdır...

SEVGİ yürek işidir, kalbin ilmidir...

Ağrılara ve ağırlıklarına rağmen devam eden hayatın içinde; çatışmalı değil, uzlaşının olduğu günler de yaşamak herkesin hakkı...

Ve çözüm çoğu kez, evrensel değerlerle uygulanacak hukukta...

Ama birazda çok istemekte ve birer ay pervanesi olmak, sevgiyle dünyayı sarmakta...

Çünkü; sevgi de hukukta vicdanidir...

Yolumuz şiirden, en çokta sevgiden geçsin...

Aşk olsun...

Özgürlük olsun...

P U S U !

Prof. Dr. Halil Çivi

Özgürlükler kısılursa,
Hakka, hukuka pusudur.
Haksızlığa susulursa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Kuzular kurdu överse
Tilki aslanı döverse,
Yolcu hancıyı kovarsa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Baskı, zulüm gürleşirse,
Kalbe korku yerleşirse,
Hak aramak zorlaşırsa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Basın güdümlü olursa,
Yazar, toplumu bölerse
Laiklik öksüz kalırsa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Yandaş olan tok olursa,
Cebir, şiddet çok olursa,
Huzur, barış yok olursa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Anayasa delinirse,
Adil yargı silinirse
Halk kamplara bölünürse,
Hakka hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Sevgi çiçeği solarsa,
Kalplere korku dolarsa,
Kincilik moda olursa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Sendikalar dışlanırsa,
Muhallifler fişlenirse,
Doğru yazan haşlanırsa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Cahil alime gülerse,
Eğitim akli silerse,
Siyaset halkı bölerse,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Karınca fili yutarsa,
Katırlar kulun tutarsa(1),
Umut ışığı biterse,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Yöneten, halkı duymazsa,
Yoksulun karnı doymazsa,
Hakim, hukuka uymazsa,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

Halil Çivi yazamazsa,
Haksızlığa kıyamazsa,
Tuzakları çözemezse,
Hakka, hukuka pusudur,
Demokrasiye pusudur.

(1)- Katırın kulun tutması hamile kalması demektir. Katırlar erkek eşekle kısarak atın çiftleşmesiyle türer. Fakat dişi katırlar gebe kalamazlar. Doğurabilme yetenekleri yoktur. Bu nedenle "katır kulun tutmaz" bir halk deyimidir. Olanaksız anlatılabilmek için kullanılır.

ÖZGÜR YARGI DERNEĞİ MANİFESTOSU

“Adalet halkın nefesidir” mottosuyla, halkın nefes alabileceği adalete içkin bir dünya istemiyle; hak aramayı, haksızlık refleksi yüksek bir oyun olmaktan çıkartmak üzere, tam bağımsız bir yargı ve adalete içkin bir hukuk düşüyle “ÖZGÜR YARGI” isimli derneği kurmuş bulunmaktayız.

Özellikle belirtmek isteriz ki; bu yalnızca bir dernek değil, aynı zamanda manyetik bir özgürlük akımının, adalet hareketinin ve tam bağımsız bir hukuk biliminin filiz vermesi olacaktır.

Yargının bağımsızlığını ve adaletin felsefesini yaratmaya talibiz. Hukuka ve adalete dair hayallerimiz için yola çıkıyoruz. Bu yolda, her şeyden önce yargının bağımsızlığının gerekliliğine inanıyoruz. Yargının bağımsız olmadığı bir yerde en iyi yasaları da yapsanız, bir anlam ifade etmeyeceğini düşünüyoruz. Hedefimiz zor, çünkü biliyoruz ki hukuk, bin yıllardır güçlüler ve egemenler tarafından kendilerine yontulmaya çalışılmış ve onlara hizmet için var kılınmış gibi bir duruma düşürülmüştür. Dünyanın her yerinde bu sosyolojik, siyasal ve psikolojik gerçeklik kısmi farklılıklarla da olsa devam edegelmektedir. Bu bakımdan ortaya koyduğumuz özgür, adil ve eşitlik içinde bir hukuk formu ideali, çok zor bir hedef olarak görünmektedir. Bu zorluğa karşı mücadelede en büyük ilham kaynağımız, içindeki canlılarla birlikte tüm doğaya faydalı olabilecek işler yapabilmek tutkusudur.

Biz, hukukun sadece insanlar için değil; hissedebilen bütün canlılar ve onların içinde yaşadığı tüm doğanın bütünlüklü çıkarları için varolması gerektiğine inanıyoruz.

Mahkeme dosyalarının kâğıtlardan oluşmadığını, içinde birçok insanın ve hissedebilen birçok canlının yaşamı olduğu bilincinden hareket ediyoruz.

Biz, yepyeni bir hukuk kültürü yaratmak istiyoruz. Bu kültür içinde yargı, sadece yargıç, savcı ve adliye binalarından ibaret olmayacak. İçinde avukatlar ve yurttaşlarda kendilerine eşit paydaş olarak yer bulacak. Yurttaşlar adliye ile etkileşim içinde olacak. Böylece yurttaşlar adliyenin bir tür denetleyicisi olacak. Adaletsizlikler karşısında topluca itiraz etmesini, kamuoyu oluşturmasını bilen yurttaş kültürü oluşacak. Sonuçta, tıpkı 1750 yılında Postdam’da yaşayan bir değirmenci gibi, değirmenini kendisinden zorbalıkla almaya kalkışan Prusya Kralı II. Frederick’e, Berlin’deki bağımsız yargıçların varlığından aldığı güç ve bunun ortaya çıkardığı özgüvenle, “Berlin’de Hâkimler var” diyerek, adaletin olduğu her yerde umudun da olduğu duygusunu zihinlerinde, kalplerinde ve ruhlarında hissedeceklerdir.

Özgür Yargı Derneği olarak, A,B,C gibi konjonktüre göre değişen planlarımız yok ve olmayacak. Bizim tek bir plan ve gerçekliğimiz var: O da “adalet” olacaktır. Bu anlamda bizler, doğrunun, gerçekliğin ve haklının yanında olmakla birlikte, kötünün ve kötülüklerin de karşısında olacağız. Kısacası adalet halkın nefesidir. Bu nefes de bizim varoluş sebebimiz olduğu gibi, aynı zamanda da tek gerçekliğimizdir. Zira Mustafa Kemal Atatürk’ün de dediği gibi; kurtuluş, gelecek, özgürlük, her şey adaletle olasıdır. Dolayısıyla bu nefesin yılmaz koruyucuları olacağız.

Biz hayalciler değiliz, hayalleri olan insanlarız. Bu nedenle her zaman “gerçekçi ol, imkânsız iste” motto-sundan hareket etme kararlılığında olacağız.

Adalete dair hayallerimizi gerçeklikle buluşturmak için, ilk önce dernek bünyesinde “Özgür Yargı Akademisi” ni kuracağız. Bu akademiye “Bağımsız Yargı Üniversitesi” de diyebiliriz. Şimdiden, çoğunluğu alanında öncü profesörlerden oluşan bir kadro yapısı oluşturduk. Hedefimiz bu sayıyı bir ay içinde 50’ye çıkarmak. Akademi bünyesinde yılda bir adalete içkin konularda sempozyumlar düzenleyeceğiz ve ilk sempozyumun ana başlığı “Yargı Bağımsızlığı ve Özgür Hukuk Bilimini Kurmak” olacak.

Bunun dışında dernek bünyesinde Çocuk ve Kadın Hakları Komisyonu ve Çevre ve Hayvan Hakları Komisyonunu da kuracağız.

Özellikle belirtmek isterim ki, bizim mücadelemiz asla ve asla siyaset mücadelesi olmayacak; yargının ve adaletin onur mücadelesini vermek ve özgür hukuk bilimini kurmak olacak. Dolayısıyla derneğimiz, masum ve bilimsel bir adalet hareketidir ve 21. yüzyılın kaotik girdabının ortasında, vicdanın, toplumsal barışın, özgürlük ve eşitliğin varoluşsallığının etkileyici ve üst düzeyde bir kıvılcımıdır.

Hukuk dünyası bir göl ise, derneğimiz ve amaçları da bu göle çalınacak özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık mayasıdır. Sizleri temin ederiz ki, bu gölde, o hep aradığımız özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık mayası tutacak...

Sizleri, ayakları yere basan bir dünyada, adalete içkin bir varoluşun, yer ve zaman dışı cazibesini, sınırsız olanaklar içinde keşfe ve yaşamaya davet ediyoruz.

Ya adalete içkin özgür ve tam bağımsız hukuk bilimi kazanacak ya da biz kaybedeceğiz.

Son olarak, Albert Camus’un bir sözünden esinlenerek şunu özellikle ifade etmek isteriz ki; adalet bir denizse, bizler birer martıyız. Ve biz martılar, fırtınanın şiddeti ne olursa olsun, sevdiğimiz denizden asla vazgeçmeyeceğiz.

Özgür Yargı Bülteni Özgür Yargı Derneği'nin yayınıdır.